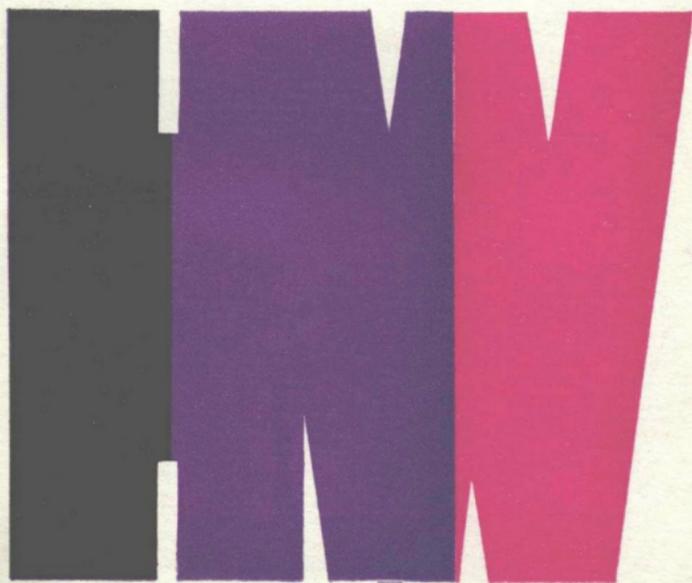

خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە سۆزلۈك

(پەلسەپە قىسمى)

汉维对照词语

(哲学部分)

مىللەتلەر نەشرىياتى

خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە سۆزلۈك

(پەلسەپە قىسمى)

汉 维 对 照 词 语

(哲学部分)

مىللەتلەر نەشرىياتى

编者说明

为了适应广大翻译工作者的工作需要和干部、知识分子、大、中学生学习社会科学理论的需要，我们搜集、整理、编辑了《汉维对照词语》工具丛书。拟按哲学、法律、政治、经济、语言文字、文学艺术、宗教、历史等类分册出版。拟广泛征求各方面的意见后，在分册出齐的基础上修订、增补出合订本。

哲学分册主要是从我室和兄弟单位翻译出版的哲学著作中选编汇集而成的，还参考了热依木·玉素甫同志所编《汉维哲学名词术语手册》。选词方面还参考了汉文版《简明哲学词典》、《常用哲学名词辞典》、《哲学小词典》等工具书。本册共选收词语条目三千条。

哲学词汇十分广泛，在选词等方面我们虽作了一些推敲，但由于水平和时间的限制，不足或错误之处仍属难免，希望广大读者批评指正。

民族出版社维吾尔文编辑室

一九八八年十二月

تۈزگۈچىدىن

كەڭ تەرجىمانلارنىڭ خىزمەت ئېھتىياجىغا ۋە كادىرلارنىڭ، ئالىي - ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ ئىجتىمائىي پەن نەزەرىيىسىنى ئۆگىنىش ئېھتىياجىغا ماسلىشىش ئۈچۈن، «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە سۆزلۈك» نى تۈزۈشنى لايىق تاپتۇق. بۇ پەلسەپە، قانۇن، سىياسەت، ئىقتىساد، تىل - يېزىق، ئەدەبىيات - سەنئەت، دىن، تارىخ قاتارلىق قىسىملار بويىچە تۈزۈلدى. مەزكۇر مەجمۇئە ھەر تەرەپتىن كەڭ تۈردە پىكىر ئېلىپ، قىسىملار بويىچە نەشر قىلىنغاندىن كېيىن، شۇ ئاساستا تۈزىتىش كىرگۈزۈپ، تولۇقلاپ بىر توپلام قىلىپ نەشر قىلىنماقچى.

پەلسەپە قىسمى ئاساسەن، بۆلۈمىمىز ۋە قېرىنداش ئورۇنلار تەرىپىدىن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىنغان پەلسەپىۋى ئەسەرلەردىن ئېلىندى، يەنە يولداش رەيىم يۈسۈپ تەييارلىغان «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە پەلسەپە ئاتالغۇلىرى توپلىمى» دىن پايدىلىنىلدى. ئاتالغۇلارنى تاللاش جەھەتتە، خەنزۇچە «قىسقىچە پەلسەپە لۇغىتى»، «ئادەتتىكى پەلسەپە ئاتالغۇلىرى لۇغىتى»، «كىچىك پەلسەپە لۇغىتى» قاتارلىق لۇغەتلەردىنمۇ پايدىلىنىلدى. بۇ

قىسىمغا ئۈچ ھىكەتتىن ئارتۇق سۆز - ئاتالغۇ كىرگۈزۈلدى.
پەلسەپە سۆز - ئاتالغۇلىرىنىڭ دائىرىسى ئىنتايىن كەڭ،
بىز ئاتالغۇ تاللاش قاتارلىق جەھەتلەردە خېلى باش قاتۇرغان
بولساقمۇ لېكىن سەۋىيىمىز چەكلىك، ۋاقتىمىز قىس بولغانلىقى
ئۈچۈن، يېتەرسىزلىك ۋە خاتالىقلاردىن خالىي بولالمىغانلىقىمىز
تۇرغان گەپ، شۇڭا كىتابخانلارنىڭ تەنقىدلىپ تۈزىتىشىنى
ئۈمىد قىلىمىز.

مىللەتلەر نەشرىياتى ئۇيغۇر تەھرىر بۆلۈمى

1988 - يىلى 12 - ئاي.

مۇندەرىجە

1	تۈزگۈچىدىن
1	A
2	B
10	C
17	D
26	E
26	F
35	G
47	H
53	J
68	K
75	L
85	M
92	N
95	O
95	P
99	Q
101	R

107	S
126	T
130	W
140	X
151	Y
161	Z

A

A

阿尔比派	ئالبچىلار
《阿佛伽特罗分子假说》	«ئاۋاگادرونىڭ مولېكۇلا ھەققىدە پەرىزى»
阿基莫夫主义	ئاكىموفچىلىق
阿拉伯哲学	ئەرەب بەلسەپىسى
阿拉伯中世纪哲学	ئەرەب ئوتتۇرا ئەسىر بەلسەپىسى
阿威罗伊主义	ئاۋېررۇئىزم

A1

埃利亚学派	ئېلىيا ئېقىمى
《爱尔福特纲领解说》	«ئېرفۇرت پروگراممىسى ھەققىدە چۈشەنچە»
《爱弥儿》	«ئېمىل»
爱森纳赫派	ئېيزىناخچىلار
爱智派	ئەقىلپەرۋەرلەر

AO

奥尔良党人	ئورليئا نچىلار
奥尔良分子	ئورليئا نچى
奥尔良派	ئورليئا نچىلار
奥尔良系	ئورليئا ن گۇرۇھى

B

BA

巴枯宁主义	باكۇننىچىلىق
巴枯宁主义者	باكۇننىچىلار
巴塞尔宣言	بازېل خىتابنامىسى
“罢黜（废除）百家， 独尊儒术”	“ھەممە ئېقىملارنى تەرك قىلىپ، كۆڭزدە، چىلىق ھېكىمىتىگىلا ئەمەل قىلىش”

BAI

百家争鸣	ھەممە ئېقىملارنىڭ بەس - بەستە سايرىشى
------	---------------------------------------

百科全书派	قامۇسچىلار (ئېنسىكلوپېدىيىچىلەر)
柏格森的生命哲学	بېرگسوننىڭ ھاياتلىق پەلسەپىسى
拜火教	ئوتقا سەجدە قىلىش ئېتىقادى، ئاتەش دىنى
拜金主义	پۇلپەرەسلىك
拜物教	نەرسىگە سەجدە قىلىش ئېتىقادى
拜星教	يۇلتۇزغا سەجدە قىلىش ئېتىقادى

BAN

《般若经》

«پىراجنا پارامىتا سۇترا»

BAO

保守性	مۇتەئەسسىپلىك
保守主义	مۇتەئەسسىپلىك
暴力	زورلۇق، زورلۇق كۈچ
暴力革命	زورلۇق بىلەن قىلىنىدىغان ئىنقىلاب
暴力论	زورلۇق نەزەرىيىسى

BEI

悲观主义 (悲观论)	ئۈمىدسىزلىك
贝克莱主义	بېركلچىلىك
被定义项	ئېنىقلانغۇچى (نۇقۇم)

被定义者	ئېنىقلانغۇچى
被动	پاسسىپ، ئامالسىز
被动论	پاسسىپلىق، ئامالسىزلىق
被动因素	پاسسىپ ئامىل
《被锁链锁住的普罗米修斯》	«كېشەنلەنگەن پرومىشىۇس»

BEN

本本主义	كىتاببازلىق
本能	تۇغما قابىلىيەت، تەبىئەت
本体	ئەسلى زات (نوئۇمېن)، نېگىز
本体和现象	ئەسلى زات ۋە ھادىسە
本体论	ئونتولوگىيە (نېگىز نەزەرىيىسى)
本体论论证法	ئونتولوگىيىلىك ئىسپاتلاش ئۇسۇلى
本体论价值	ئونتولوگىيىلىك قىممەت
本体论实在性	ئونتولوگىيىلىك چىنلىق
本性	تەبىئەت
本义	تۇپ مەنە
本源	مەنبە
本质	ماھىيەت
本质和现象	ماھىيەت ۋە ھادىسە
本质联系	ماھىيەتلىك باغلىنىش

本质联系与非本质联系	ماھىيەتلىك باغلىنىش ۋە ماھىيەتسىز باغلىنىش
本质论	ماھىيەت نەزەرىيىسى، ماھىيەتچىلىك
本质属性	ماھىيەتلىك خۇسۇسىيەت
本质特征	ماھىيەتلىك بەلگە (ئالامەت)

BI

彼岸	ئۇدۇنيا، باقىي دۇنيا
彼岸世界	ئۇ دۇنيا
彼岸性	ئۇ دۇنيالىق
彼得拉舍夫斯基派	پېترا شېۋسكېچىلار
比较法	سېلىشتۇرۇش ئۇسۇلى
比较实验法	سېلىشتۇرما تەجرىبە قىلىش ئۇسۇلى
必然	زۆرۈرىيەت، مۇقەررەلىك
必然否定判断	مۇقەررە ئىنكار ھۆكۈم
必然肯定判断	مۇقەررە تەستىقىي ھۆكۈم
必然联系	مۇقەررە باغلىنىش
必然论	مۇقەررەچىلىك، مۇقەررەلىك نەزەرىيىسى
必然判断	مۇقەررە ھۆكۈم
必然王国	زۆرۈرىيەت ئالىمى
必然性	زۆرۈرىيەت، مۇقەررەلىك

必然性和偶然性	زۆرۈرىيەت ۋە تاسادىپىيلىق
必然与自由	زۆرۈرىيەت ۋە ئەركىنلىك
必要条件	زۆرۈر شەرت، كەم بولماس شەرت
必要条件假言判断	زۆرۈر شەرتلىك ھۆكۈم
必要条件假言推理	زۆرۈر شەرتلىك خۇلاسى
毕达哥拉斯学派	پىتاگورا سىچىلار

BIAN

辩证的洞察力	دىئالېكتىك كۆزىتىش قابىلىيىتى
辩证的否定观	دىئالېكتىك ئىنكار قىلىش قارشى
辩证法	دىئالېكتىكا
辩证法的规律	دىئالېكتىكا قانۇنىيىتى
辩证法的同一性和矛盾 的同一性	دىئالېكتىك ئوخشاشلىق ۋە زىددىيەت ئوخشاشلىقى
《辩证法的要素》	«دىئالېكتىكا ئامىللىرى»
辩证方法	دىئالېكتىك ئۇسۇل
辩证论者	دىئالېكتىكچىلار
辩证逻辑	دىئالېكتىك لوگىكا
辩证思维规律	دىئالېكتىك تەپەككۈر قانۇنىيىتى
辩证唯物主义 (辩证唯物论)	دىئالېكتىك ماتېرىيالىزم
辩证唯物主义的认识论	دىئالېكتىك ماتېرىيالىزمچە بىلىش نەزەرىيىسى

辩证唯物主义的知行统一观	بىلىمەك بىلەن قىلماقنىڭ بىرلىكى
	توغرىسىدا دىئالېكتىك ماتېرىيالزىمچە قاراش
辩证唯物主义的自然观	دىئالېكتىك ماتېرىيالزىمچە
	تەبىئەت قارشى
辩证唯物主义反映论	دىئالېكتىك ماتېرىيالزىمچە ئىنكاس
	نەزەرىيىسى
《辩证唯物主义和历史唯物主义》	«دىئالېكتىك ماتېرىيالزىم ۋە تارىخىي ماتېرىيالزىم»
辩证唯物主义时空观	زىمان ۋە ماكان توغرىسىدا دىئالېكتىك ماتېرىيالزىمچە قاراش
辩证唯物主义一元论	دىئالېكتىك ماتېرىيالزىمچە بىر مەنبەچىلىك
辩证哲学	دىئالېكتىك پەلسەپە
辩证转化	دىئالېكتىك ئۆزگىرىش
辩证自然观	دىئالېكتىك تەبىئەت قارشى
变异	ياتلىشىش، ئۆزگىرىش
变异性	ئۆزگىرىشچانلىق

BIAO

表面的偶然性	شەكلەن تاسادىپىيلىق
表面性	يۈزەلىك
表述	ئىپادىلەش
表现主义	ئىپادىچىلىك

表象

تەسەۋۋۇر (ئوبراز)

BING

并列概念

تەڭداش ئۇقۇم

并列关系

تەڭداش مۇناسىۋەت

BO

波格丹诺夫哲学

بوگدانوۋ پەلسەپىسى

波拿巴主义

بوناپارتىزم

波义耳定律

بويل قانۇنى

波义耳—马略特定律

بويل - مارىئوت قانۇنى

博爱

ئومۇمىي مېھرىبانلىق، مېھرىبانلىق

博爱学派

ئومۇمىي مېھرىبانلىق ئېقىمى

伯恩施坦派

بېرنشتېينچىلار

伯恩施坦主义

بېرنشتېينچىلىق

BU

部分重合关系

قىسمەن ماس مۇناسىۋەت

部分质变

قىسمەن سۈپەت ئۆزگىرىشى

不变的实质

ئۆزگەرمەس ماھىيەت

不变规律

ئۆزگەرمەس قانۇنىيەت

不变性

ئۆزگەرمەسلىك، تۇراقلىق

不承认主义	ئېتىراپ قىلماسلىق، ئىنكارچىلىق
不断革命论	ئۈزلۈكسىز ئىنقىلاب نەزەرىيىسى
不断革命论者	ئۈزلۈكسىز ئىنقىلاب نەزەرىيىسى تەرەپدارلىرى
不规定性	مۇئەييەن بولماسلىق، تەبىرىسىزلىك
不可分的质	بۆلۈنمەس سۈپەت
不可分割的同格	بۆلۈنمەس ماسلىق
不可分割性	بۆلۈنمەسلىك
不可理解的事物	چۈشەنگىلى بولمايدىغان شەيئى
不可穷尽的真理	ئاخىرىغا يەتكۈزۈپ بولمايدىغان ھەقىقەت
不可穷尽性	پۈتمەس - تۈگمەسلىك
不可调和的斗争	مۇرەسسەسىز كۈرەش
不可调和性	مۇرەسسەسىزلىك
不可知论	بىلگىلى بولماسلىق نەزەرىيىسى
不可知论的认识论	بىلگىلى بولماسلىق نەزەرىيىسىچە بىلىش نەزەرىيىسى
不可知论者	بىلگىلى بولماسلىق نەزەرىيىسى تەرەپدارلىرى
不平衡性	تەكشىسىزلىك، تەڭپۇڭسىزلىق
不确定性	ئېنىقسىزلىق
不适用形式	يارامسىز شەكىل، باب كەلمەيدىغان شەكىل
不完全归纳推理	قىسمەن (تولۇقسىز) يىغما خۇلاسى
不稳定运动	تۇراقسىز ھەرىكەت
不稳固性	تۇراقسىزلىق

不相容的选言判断	سغشمايدىغان تاللانما ھۆكۈم
不相容的选言推理	سغشمايدىغان تاللانما خۇلاسى
不相容概念	سغشمايدىغان ئۇقۇم، زىت ئۇقۇم
不相容关系	ماس كەلمەسلىك مۇناسىۋىتى
不相容性	ماس كەلمەسلىك، سغشماسلىق
不周延	قىسمەن ھەجىملىك
布朗基派	بلانكىچىلار
布朗基主义者	بلانكىچى
布伦坦诺主义	برېنتاننىزم

C

CAI

财产关系

مال - مۈلۈك مۇناسىۋىتى

CAO

操作论

باشقۇرۇش ئەزەرىيىسى

CE

测不准关系

توغرا ئۆلچەنمەسلىك مۇناسىۋىتى

测不准原理

توغرا ئۆلچەنمەسلىك پرىنسىپى

CHA

差等关系 (从属关系)	ھۆكۈمنىڭ بېقىندىلىق مۇناسىۋىتى
差异	پەرق
差异法 (求异法)	پەرق ئىزدەش ئۇسۇلى
差异规律	پەرق قانۇنىيىتى
差异性	پەرقلىق

CHANG

常青的生活之树	ياشاپ تۇرىدىغان ھايات دەرىخى
长河	ئېقىن، جەريان

CHAO

超党派	پارتىيە - گۇرۇھتىن تاشقىرى
超帝国主义论	جاھانگىرلىكتىن ئۈستۈن تۇرۇش نەزەرىيىسى
超感觉的东西	تۇيغۇدىن تاشقىرى نەرسە
超感觉的知识	تۇيغۇدىن خالىي بىلىم
超宏观现象	ئادەتتىن تاشقىرى چوڭ ھادىسە
超阶级的国家观	سىنىپتىن تاشقىرى دۆلەت قارىشى

“超群之才”论	“ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان تالانت” نەزەرىيىسى
超人	ئاجايىپ شەخسلەر، خاسىيەتلىك ئادەم
超人的存在物	ئادەمدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان مەۋجۇدات
超人间力量	بۇ ئالەمدىن تاشقىرى كۈچلەر
超时空	زامان - ماكاندىن خالىي
超社会	جەمئىيەتتىن خالىي
“超天才”	“ئادەتتىن تاشقىرى تالانت ئىگىسى”
超自然	تەبىئەتتىن خالىي
超自然的创造力	تەبىئەتتىن خالىي ئىجادىي كۈچ
超自然的奇迹	تەبىئەتتىن تاشقىرى بولغان مۆجىزە
超自然的现象	غەيرىي تەبىئىي ھادىسە
超自然力量	تەبىئەتتىن تاشقىرى كۈچ

CHEN

尘世

پانىي ئالەم

CHI

持德者昌，持力者亡

ئەخلاققا تايانغانلار كامال تاپىدۇ،
كۈچكە تايانغانلار ھالاک بولىدۇ

CHONG

充分必要条件假言判断	يېتەرلىك - زۆرۈر شەرتلىك ھۆكۈم
充分而必要条件	يېتەرلىك — زۆرۈر شەرت
充分条件	يېتەرلىك شەرت
充分条件假言判断	يېتەرلىك شەرتلىك ھۆكۈم
充分条件假言推理	يېتەرلىك شەرتلىك خۇلاسى
充足理由律	يېتەرلىك ئاساس قانۇنىيىتى
充足性	يېتەرلىك
崇拜偶像	بۇتقا چوقۇنۇش

CHOU

抽象	ئابستراكت، ئابستراكتسىيە،
抽象的符号	ئابستراكت بەلگە
抽象的可能性	ئابستراكت ئېھتىماللىق
抽象的同一性	ئابستراكت ئوخشاشلىق (ماسلىق)
抽象的统一性	ئابستراكت بىر پۈتۈنلۈك
抽象的自由	ئابستراكت ئەركىنلىك
抽象概念	ئابستراكت ئۇقۇم
抽象观念	ئابستراكت ئىدىيە
抽象化	ئابستراكتسىيەلەش

抽象空间	ئابستراكت ماكان
抽象人性论	ئابستراكت ئىنسان تەبىئىتى نەزەرىيىسى
抽象思维	ئابستراكت تەپەككۈر
抽象物	ئابستراكت نەرسە
抽样法	ئەۋرىشكە ئېلىش ئۇسۇلى، نۇسخا ئېلىش ئۇسۇلى، ئۈلگە تاللاش

CHU

初级哲学	باشلانغۇچ پەلسەپە
处世哲学	جاھاندارچىلىق پەلسەپىسى
触觉	تېگىپ سېزىش

CHUAN

传统的观念	ئەنئەنىۋى ئىدىيەلەر
传统的机械论	ئەنئەنىۋى مېخانىكىچىلىق
传统物理的唯物主义哲学	ئەنئەنىۋى فىزىكىلىق ماتېرىيالىستىك پەلسەپە
传统的宗教	ئەنئەنىۋى دىن
传统万能论	ئەنئەنىۋى ھەممىگە قانداق نەزەرىيىسى
传统主义	ئەنئەنىۋىچىلىك

CHUANG

创世说	دۇنيانىڭ يارىتىلغانلىقى تەلىماتى
创造进化论	ئىجادىي تەدرىجىي تەرەققىيات نەزەرىيىسى
创造性的马克思主义	ئىجادىي ماركسىزم

CHUEN

纯粹的唯物主义	ساپ ماتېرىيالىزم
纯粹符号	ساپ بەلگە
纯粹假言推理	ساپ شەرتلىك خۇلاسىە
纯粹经验	نوقۇل تەجرىبە
纯粹静态	ساپ جىمجىت ھالەت
纯粹理性	نوقۇل ئەقىل
纯粹理性概念	نوقۇل ئەقلىي ئۇقۇم
《纯粹理性批判》	«ساپ ئەقلىي تەنقىد»
纯粹思维	نوقۇل تەپەككۈر
纯粹演绎式	نوقۇل يەشمە خۇلاسىە
纯方法论的意义	نوقۇل مېتودولوگىيىلىك مەنە
纯正的思维	ساپ تەپەككۈر

CI

此岸	بۇ دۇنيا، پانىي دۇنيا
----	-----------------------

此岸世界的真理	بۇ دۇنيانىڭ ھەقىقىتى
此岸性	بۇ دۇنيالىق
次要的质	ئىككىنچى ئورۇندا تۇرىدىغان سۈپەت
次要联系	ئىككىنچى ئورۇندىكى باغلىنىش
次要矛盾	ئىككىنچى ئورۇندىكى زىددىيەت
次要矛盾方面	زىددىيەتنىڭ ئىككىنچى ئورۇندا تۇرىدىغان تەرىپى

CONG

从神的王国进入人的王国	ئىلاھىي ئالەمدىن ئىنسانىي ئالەمگە قەدەم قويۇش
从实际出发	ئەمەلىيەتنى ئاساس قىلىش
从属关系	بېقىندىلىق مۇناسىۋەت
从属物	بېقىندى، بېقىنغۇچى نەرسە
从属性	بېقىندىلىق

CUN

存在	مەۋجۇدىيەت، بارلىق
存在的辩证法	مەۋجۇدىيەت دىئالېكتىكىسى
存在方式	ياشاش ئۇسۇلى
存在决定意识	مەۋجۇدىيەت ئاڭنى بەلگىلەيدۇ
存在论	مەۋجۇدىيەت نەزەرىيىسى

存在物

مەۋجۇدات

存在主义

مەۋجۇدىيە تەجىلىك

D

DA

达尔文进化论 دارۋىننىڭ تەدرىجىي تەرەققىيات نەزەرىيىسى

达尔文学说

دارۋىن تەلىماتى

达尔文主义

دارۋىنىزم

《达朗贝的梦》

«دالامبېرنىڭ چۈشى»

大乘佛教

ماھايانا (بۇددا دىنى)

大词

چوڭ ئاتالغۇ

大国沙文主义

چوڭ دۆلەت شوۋىنىزمى

大前提

چوڭ ئاساس

大同

بۈيۈك بىرلىك

《大同书》

«بۈيۈك بىرلىك ھەققىدە»

大项、小项、中项

چوڭ ئەزا، كىچىك ئەزا، ئوتتۇرا ئەزا

大宇宙

ئالەم، كائىنات

DAI

带证式

ئىسپاتلىق شەكلى

DAN

单称否定判断

خاس ئىنكار ھۆكۈم

单称肯定判断

خاس تەستىقىي ھۆكۈم

单称判断

خاس ھۆكۈم

单纯性

ئاددىيلىق، ساددىلىق

单独概念

خاس ئوقۇم

单一制

بىر پۈتۈنلۈك تۈزۈم (بىر شتاتلىق ۈزۈم)

单子

مونادا، بىرلىك

蛋白质

ئاقسىل

DAO

道

داۋ، تەرىقەت

道德

ئەخلاق

道德的阶级性和继承性

ئەخلاقنىڭ سىنىپچىلىقى ۋە ئىزچىللىقى

道德的世界

ئەخلاق دۇنياسى

道德的原则

ئەخلاقىي پرىنسىپ

道德观

ئەخلاق قارىشى

道德观念的现实	ئەخلاقىي ئىدىيىنىڭ رېئاللىقى
道德规范	ئەخلاق ئۆلچىمى
《道德化的批判和批判 化的道德》	«ئەخلاق تۈسىنى ئالغان تەنقىد، تەنقىد تۈسىنى ئالغان ئەخلاق»،
道德教条	ئەخلاقىي ئەقىدە
道德戒律	ئەخلاقىي قائىدە
道德理想	ئەخلاقىي غايە
道德论	ئەخلاق نەزەرىيىسى
道德论哲学家	ئەخلاقچى پەيلاسوپ
道德说教	ئەخلاق توغرىسىدىكى ۋەز - نەسىھەت
道德学说	ئەخلاق تەلىماتى
道德意识	ئەخلاقىي ئاڭ
道德正义	ئەخلاقىي ئادالەت
道尔顿定律	دالتون قانۇنى
道家	داۋچىلار؛ تەرىقەتچىلەر
道之大源出于天，天不变， 道不变	تەرىقەتنىڭ باش مەنبەسى تەڭرى، تەڭرى ئۆزگەرمەيدۇ، تەرىقەتمۇ ئۆزگەرمەيدۇ

DE

德波林学派

دېبورن ئېقىمى

德国古典唯心论哲学	نېمىس كلاسسىك ئىدىئاللىزملىق پەلسەپىسى
德国古典哲学	نېمىس كلاسسىك پەلسەپىسى
《德谟克利特的自然哲学和 伊壁鸠鲁的自然哲学的 区别》	«دېموكرات تەبىئەت پەلسەپىسى بىلەن ئېپىكۇر ئەبىئەت پەلە- سەپىسىنىڭ پەرقى»
《德意志意识形态》	«نېمىس ئىدىئولوگىيىسى»
德治	ئەخلاق بىلەن ئىدارە قىلىش

DENG

等待论	كۈتۈپ تۇرۇش نەزەرىيىسى
等级	تەبىقە
等级观念	تەبىقچىلىك قارىشى
等级名分	دەرىجە نامى
等级制	تەبىقچىلىك
等级形态	تەڭ قىممەت فورماتسىيىسى
等价性	تەڭ قىممەتلىك
等价学说	تەڭ قىممەت تەلىماتى
等量价值形态	تەڭ مىقدارلىق قىممەت فورماتسىيىسى
等同关系	تەڭلىك مۇناسىۋەت

DI

狄慈根主义

دىتسىگېنچىلىك

笛卡儿学派	دېكارتچىلار
笛卡儿主义	دېكارتچىلىق
敌对派	دۈشمەنلەشكۈچى تەرەپ؛ رەقب
敌对性	دۈشمەنلىك (خاراكتېر)
敌我矛盾	ئۆز بىلەن دۈشمەن ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەت
涤罪所	مەھشەرگاھ
抵制主义	بايقۇتچىلىق
《帝国主义是资本主义的最高阶段》	«جاھانگىرلىك كاپىتالىزمنىڭ يۇقىرى باسقۇچى»
帝制派	پادىشاھلىق تۈزۈم تەرەپدارلىرى
第二信号系统	ئىككىنچى سىگنال سىستېمىسى
第二性	ئىككىنچى
第二性的质	ئىككىنچى سۈپەت
第一推动力	بىرىنچى تۈرتكىلىك كۈچ
第一物质	تۇنجى ماددا
第一信号系统	بىرىنچى سىگنال سىستېمىسى
第一性	بىرلەمچى
第一原因	تۇنجى سەۋەب
定义联项	تەبىرىنىڭ باغلىغۇچىسى
地方主义	مەھەللىۋازلىق،
地理环境	جۇغراپىيىلىك مۇھىت

地理环境决定论	جۇغراپىيىلىك مۇھىت ھەل قىلغۇچى
	دېگەن نەزەرىيە
地理环境论	جۇغراپىيىلىك مۇھىت نەزەرىيىسى
地理学派	جۇغراپىيە ئېقىمى
地球灵魂	يەر شارىنىڭ جېنى
地球中心说	يەر شارى مەركەز تەلىماتى
地上的唯心主义	يەر يۈزىدىكى ئىدىئالىزم
地心说	يەر مەركەز تەلىماتى
地租论	يەر ئىجارىسى نەزەرىيىسى

DIAN

点	نۇقتا
典型化	تېپىكلەشتۈرۈش
电子论	ئېلېكترون نەزەرىيىسى
电子学说	ئېلېكترون تەلىماتى

DING

顶峰	يۇقىرى پەللە
定理	تېئورېما
定论	ھۆكۈم
定律	قانۇن
定义	ئېنىقلىما

定义项	ئېنىقلىغۇچى ئەزا؛ ئېنىقلىنىدىغان ئەزا
定义者	ئېنىقلىغۇچى؛ ئېنىقلانغۇچى

DONG

东方神学	شەرق ئىلاھىيىتى
东方哲学	شەرق پەلسەپىسى
东正教	پراۋوسلاۋىيى دىنى
动的平衡形态	ھەرىكەتچان تەڭپۇڭلۇق فورماتسىيىسى
动机说	مۇددىئا تەلىماتى
动机与效果	مۇددىئا ۋە نەتىجە
动极而静	ھەرىكەت چېكىگە يەتكەندە توختايدۇ

DOU

斗争性	كۈرەشچانلىق
-----	-------------

DU

独断的唯物主义	ئۆز بېشىمچە ماتېرىيالىزم
独断论	ئۆز بېشىمچىلىق
独断论者	ئۆز بېشىمچىلىق تەرەپدارى
独断主义	ئۆز بېشىمچىلىق
独立的生命系列	مۇستەقىل ھايات قاتارى

独立物	مۇستەقىل نەرسىلەر
独立系列	مۇستەقىل قاتار
度量关系的交错线	ئۆلچەم مۇناسىۋەتلىرىنىڭ تۈگۈنلۈك سىزىقى

DUI

对当关系	توغرا - خاتالىق مۇناسىۋەت
《对反公社所有制的哲学偏见 的批判》	«كوممۇنا مۈلۈكچىلىكىگە قارشى پەلسەپىۋى تار قاراشلارغا تەنقىد»
对抗	ئانتاگونىيە
对抗关系	ئانتاگونىيىلىك مۇناسىۋەت
对抗性	ئانتاگونىيىلىك
对抗性矛盾	ئانتاگونىيىلىك زىددىيەت
对抗性矛盾与非对抗性矛盾	ئانتاگونىيىلىك زىددىيەت ۋە ئانتاگونىيىسىز زىددىيەت
对立	قارىمۇقارشى؛ قارىمۇقارشىلىق
对立的方面	قارىمۇقارشى تەرەپ
对立的两极	قارىمۇقارشى ئىككى قۇتۇپ
对立的统一	قارىمۇقارشىلىقنىڭ بىرلىكى
对立的相互渗透的规律	قارىمۇقارشىلىقنىڭ ئۆزئارا سىڭىشىپ كېتىش قانۇنىيىتى
对立概念	قارىمۇقارشى ئۇقۇم
对立关系	قارىمۇقارشى مۇناسىۋەت

对立面	قارمۇقارشى تەرەپلەر
对立面的斗争	قارمۇقارشى تەرەپلەر كۈرۈشى
对立面的统一 (一致、同	قارمۇقارشى تەرەپلەرنىڭ بىرلىكى
一、均势)	(بىردەكلىكى، ئوخشاشلىقى، مۇۋازىنەتلىكى)
对立统一的法则	قارمۇقارشىلىقنىڭ بىرلىكى قانۇنى
对立统一规律	قارمۇقارشىلىقنىڭ بىرلىكى قانۇنىيىتى،
对立统一学说	قارمۇقارشىلىقنىڭ بىرلىكى تەلىماتى
对立项	قارشى بۆلەك
对立性	قارمۇقارشىلىق
对象	ئوبىيەكت
《对亚里士多德的异议》	«ئارىستوتېل توغرىسىدا باشقىچە پىكىر»
对应规律	ماسلىق قانۇنى

DUO

多难推理	كۆپ توساقلىق خۇلاسى
多神教	كۆپ ئىلاھلىق دىن؛ كۆپ خۇدالىق دىن
多神主义 (论)	كۆپ ئىلاھچىلىق
多样性	كۆپ خىدالىق؛ خىلمۇخىللىق
多样性的统一	خىلمۇخىللىقنىڭ بىرلىكى
多元论	كۆپ مەنبەچىلىك
多元主义	كۆپ مەنبەچىلىك
多值逻辑	كۆپ قىممەت لوگىكىسى

多中心论
惰性状态

كۆپ مەركەزچىلىك
ھەرىكەتسىزلىك؛ قاشاڭلىق (ھالىتى)

E

ER

二重性

ئىككى ياقلىمىلىق

二端

ئىككى قۇتۇپ

二分法

ئىككى بۆلۈنمىلىك

二合为一

ئىككىنىڭ قوشۇلۇپ بىر بولۇشى

二律背反

ئىككى ھال ئانتىلىق (ئانتىنومىيە)

二难推理

قىستاك خۇلاسى (دېلېمما)

二元论

ئىككى مەنبەچىلىك

F

FA

发生定义

مەنبەيى ئېنىقلىما

发生学

تۆرەلمىشۇناسلىق

FAN

- 烦琐哲学 قىرائەتخانىلىق؛ سەپسەتئۇزلىق
 凡物便有两端 ھەرقانداق شەيئىنىڭ ئىككى قۇتۇپى بولىدۇ
 反比关系 تەتۈر نىسبەت مۇناسىۋىتى
 反驳 رەددىيە
 反驳论据 رەددىيە دەلىلى
 反驳论题 قارشى تەرەپنىڭ ئىسپات تېمىسىغا رەددىيە بېرىش
 反驳论证方式 دەلىلگە رەددىيە بېرىش ئۇسۇلى
 《反杜林论》（哲学编） «دېيۇرنگغا قارشى» (پەلسەپە قىسمى)
 《反对本本主义》 «كىتاببازلىققا قارشى تۇرايلى»
 反对概念 قارىمۇقارشى ئۇقۇم
 反对关系 قارىمۇقارشى مۇناسىۋەت
 反对派 قارشى گۇرۇھ؛ ئۆكتىچىلەر
 反古之道 قەدىمكىلەرگە قارشى يول تۇتۇش
 反理性主义 غەيرىي ئەقەپەرەستلىك
 反理智的运动 ئاقىلانلىققا قارشى ھەرىكەت
 反理智主义 ئاقىلانلىققا قارشى مەسلەك
 反权威主义者 نوپۇزغا قارشى تۇرغۇچىلار
 反人性 غەيرىي ئىنسان تەبىئىتى
 反三段论 غەيرىي ئۈچ ھۆكۈملۈك

反思	رىفلىپكسىيە (ئويلىنىش)
反题	قارشى تېزىس
反省	ئويلىنىش
反应	ئەكس ئېتىش؛ تەسىرلىنىش
反映	ئىنكاس
反映论	ئىنكاس نەزەرىيىسى
反映学	ئىنكاس ئىلمى
反证法	تەتۈر ئىسپات
反证法间接论证	تەتۈر ئىسپات بويىچە ۋاستىلىك ئىسپاتلاش
反作用	ئەكس تەسىر
泛客观论	پان ئوبېيكتىپچىلىق
泛理论 (泛逻辑主义)	پان لوگىزم (پان ئىدراكچىلىق)
泛灵论	پان روھىپەرەسلىك
泛逻辑主义 (泛理论)	پان لوگىزم (پان ئىدراكچىلىق)
泛神论	پان ئىلاھچىلىق
泛物论	پان ماددىيچىلىق
泛心论	پان روھچىلىق
范畴	كاتېگورىيە
范畴模式论	كاتېگورىيە ئەندىزىچىلىكى

FANG

方法

ئۇسۇل

方法论

مېتودولوگىيە

方法论派别

مېتودولوگىيەچىلەر

FEI

非本质联系

ماھىيەتسىز باغلىنىش

非本质属性

ماھىيەتسىز بەلگە (خۇسۇسىيەت)

非辩证的唯物主义

غەيرىي دىئالېكتىكلىق ماتېرىيالىزم

非对抗性

ئانتاگونىيىسىزلىك

非对抗性矛盾

ئانتاگونىيىسىز زىددىيەت

非感性的表象

غەيرىي ھېسسىي تەسەۋۋۇر

非集合概念

غەيرىي توپلام ئۇقۇم

非礼勿视，非礼勿听，非礼

ئەدەب-قائىدىگە ئۇيغۇن بولمىغانغا

勿言，非礼勿动

قارىماسلىق، ئەدەب-قائىدىگە

ئۇيغۇن بولمىغاننى ئاڭلىماسلىق،

ئەدەب-قائىدىگە ئۇيغۇن بولمى-

غاننى سۆزلىمەسلىك، ئەدەب-

قائىدىگە ئۇيغۇن بولمىغاننى

قىلماسلىق

非理性

غەيرىي ئەقلىلىق

非理性主义

غەيرىي ئەقىلچىلىق

非理性主义哲学

غەيرىي ئەقىلچىلىق پەلسەپىسى

非逻辑主义

ئالوگىزم (مەنتىقىسىزلىك)

- 非马克思主义的思想 ماركسىزمغا يات ئىدىيە
- 非派别性 گۇرۇھتىن خالىيلىق
- 非批判观点 غەيرىي تەنقىدىي نۇقتىئىنەزەر
- 非人性 غەيرىي ئىنسان تەبىئىتى
- 非三维空间 ئۈچ ئۆلچەملىك بولمىغان ماكان
- 非生物界 غەيرىي جانلىق مەۋجۇداتلار دۇنياسى
- 非特有属性 خاس بولمىغان بەلگە
- 非唯物主义的能量观 غەيرىي ماتېرىيالزىملىق ئېنېرگىيە قارىشى
- 非我 ئۆزگە
- 非物质的 غەيرىي ماددىي
- 非物质的存在 غەيرىي ماددىي مەۋجۇدىيەت
- 非物质化了 ماددىيلىقتىن قېلىش
- 非物质生产领域 غەيرىي ماددىي ئىشلەپچىقىرىش ساھىسى؛
ماددىي ئىشلەپچىقىرىش ساھىسىدىن باشقا ساھىلەر
- 非象形文字论的唯物主义 تەشۋىرىي يېزىق نەزەرىيەسىچە
بولمىغان ماتېرىيالزىم
- 非心理的东西 روھىي ھالەتكە يات نەرسە
- 非演绎推理 غەيرىي يەشمە خۇلاسىە
- 非哲学理论 غەيرىي پەلسەپىۋى نەزەرىيە
- 非主要矛盾 ئاساسىي بولمىغان زىددىيەت
- 飞跃 سەكرەش
- 《费边论丛》 «فابىئان مۇلاھىزىلىرى مەجمۇئەسى»

费边社	فابىئان جەمئىيىتى
费边社会主义	فابىئان سوتسىيالىزمى
费尔巴哈的唯物主义	فېيېر باخ ماتېرىيالىزمى
《费尔巴哈和德国古典哲学的 的终结》	«ليۇدۋىگ فېيېر باخ ۋە نېمس كلاسسىك پەلسەپىسىنىڭ ئاخىرى»
《费尔巴哈论纲》	«فېيېر باخ توغرىسىدا تېزىسلار»
费希特主义	فېشتېچىلىك

FEN

分析	تەھلىل قىلىش؛ ئانالىز قىلىش
分析概念	تەھلىلىي ئۇقۇم
分析和综合	تەھلىل قىلىش ۋە ئومۇملاشتۇرۇش
分析家	تەھلىلچى
分析哲学	تەھلىل پەلسەپىسى؛ تەھلىلىي پەلسەپە
分一为二	بىرنىڭ ئىككىگە بۆلۈنۈشى
分子假说	مولېكۇلا ھەققىدىكى پەرەز

FENG

封建的社会主义	فېئودال سوتسىيالىزمى
封建社会	فېئوداللىق جەمئىيەت
封建主义	فېئودالىزم
风头主义	شۆھرەتپەرەسلىك

FO

佛教	بۇددا دىنى
佛性	بۇددىسلىق
佛学	بۇددىزم

FOU

否定	ئىنكار قىلىش
否定的形式	ئىنكار شەكلى
否定概念	ئىنكار ئۇقۇم
否定观	ئىنكار قىلىش نۇقتىسىنەزىرى
否定肯定式	ئىنكار تەستىقىي شەكىل
否定判断	ئىنكار ھۆكۈم
否定一切	ھەممىنى ئىنكار قىلىش
否定之否定	ئىنكارنى ئىنكار قىلىش
否定之否定规律	ئىنكارنى ئىنكار قىلىش قانۇنىيىتى

FU

夫权	ئەرلىك ھوقۇقى؛ ئەرلەر ھاكىمىيىتى
福音	ئىنجىل
福音故事	ئىنجىل قىسىلىرى

福音神话	ئىنجىل ئۇپسانىسى
符号的公式	بەلگە فورمۇلىسى
符号化	بەلگىلەشتۈرۈش
符号论	بەلگە نەزەرىيىسى
符号逻辑	بەلگە لوگىكىسى
符号学	بەلگە ئىلمى
符合论	ماس كېلىش تەلىمانى
《弗里德里希·恩格斯》	«فريدريخ ئېنگېلس»
《弗里德里希·恩格斯论俄国》	«فريدريخ ئېنگېلس: روسىيە توغرىسىدا»
弗洛依德主义	فريدېنزم
富贵贫贱	باي - نامراتلىق؛ ئەزىز - خارلىق
《富国》	«ئەلنى باياشات قىلىش»
副现象	قوشۇمچە ھادىسە
父权关系	ئاتىلىق ھوقۇقى مۇناسىۋىتى
父权制 (父系制)	ئاتىلىق تۈزۈم
复辟狂	تىرىلدۈرۈش مەستانىسى
复辟派	تىرىلدۈرگۈچىلەر
复辟时代的法国历史学家	تىرىلىش دەۋرىدىكى فرانسىيە تارىخشۇناسلىرى
复仇主义	قىساسچىلىق
复古主义	كوندىققا قايتىش مەسلىكى

复古主义和奴化主义	كونىلىققا قايتىش مەسىلىسى ۋە قۇل قىلىش مەسىلىسى
复归	قايتىش
复合	قوشۇلما؛ قوشما؛ بىرىككەن
复合判断	بىرىككەن ھۆكۈم
复合判断推理	قوشما ھۆكۈملۈك ئەقلىي يەكۈن
复合三段论	بىرىككەن ئۈچ ھۆكۈملۈك
复活派	تىرىلدۈرگۈچىلەر
复活日	قىيامەت كۈنى (تىرىلىش كۈنى)
负概念	منوس (ئىنكار) ئۇقۇم
负判断	منوس (ئىنكار) ھۆكۈم

G

GAI

改良主义	ئىسلاھاتچىلىق
改良主义运动	ئىسلاھاتچىلىق ھەرىكىتى
改善派	ياخشىلىغۇچىلار
《改造我们的学习》	«تۆگىنىشىمىزنى ئۆزگەرتەيلى»
盖然判断	ئېھتىمال ھۆكۈم

- 盖然性 ئېھتىماللىق
- 概括 ئومۇملاشتۇرۇش؛ يىغىنچاقلاش
- 概括性 يىغىنچاقلىق
- 概率论 ئېھتىماللىق نەزەرىيىسى
- 概率逻辑 ئېھتىماللىق لوگىكىسى
- 概论 ئومۇمىي بايان
- 概念 ئوقۇم؛ چۈشەنچە
- 概念的概括 ئوقۇمنىڭ يىغىنچاقلىقى
- 概念的扩大法 ئوقۇمنى كېڭەيتىش
- 概念的矛盾运动 ئوقۇملاردىكى زىددىيەتلەر ھەرىكىتى
- 概念的内涵 ئوقۇمنىڭ مېغىزى
- 概念的内涵与外延的反
比关系 ئوقۇمنىڭ مېغىزى بىلەن ھەجمنىڭ
تەتۈر نىسبەت مۇناسىۋىتى
- 概念的外延 ئوقۇمنىڭ ھەجىمى
- 概念的限制法 ئوقۇمنى تارايىتىش (چەكلەش)
- 概念的种类 ئوقۇمنىڭ تۈرى
- 概念关系 ئوقۇملار مۇناسىۋىتى
- 概念化 ئوقۇملاشتۇرۇش؛ ئابستراكتلاشتۇرۇش
- 概念间的并列关系 ئوقۇملار ئوتتۇرىسىدىكى تەڭداش
مۇناسىۋەت
- 概念间的不相容关系 ئوقۇملار ئوتتۇرىسىدىكى ماس كەلمەسلىك
مۇناسىۋىتى

概念间的反对关系	ئۇقۇملار ئوتتۇرىسىدىكى قارىمۇقارشى مۇناسىۋەت
概念间的交叉关系	ئۇقۇملار ئوتتۇرىسىدىكى قىسمەن ماس مۇناسىۋەت
概念间的矛盾关系	ئۇقۇملار ئوتتۇرىسىدىكى زىت مۇناسىۋەت
概念间的属种关系	ئۇقۇملار ئوتتۇرىسىدىكى تۈر — جىنسىس مۇناسىۋىتى
概念间的同一关系	ئۇقۇملار ئوتتۇرىسىدىكى تولۇق ماس مۇناسىۋەت
概念间的相容关系	ئۇقۇملار ئوتتۇرىسىدىكى ماس كېلىش مۇناسىۋىتى
概念论	ئۇقۇم نەزەرىيىسى
概念论者	ئۇقۇم نەزەرىيىسى تەرەپدارى

GAN

感官	سېزىش ئەزالىرى؛ سېزىم ئەزاسى
感觉	ھېس؛ ھېس قىلىش
感觉材料	ھېسسىي ماتېرىياللار
感觉的复合	تۇيغۇلار قوشۇلمىسى
感觉的组合	تۇيغۇلار بىرىكمىسى
感觉经验	ھېسسىي تەجرىبە
感觉论 (感觉主义)	تۇيغۇ (سەزگۈ) نەزەرىيىسى

感觉论者	تۇيغۇ نەزەرىيىسى تەرەپدارى
感觉能力	سېزىش قابىلىيىتى
感觉群	تۇيغۇلار گۇرۇپپىسى
感觉系列	تۇيغۇ قاتارلىرى
感性	ھېسسىيلىق
感性表象	ھېسسىي تەسەۋۋۇر
感性材料	ھېسسىي ماتېرىيال
感性的存在	ھېسسىي مەۋجۇدىيەت
感性的对象	ھېسسىياتنىڭ ئوبېيىكتى
感性的观察	ھېسسىي كۆزىتىش
感性的特质	ھېسسىي خاراكتېر
感性的质的组合	ھېسسىي سۈپەتلەرنىڭ بىرىكمىسى
感性和理性	ھېسسىيلىق ۋە ئەقلىيلىق
感性阶段	ھېسسىي باسقۇچ
感性经验	ھېسسىي تەجرىبە
感性客体	ھېسسىي ئوبېيىكت
感性内容	ھېسسىي مەزمۇن
感性认识	ھېسسىي بىلىش
感性事物	ھېسسىي شەيئە
感性世界	ھېسسىي دۇنيا
感性世界之外的存在	ھېسسىي دۇنيانىڭ تاشقىرىسىدىكى مەۋجۇدىيەت

感性现象	ھېسسىي ھادىسىلەر
感性形式	ھېسسىي شەكىل
感性形象	ھېسسىي ئوبراز
感性印象	ھېسسىي تەسراتلار
感性知觉	ھېسسىي تۇيغۇ
感性知觉群	ھېسسىي تۇيغۇلار گۇرۇپپىسى
感性知识	ھېسسىي بىلىم
感性直观	ھېسسىي بىۋاسىتە كۆزىتىش
感性直观形式	ھېسسىي بىۋاسىتە كۆزىتىش شەكلى
感应	تەسىرلىنىش
感知	سەزمەك؛ ھېس قىلماق

GAO

高等分析	يۇقىرى تەھلىل
高深莫测的创造物	تېگىگە يەتكىلى بولمايدىغان مۆجىزە

GE

哥白尼日心说	كوپېرنىكىنىڭ قۇياش مەركەز تەلىماتى
哥白尼日心体系	كوپېرنىكىنىڭ قۇياش مەركەز سېستېمىسى
哥白尼学说	كوپېرنىك تەلىماتى
哥本哈根学派	كوپېنھاگېن ئېقىمى
《哥达纲领批判》	«گوتا پروگراممىسىغا تەنقىد»

《哥德和奥肯的进化论》

«گېتتي ۋە ئوكېننىڭ تەدرىجىي

تەرەققىيات نەزەرىيىسى»

革命的辩证法

ئىنقىلابىي دىئالېكتىكا

革命的变革

ئىنقىلابىي ئۆزگىرىش

革命发展阶段论

ئىنقىلاب تەرەققىياتىنىڭ باسقۇچلۇقى

نەزەرىيىسى

革命化

ئىنقىلابىيلاشتۇرۇش

革命乐观主义

ئىنقىلابىي ئۈمىدۋارلىق

革命民主主义

ئىنقىلابىي دېموكراتىزم

革命英雄主义

ئىنقىلابىي قەھرىمانلىق

革命哲学

ئىنقىلابىي پەلسەپە

革命转变论

ئىنقىلابنىڭ بۇرۇلۇش ياساشى توغرىسىدىكى

نەزەرىيە

革命自动性

ئىنقىلابىي تەشەببۇسكارلىق

革新和守旧

يېڭىلاش بىلەن كۈنلىق ساقلاش

革新运动

يېڭىلاش ھەرىكىتى

个别

ئايرىملىق؛ ئايرىم

个别的存在物

يەككە - يەككە مەۋجۇداتلار

个别判断

ئايرىم ھۆكۈم

个别性

ئايرىمىلىق

个别与一般

ئايرىمىلىق بىلەن ئومۇمىيلىق

个别与一般相对立	ئايرىمىيلىق بىلەن ئومۇمىيلىقنىڭ قارىمۇ قارشىلىقى
个人崇拜	شەخسكە چوقۇنۇش
个人经验	شەخسىي تەجرىبە
个人意识	شەخسىي ئاڭ
个人英雄主义	شەخسىي قەھرىمانلىق
个人在历史上的作用	شەخسنىڭ تارىختىكى رولى
个人主义	شەخسىيەتچىلىك
个人主义人生观	شەخسىيەتچىلىك ئاساسىدىكى كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى
个体	شەخس؛ يەككە
个体性	يەككىلىك
个性	خاسلىق؛ ئىندىۋىدۇئاللىق
个性化	خاسلاشتۇرۇش؛ ئىندىۋىدۇئاللاشتۇرۇش
个性解放	شەخسىي ئازادلىق؛ ئىندىۋىدۇئال ئازادلىق
个性自由	شەخس ئەركىنلىكى؛ شەخسىي ئەركىنلىك

GEN

根本规律	تۈپ قانۇنىيەت
根本矛盾	تۈپ زىددىيەت
根本性	تۈپ خاراكتېرلىك
根据与条件	ئاساس بىلەن شەرت

GONG

工具主义	ۋاستەپەرەسلىك
功利主义	مەنپەئەتپەرەسلىك
功利主义者	مەنپەئەتپەرەسلەر
公法理论家	ئومۇمىي قانۇن نەزەرىيىچى
公理	ئاكسىئوما
公理论者	ئاكسىئوما قارىشىدىكىلەر
公设	پەرەز
公式	فورمۇلا
公式主义	فورمۇلچىلىق
《共产党宣言》	«كوممۇنىستىك پارتىيە خىتابنامىسى»
共产主义	كوممۇنىزم
共产主义道德	كوممۇنىستىك ئەخلاق
共产主义理想	كوممۇنىستىك غايە
共产主义人生观	كوممۇنىستىك كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى
共产主义世界观	كوممۇنىستىك دۇنيا قاراش
《共产主义原理》	«كوممۇنىزم پرىنسىپلىرى»
《共产主义运动中的 “左”派幼稚病》	«كوممۇنىزم ھەرىكىتىدىكى بالىلارچە “سول” چىللىق كېسىلى»
共同人性	ئورتاق ئىنسان تەبىئىتى
共同的要素	ئورتاق ئامىللار

共性	ئورتاقلىق؛ ئومۇمىيلىق
共性与个性	ئورتاقلىق بىلەن خاسلىق
共有属性	ئورتاقلىق؛ ئورتاق خۇسۇسىيەت

GOU

构思	تەسەۋۋۇر؛ ئوي؛ پىكىر
----	----------------------

GU

古代辩证法	قەدىمكى زامان دىئالېكتىكىسى
古代东方哲学	قەدىمكى شەرق پەلسەپىسى
古代朴素的辩证法	قەدىمكى زامان ساددا دىئالېكتىكىسى
古代朴素唯物主义	قەدىمكى زامان ساددا ماتېرىيالىزمى
古代唯心主义	قەدىمكى زامان ئىدېئالىزمى
古代哲学	قەدىمكى زامان پەلسەپىسى
古典唯心主义哲学	كلاسىك ئىدېئالىزملىق پەلسەپە
古典哲学	كلاسىك پەلسەپە
古典哲学著作家	كلاسىك پەلسەپە يازغۇچىلىرى
古希腊罗马哲学	قەدىمكى يۇنان — رىم پەلسەپىسى
古希腊唯物主义哲学家	قەدىمكى يۇناننىڭ ماتېرىيالىست پەيلاسوپى
古希腊哲学	قەدىمكى يۇنان پەلسەپىسى
固定不变的范畴	ئۆزگەرمەس كاتېگورىيە

固定范畴	تۇراقلىق كاتېگورىيە
固定性	مۇقىملىق؛ تۇراقلىقلىق
固体理论	قاتتىق جىسىم نەزەرىيىسى

GUAN

官方哲学	رەسمىي پەلسەپە
官方哲学家们	رەسمىي پەيلاسوپلار
官僚社会主义	بيۇروكرات سوتسىيالىزمى
关系定义	مۇناسىۋەتلىگۈچى ئېنىقلىما
关系判断	مۇناسىۋەتلىگۈچى ھۆكۈم
关系推理	مۇناسىۋەتلىگۈچى خۇلاسىە
《关于费尔巴哈的提纲》	«فېيېرباخ توغرىسىدا تېزىس»
《关于批准和约的报告》	«سۈلھ شەرتنامىنى تەستىقلاش توغرىسىدا دوكلات»
《关于普遍统一的理论》	«ئومۇمىي بىرلىك توغرىسىدىكى نەزەرىيە»
《关于四种运动和普遍命运的理论》	«تۆت خىل ھەرىكەت ۋە ئومۇمىي تەقدىر توغرىسىدىكى نەزەرىيە»
《关于正确处理人民内部矛盾的问题》	«خەلق ئىچىدىكى زىددىيەتنى توغرا ھەل قىلىش مەسلىسى ھەققىدە»
观察	كۆزىتىش
观潮派	قاراپ باققۇچىلار

观点	نۇقتىئىننەزەر؛ قاراش
观念	ئىدىيە؛ قاراش؛ پىكىر
观念的东西	ئىدىيىگە ياتىدىغان نەرسىلەر
观念的集合	ئىدىيىلەرنىڭ يىغىندىسى
观念的联系	ئىدىيىلەرنىڭ باغلىنىشى

GUANG

光谱分析	سپېكتر ئانالىزى
广泛已极的概念	كەڭلىكتە چېكىگە يەتكەن ئۇقۇملار
广延性	كېڭىيىشچانلىق؛ سوزۇلۇشچانلىق
广义相对论	كەڭ مەنىدىكى نىسپىيلىك نەزەرىيىسى

GUI

规定	بەلگىلىمە؛ تەرىپ
规定性	مۇئەييەنلىك
规律（法则）	قانۇنىيەت（قانۇن）
规律性	قانۇنىيەت؛ قانۇنىيەتلىك
规则	قائىدە
归谬法	سەپسەتىگە ئېلىپ بېرىش
归纳	يىغىنچاقلاش
归纳法	يىغىنچاقلاش ئۇسۇلى
归纳和演绎	يىغىنچاقلاش ۋە يېشىش

归纳科学	يىغىنچاقلاش ئىلمى
归纳论证	يىغىنچاقلاپ ئىسپاتلاش
归纳逻辑	يىغما لوگىكا
归纳推理	يىغما خۇلاسى
诡辩	كاززاپلىق قىلىش؛ مۇتەھەملىك قىلىش
诡辩家	كاززاپ؛ نەيرەڭخۇاز
诡辩论	كاززاپلىق؛ نەيرەڭخۇازلىق
诡辩论者	كاززاپلار؛ نەيرەڭخۇازلار
诡辩术	نەيرەڭخۇازلىق؛ كاززاپلىق
诡辩学派	كاززاپ ئېقىمى

GUO

过程	جەريان
过程哲学	جەريان پەلسەپىسى
过渡形态	ئۆتكۈنچى فورماتىسىيە؛ ئۆتكۈنچى شەكىل
国际派	ئىنتېرناتسىئونالچىلار
国际性	خەلقئارالىق
国际主义	ئىنتېرناتسىئونالىزم
国家	دۆلەت
国家的起源	دۆلەتنىڭ پەيدا بولۇشى
国家的实质	دۆلەتنىڭ ماھىيىتى
国家的消亡	دۆلەتنىڭ ھالاک بولۇپ بېرىشى

国家派	دۆلەتچىلەر
国家社会主义	دۆلەت سوتسىيالىزمى
国家学说	دۆلەت تەلىماتى
《国家与革命》	«دۆلەت ۋە ئىنقىلاب»
国家哲学	دۆلەت پەلسەپىسى
国家主义	دۆلەتچىلىك
国教	دۆلەت دىنى

H

HE

合二而一	ئىككىنىڭ قوشۇلۇپ بىر بولۇشى
合二而一论	ئىككىنىڭ قوشۇلۇپ بىر بولۇش نەزەرىيىسى
合二为一	ئىككىنىڭ قوشۇلۇپ بىر بولۇشى
合法马克思主义	قانۇنىي ماركسىزم
合法马克思主义者	قانۇنىي ماركسىزمچى
合法性	قانۇنىيلىق؛ قانۇنغا مۇۋاپىقلىق
合理内核	ئەقىلگە مۇۋاپىق مېغىز
合理性	ئەقىلگە مۇۋاپىقلىق
合目的性	مەقسەتكە لايىقلىق

合适的	مۇۋاپىقلىق
合题	بىرىكمە تېزىس
合体	قوشۇلما
和平主义	تىنچلىقپەرەسلىك
和谐关系	ئىناق مۇناسىۋەت
和谐律	ماسلىشىش قانۇنى
和谐派	ماسلاشقۇچىلار
《赫拉克利特的哲学》	«ھېراكلىت پەلسەپىسى»

HEI

黑格尔辩证法	گېگېل دىئالېكتىكىسى
《黑格尔的秘密》	«گېگېلنىڭ سىرى»
《黑格尔法哲学批判》	«گېگېلنىڭ قانۇن پەلسەپىسىگە تەنقىد»
《〈黑格尔法哲学批判〉 引言》	«گېگېلنىڭ قانۇن پەلسەپىسىگە تەنقىد، گە مۇقەددىمە»
《黑格尔论矛盾》	«گېگېل زىددىيەت توغرىسىدا»
《黑格尔〈逻辑学〉一书 摘要》	«گېگېلنىڭ ‹لوگىكا› دېگەن كىتابىنىڭ مۇھىم نۇقتىلىرى»
黑格尔体系	گېگېل سىستېمىسى
黑格尔学说	گېگېل تەلىماتى
黑格尔哲学	گېگېل پەلسەپىسى

《黑格尔哲学批判》	«گېگېل پەلسەپىسىگە تەنقىد»
《黑格尔〈哲学史讲演录〉 一书摘要》	«گېگېلنىڭ ‹پەلسەپە تارىخىدىن لىكسىيە› دېگەن كىتابىنىڭ مۇھىم نۇقتىلىرى»
黑格尔主义	گېگېلچىلىق
黑格尔主义者	گېگېلچى
者黑格尔左派	سول گېگېلچىلار

HENG

恒久的可能性	مەڭگۈلۈك ئىمكانىيەت
恒久的原则	مەڭگۈلۈك پرىنسىپلار
恒星	تۇرغۇن يۇلتۇز
恒星不恒	تۇرغۇن يۇلتۇزلار تۇرغۇن ئەمەس

HONG

宏观和微观	ماكرو ۋە مىكرو؛ چوڭ ۋە كىچىك
宏观世界	كاتتا دۇنيا؛ ئالەم؛ كائىنات

HOU

厚今薄古	بۈگۈنكىگە ئەھمىيەت بېرىپ، قەدىمكىگە سەل قاراش
------	--

后天的 كېيىن پەيدا بولغان؛ كېيىن ھاسىل بولغان
 后知后觉者 كېيىن بىلىپ؛ كېيىن سەزگۈچىلەر

HU

胡格诺教徒 ھۇگېنۇچىلار
 互为条件 بىر - بىرنى شەرت قىلىش
 互相对立 بىر - بىرىگە قارىمۇقارشى؛ بىر - بىرىگە زىت
 互相贯通 بىر - بىرىگە ئۆتۈشۈش
 互相联结，互相依存 بىر - بىرىگە باغلىنىش، بىر - بىرنى
 تەقەززا قىلىش
 互相排斥 بىر - بىرنى ئىستىنا قىلىش (چەتكە قېقىش)
 互相渗透 بىر - بىرىگە سىڭىشىش
 互相依赖 بىر - بىرىگە تايىنىش
 互相制约 بىر - بىرنى تىزگىنلەپ تۇرۇش
 互相转化 بىر - بىرىگە ئايلىنىش
 互相作用 بىر - بىرىگە تەسىر كۆرسىتىش
 互助论 ھەمكارلىق نەزەرىيىسى

HUA

划分 ۋۆلۈش
 划分的根据 ۋۆلۈشنىڭ ئاساسى

划分的目项	بۆلۈنگۈچى (ئۇقۇم)
划分的种类	بۆلۈشنىڭ تۈرى
划分的子项	بۆلۈنمە
划分的组成	بۆلۈشنىڭ تۈزۈلۈشى
化合和分解	بىرىكىش ۋە بۆلۈنۈش
化合物	بىرىكمە

HUI

怀疑论	شۈبھىچىلىك
怀疑论的结论	شۈبھىچىلىك ئاساسىدىكى خۇلاسىە
怀疑论派	شۈبھىچىلەر

HUAN

还原了的感觉	ئەسلىگە قايتقان تۇيغۇ
换位法	ئورۇن ئالماشتۇرۇش
换质法	سۈپەت ئالماشتۇرۇش
还质位法	سۈپەت - ئورۇن ئالماشتۇرۇش
幻想	فانتازىيە؛ خىيال
幻想的反映	خىيالىي ئىنكاس
幻想的武器	خىيالىي قورال
幻想的现实性	خىيالىي رېئاللىق
幻想家	فانتازىيىچى؛ خىيالپەرەست

幻想社会	خيالىي جەمئىيەت
幻想性	خيالىيلىق
幻想主义	خيالىپەرەسلىك

HUANG

荒谬见解	بىمەنە چۈشەنچە
荒唐类比	بىمەنە ئوخشىتىش

HUI

辉格党人	خۇيگلار
《回到康德去》	«كانتقا قايتىش»
回复	قايتىش
回教	ئىسلام دىنى
回声	ئەكس سادا
回忆说	ئەسلەش تەلىماتى

HUN

婚姻道德	نىكاھ ئەخلاقى
混合假言推理	ئارىلاشما شەرتلىك خۇلاسى
混合主义	ئارىلاشتۇرمىچىلىق
混乱概念	قالايمىقان ئوقۇم
混淆概念	ئوقۇمنى ئارىلاشتۇرۇۋېتىش

HUO

活动家	ئەرباب؛ پائالىيەتچى
活力论	ھايات كۈچى نەزەرىيىسى
活命哲学	جان بېقىش پەلسەپىسى
活实体	تىرىك سۇبىستانسىيە
火星派	ئۇچقۇنچىلار
或然率	ئېھتىماللىق
或然率理论	ئېھتىماللىق نەزەرىيىسى
或然判断	ئېھتىمال ھۆكۈم
或然性	ئېھتىماللىق
或是A，或是非A	يا A، يا غەيرىي A دېگۈلۈك
祸福观	بەخت ۋە ئاپەت قارىشى

J

JI

基本错误	ئاساسىي خاتالىق
基本观点	تۈپ نۇقتىسىنەزەر
基本观律	ئاساسىي قانۇنىيەت

基本粒子	ئاساسىي زەررە
基本矛盾	ئېگىزلىك زىددىيەت؛ ئاساسىي زىددىيەت
基本内核	ئاساسىي مېغىز
基本派别	ئاساسىي مەزھەپلەر
基本实体	ئاساسىي سۇبىستانسىيە
基本特性	ئاساسىي خۇسۇسىيەت
基本特征	ئاساسىي بەلگە
基本原理	تۈپ قائىدە
基本原则	ئاساسىي پرىنسىپ
基本运动形式	ئاساسىي ھەرىكەت شەكلى
基本哲学派别	ئاساسىي پەلسەپىۋى مەزھەپلەر
基础和上层建筑	بازىس ۋە ئۈستۈرۈلما
基督教	خىرىستىئان دىنى
《基督教的本质》	«خىرىستىئان دىنىنىڭ ماھىيىتى»
《基督教教理的物质内容 （教义学）》	«خىرىستىئان ئەقىدىلىرىنىڭ ماددىي مەزمۇنى (دىنىي ئەقىدىلىرى)»
《基督教教义学》	«خىرىستىئان ئەقىدىلىرى»
基督教社会主义思想	خىرىستىئان سوتسىيالىزم ئىدىيىسى
基督教神学	خىرىستىئان ئىلاھىيىتى
基督教信条	خىرىستىئان ئەقىدىلىرى (ئېتىقادى)
基督教学	خىرىستىئانچىلىق
基督教哲学	خىرىستىئان پەلسەپىسى

《基督教之基础》	«خرستىئان دىنىنىڭ ئاساسلىرى»
基因	گېن
基原	نېگىز
畸形发展	غەيرىي نورمال ئۆسۈمى (تەرەققىيات)
畸形物	غەيرىي نورمال نەرسە
积极因素	ئاكتىپ ئىجابىي ئامىل
激变论	جىددىي ئۆزگىرىش نەزەرىيىسى
激进	رادىكال
激进党人	رادىكاللار
激进派	رادىكاللار؛ رادىكال گۇرۇھ
激进主义	رادىكالىق
激进主义的滥调	رادىكاللارچە مۇقام
机会主义	ئوپپورتونىزم
机会主义者	ئوپپورتونىست
机械的自然理论	مېخانىكىلىق تەبىئەت نەزەرىيىسى
机械论	مېخانىكىلىق: مېخانىتىسىزم
机械论的形而上学观点	مېخانىتىسىزمچە مېتافىزىكىلىق نۇقتىئىنەزەر
机械论观点	مېخانىتىسىزلىق قاراش
机械唯物论	مېخانىك ماتېرىيالىزم
机械唯物主义	مېخانىك ماتېرىيالىزم
机械性	مېخانىكىلىق؛ مېخانىكىلىق خاراكتېرى

机械宇宙论	مېخانىك ئالەم نەزەرىيىسى
机能	فۇنكسىيە؛ رول
机体	ئورگانىزم؛ گەۋدە
机制	مېخانىزم؛ رول
集合概念	توپلام ئۇقۇم
集体领导原则	كوللېكتىپ رەھبەرلىك پرىنسىپى
集体主义	كوللېكتىپچىلىق،
极乐净土	ئەرش
极乐世界	بېھىش؛ جەننەت
极权主义	ھاكىمىۋىتلىق
极右派	چېكىدىن ئاشقان ئوڭچى
极左派	چېكىدىن ئاشقان سولچىلار
急进阶层	رادىكال تەبىقە
技术革命	تېخنىكا ئىنقىلابى
技术派	تېخنىكا پەرسەلەر
寄生机体	تەبىئارتاپ ئورگانىزم
记述心理学	تەسۋىرىي پسخولوگىيە
记忆表相	خاتىرە تەسراتى

JIA

«ئائىلە، خۇسۇسىي مۈلۈكچىلىك» «家庭，私有制和国家的起源»

ۋە دۆلەتنىڭ پەيدا بولۇشى»

家族	ئائىلە؛ ئۇرۇق
加尔文教	كالۋىن دىنى
假定	پەرەز قىلماق؛ قىياس قىلماق
假科学	ساختا پەن
假设	قىياس قىلماق؛ پەرەز قىلماق
假设性	قىياسەنلىك
假设原因	قىياسەن سەۋەب
假说	قىياس
假象	ساختا كۆرۈنۈشى؛ ساختا تۇيغۇ
假言判断	شەرتلىك ھۆكۈم
假言判断的后件	شەرتلىك ھۆكۈمنىڭ نەتىجە بۆلىكى
假言判断的前件	شەرتلىك ھۆكۈمنىڭ شەرت بۆلىكى
假言推理	شەرتلىك خۇلاسىە
假言选言推理	شەرتلىك - تاللانما خۇلاسىە

JIAN

兼听则明，偏信则暗	ھەر تەرەپتىن ئاڭلىساڭ، ئەھۋال ئېنىق بولىدۇ، بىر تەرەپتىن ئاڭلىساڭ، ئەھۋال تۇتۇق بولىدۇ
简单的运动形势	ئاددىي ھەرىكەت شەكلى
简单枚举（归纳法）	ئاددىي يىغما خۇلاسىە
简单判断	ئاددىي ھۆكۈم

间接反驳	ۋاستىلىك رەددىيە بېرىش
间接经验	ۋاستىلىك تەجرىبە
间接联系	ۋاستىلىك باغلىنىش
间接论证	ۋاستىلىك ئىسپاتلاش
间接推理	ۋاستىلىك خۇلاسىە
间歇状态	توختاپ قېلىش ھالىتى
渐变	تەدرىجىي ئۆزگىرىش
渐变性	تەدرىجىي ئۆزگىرىشچانلىق
渐进	تەدرىجىي ئىلگىرىلەش
渐悟	تەدرىجىي ئويغىنىش
见解	قاراش؛ كۆز قاراش
见微知著	ئۇششاق نەرسىلەردىن چوڭ نەرسىلەرنى كۆرۈش

JIANG

僵化状态	قاتمىلىق
僵硬化	ئۆلۈك؛ قاتمال
讲坛社会主义	مۇنبەر سوتسىيالىزمى
讲坛社会主义学派	مۇنبەر سوتسىيالىزم ئېقىمى

JIAO

交叉概念	قىسمەن ماس ئۇقۇم
交叉关系	قىسمەن ماس مۇناسىۋەت

交点	كېسىشىش نۇقتىسى
交互作用	ئۆزئارا تەسىر كۆرسىتىش
教派	دېنىي مەزھەپ
教权主义 (教权论)	دېنىي ھاكىمىيەتچىلىك
教条	دوگما
教条主义	دوگمىچىلىق
教条主义者	دوگمىچى
教义	دېنىي ئەقىدە؛ ئەقىدە
教义体系	دېنىي ئەقىدىلەر سىستېمىسى

JIE

街头的形而上学	كوچا مېتافىزىكىسى
阶层	تەبىقە
阶级	سىنىپ
阶级的起源	سىنىپنىڭ پەيدا بولۇشى
阶级的社会化	سىنىپنىڭ ئىجتىمائىيلىشىشى
阶级的实质	سىنىپنىڭ ماھىيىتى
阶级的消灭	سىنىپنىڭ يوقىلىشى
阶级斗争	سىنىپىي كۈرەش
阶级斗争熄灭论	سىنىپىي كۈرەش يوقالدى نەزەرىيىسى
阶级斗争形式	سىنىپىي كۈرەش شەكلى
阶级对抗	سىنىپىي ئانتاگونىيە

阶级对立关系	سنئىپى قارىمۇقارشىلىق مۇناسىۋىتى
阶级分析	سنئىپى تەھلىل
阶级分析方法	سنئىپى تەھلىل قىلىش ئۇسۇلى
阶级根源	سنئىپى يىلتىز
阶级关系	سنئىپى مۇناسىۋەت
阶级观点	سنئىپى كۆز قاراش
阶级合作	سنئىپى ھەمكارلىق؛ سنئىپىلار ھەمكارلىقى
阶级结构	سنئىپىنىڭ تۈزۈلۈشى؛ سنئىپى تۈزۈلمە
阶级觉悟	سنئىپى ئاڭ
阶级立场	سنئىپى مەيدان
阶级利益和谐论	سنئىپى مەنپەئەتلەرنىڭ ئۇيغۇنلاشىش نەزەرىيىسى
阶级矛盾	سنئىپى زىددىيەت
阶级社会	سنئىپى جەمئىيەت
阶级实质	سنئىپى ماھىيەت
阶级特性	سنئىپى تەبئەت
阶级调和论	سنئىپى مۇرەسسەچىلىك
阶级投降主义	سنئىپى تەسلىمچىلىك
结构主义	قۇرۇلمىچىلىق
结果	نەتىجە
结合物	بىرىكمە
结论	يەكۈن

结论性	يەكۈن خاراكتېرلىك
杰出人物的历史作用	مەشھۇر ئەر بابلارنىڭ تارىختىكى رولى
解体	پارچىلىنىش
界限	چەك؛ چەك - چېگرا؛ دائىرە

JIN

进步	تەرەققىيپەرۋەر
进程	بېرىش؛ جەريان؛ تەرەققىيات
进化	تەدرىجىي تەرەققىيات
进化观念	تەدرىجىي تەرەققىيات ئىدىيىسى
进化和革命	تەدرىجىي تەرەققىيات ۋە ئىنقىلاب
进化论	تەدرىجىي تەرەققىيات نەزەرىيىسى
进化原理	تەدرىجىي تەرەققىيات قانۇنى
《进一步，退两步》	«بىر قەدەم ئالغا، ئىككى قەدەم ئارقىغا»
禁欲主义	تەركىدۇنياچىلىق؛ تەركىدۇنيالىق
禁欲主义者	تەركىدۇنياچى

JING

精确的映象	ئېنىق ئەكس ئېتىش
精神	روھ
精神变物质	روھنىڭ ماددىغا ئايلىنىشى
精神第一性	روھ بىرلەمچى
精神的物质	روھىي ماددا

- 经验符号论者 تەجرىبە سىمۋولزمچىلىرى
 经验归纳法 تەجرىبە يىغما خۇلاسىسى
 经验论 (经验主义) تەجرىبىچىلىك
 经验命题 تەجرىبە تېمىسى
 经验派 تەجرىبىچىلىك تەرەپدارى
 经验批判主义 تەجرىبە تەنقىدچىلىكى
 经验认识 تەجرىبىۋى بىلىش
 经验实体 تەجرىبە سوبىستانسىيىسى
 经验世界 تەجرىبە دۇنياسى
 经验形态 تەجرىبە فورماتىپىسى
 经验学说 تەجرىبە تەلىماتى
 经验一元论 تەجرىبە بىر مەنبەچىلىكى
 经验一元论者 تەجرىبە بىر مەنبەچىلىرى
 经验哲学 تەجرىبە پەلسەپىسى
 经验主义者 تەجرىبىچى
 经验主义的自然科学家 تەجرىبىچى تەبىئىي پەن ئالىملىرى
 经验自然科学 تەجرىبە تەبىئىي پېنى
 经院哲学 مەدرىس پەلسەپىسى
 经院哲学家 مەدرىس پەيلاسوپى
 镜象 ئەكس ئېتىش؛ ئەينەكتىكى كۆرۈنۈش
 竞争学说 رىقابەت تەلىماتى
 静态 ھەرىكەتسىز ھالەت؛ تۇرغۇنلۇق

静物	ھەرىكەتسىز نەرسە
静止	جەمئىيەتلىق؛ ھەرىكەتسىزلىك
静止的相对性	جەمئىيەتلىقنىڭ نىسپىيلىكى

JIU

九源	ئۇ ئالەم
救世之道	نەجاتلىق يولى
救世主	قۇتقۇزغۇچى؛ نەجاتچى؛ نەجاتكار
旧的物质构造理论	ماددىنىڭ تۈزۈلۈشى توغرىسىدىكى كونا نەزەرىيە
旧唯物主义	كونا ماتېرىيالىزم
旧唯物主义认识论	كونا ماتېرىيالىزمچە بېلىش نەزەرىيىسى
旧质	كونا سۈپەت
旧质要素	كونا سۈپەت ئامىللىرى

JU

局部	قىسمەنلىك
局部个人	قىسمەن شەخس
局部性	قىسمەنلىك؛ جۈزئىيلىك
局限性	چەكلىمىلىكلىك
聚合体	بىرىكمە
聚集状态	توپلىنىش ھالىتى

具体概念	كونكرېت ئۇقۇم
具体化	كونكرېتلاشتۇرۇش
具体性	كونكرېتلىق
具体与抽象	كونكرېت ۋە ئابستراكت
具体真理	كونكرېت ھەقىقەت
具有实在性的抽象物	چىنلىققا ئىگە ئابستراكت نەرسە
剧变	جىددىي ئۆزگىرىش
剧烈性	كەسكىنلىك

JUE

决策论	تەدبىر كۆرۈش نەزەرىيىسى
绝对	مۇتلەقلىق
绝对必然性	مۇتلەق زۆرۈرىيەتلىك
绝对的东西	مۇتلەق نەرسە
绝对方法	مۇتلەق ئۇسۇل
绝对否定	مۇتلەق ئىنكار قىلىش
绝对观念	مۇتلەق ئىدىيە
绝对和相对	مۇتلەقلىق بىلەن نىسپىيلىك
绝对化	مۇتلەقلىك شەرتلەشۈرۈۋېتىش
绝对怀疑论	مۇتلەق شۈبھىچىلىك
绝对幻想主义	مۇتلەق خىيالىپەرەستلىك
绝对精神	مۇتلەق روھ

绝对静止空间	مۇتلەق تىنىچ ماكان
绝对客观性	مۇتلەق ئوبېيكتىپلىق
绝对肯定	مۇتلەق مۇئەييەنلەشتۈرۈش
绝对理念	مۇتلەق چۈشەنچە؛ مۇتلەق ئىدىيە
绝对命令	مۇتلەق (قەتئىي) پەرمان
绝对平均主义	مۇتلەق تەڭ تەقسىماتچىلىق
绝对认识论	مۇتلەق بىلىش نەزەرىيىسى
绝对实在论	مۇتلەق چىنلىق نەزەرىيىسى
绝对时间	مۇتلەق زامان
绝对同一	مۇتلەق ئوخشاشلىق
绝对统一	مۇتلەق بىرلىك
绝对唯物主义	مۇتلەق ماتېرىيالىزم
绝对唯心主义	مۇتلەق ئىدىئالىزم
绝对物	مۇتلەق نەرسە
绝对性	مۇتلەقلىق
绝对真理	مۇتلەق ھەقىقەت
绝对真理的长河	مۇتلەق ھەقىقەت ئېقىنى
绝对真理和相对真理	مۇتلەق ھەقىقەت ۋە نىسپىي ھەقىقەت
绝对真理性	مۇتلەق ھەقىقەتلىك
绝对主体	مۇتلەق سۇبېيكت
绝对主义	مۇتلەقچىلىق

JUN

均衡	مۇۋازىنەت
均衡论 (平衡论)	مۇۋازىنەت نەزەرىيىسى؛ مۇۋازىنەتچىلىك
均衡形态	مۇۋازىنەتلىك فورماتسىيە
均一性	بىرخىللىق
君权	پادىشاھلىق ھاكىمىيەت
君为臣纲，父为子纲，	پادىشاھ پۇقرالارنىڭ ئەركانى، ئاتا
夫为妻纲	بالىنىڭ ئەركانى، ئەر خوتۇننىڭ ئەركانى

K

KANG

康德派唯心主义	كانتچىلار ئىدىئالىزمى
康德星云假说	كانتنىڭ تۇمان توغرىسىدىكى قىياسى
康德哲学	كانت پەلسەپىسى
康德主义	كانتنىزم؛ كانتچىلىق
康德主义的唯心主义者	كانتنىزم ئىدىئالىستلىرى
康德主义者	كانتچىلار

KAO

考茨基主义

كانۇتسكىچىلىق

考证

تەكشۈرۈش؛ دەلىللەش

KE

科学

ئىلىم - پەن

科学抽象

ئىلمىي ئابستراكسىيە

科学传统

ئىلمىي ئەنئەنە

科学的假象

ئىلمىي پەرەز

科学的实践

ئىلىم - پەن ئەمەلىيىتى

科学的思想体系

ئىلمىي ئىدىئولوگىيە

科学的哲学家

ئىلمىي پەيلاسوفلار

科学的哲学史

ئىلمىي پەلسەپە تارىخى

科学方法

ئىلمىي ئۇسۇل

科学方法论

ئىلمىي مېتودولوگىيە

科学分析方法

ئىلمىي تەھلىل قىلىش ئۇسۇلى

科学共产主义

ئىلمىي كوممۇنىزم

科学观

ئىلىم - پەن قارىشى

科学规律

پەن قانۇنىيىتى

科学归纳法

ئىلمىي يىغما خۇلاسى

科学、技术决定论 پەن تېخنىكا ھەممىنى بەلگىلەيدۇ دېگەن

نەزەرىيە

科学理论 ئىلمىي نەزەرىيە

科学理想 ئىلمىي غايە

科学论点 ئىلمىي مۇلاھىزە

科学论断 ئىلمىي ھۆكۈم (مۇلاھىزە)

科学论证 ئىلمىي ئىسپاتلاش

科学社会主义 ئىلمىي سوتسىيالىزم

《科学社会主义的发展》 «ئىلمىي سوتسىيالىزمنىڭ راۋاجلىنىشى»

科学实验 ئىلمىي تەجرىبە

科学世界观 ئىلمىي دۇنيا قاراش

科学态度 ئىلمىي پوزىتسىيە

科学体系 ئىلىم - پەن سىستېمىسى

科学性 ئىلمىيلىك

科学性与革命性的统一 ئىلمىيلىك بىلەن ئىنقىلابىيلىقنىڭ

بىرلىكى

科学学 پەن ئىشۇناسلىق

科学预见 ئىلمىي ئالدىن كۆرەلىك؛ ئىلمىي ھۆكۈمەتلىق

科学预见与假说 ئىلمىي ھۆكۈمەتلىق ۋە پەرەز

科学知识的可变性 پەننى بىلىمنىڭ ئۆزگىرىشچانلىقى

可变关系 ئۆزگىرىشچان مۇناسىۋەت

可变性 ئۆزگىرىشچانلىق

可分性	بۆلۈنۈشچانلىق
可靠性	ئىشەنچلىك
可能否定判断	ئېھتىمال ئىنكار ھۆكۈم
可能肯定判断	ئېھتىمال تەستىقى ھۆكۈم
可能判断	ئېھتىمال ھۆكۈم
可能派	مۇمكىنچىلەر
可能性	مۇمكىنچىلىك؛ ئېھتىماللىق
可能性和现实	ئېھتىماللىق ۋە رېئاللىق
可能性和现实性	ئېھتىماللىق ۋە رېئاللىق
可塑性	ئىلاستىكىلىق؛ ئەۋرىشىملىق
可知论	بىلىش مۇمكىنلىكى نەزەرىيىسى؛ بىلگىلى بولىدۇ نەزەرىيىسى
刻卜勒行星运动三定律	كېپلېرنىڭ سەييارىلەر ھەرىكىتى ھەق - قەدىدىكى ئۈچ قانۇنى
课题	مەسىلە، تېما
客观	ئوبېيېكتىپ
客观必然性	ئوبېيېكتىپ مۇقەررە رەلىك (زۆرۈرىيەت)
客观辩证法	ئوبېيېكتىپ دىئالېكتىكا
客观辩证法与主观辩证法	ئوبېيېكتىپ دىئالېكتىكا بىلەن سۇبېيېكتىپ دىئالېكتىكا
客观存在	ئوبېيېكتىپ مەۋجۇدىيەت
客观的感觉论	ئوبېيېكتىپ تۇيغۇ نەزەرىيىسى

客观的自然规律	ئوبېكتىپ تەبئەت قانۇنىيىتى
客观规律	ئوبېكتىپ قانۇنىيەت
客观规律性	ئوبېكتىپ قانۇنىيەتلىك
客观逻辑	ئوبېكتىپ لوگىكا
客观实际	ئوبېكتىپ ئەمەلىيەت
客观实在	ئوبېكتىپ رېئاللىق
客观实在性	ئوبېكتىپ رېئاللىق، ئوبېكتىپ چىنلىق
客观事物	ئوبېكتىپ شەيئەلەر
客观事物的内部矛盾	ئوبېكتىپ شەيئەلەرنىڭ ئىچكى زىددىيەتلىرى
客观世界	ئوبېكتىپ دۇنيا
客观世界的规律	ئوبېكتىپ دۇنيانىڭ قانۇنىيىتى
客观外界	ئوبېكتىپ تاشقى دۇنيا
客观唯物主义	ئوبېكتىپ ماتېرىيالىزم
客观唯心主义	ئوبېكتىپ ئىدىئالىزم
客观物质世界	ئوبېكتىپ ماددىي دۇنيا
客观现实性	ئوبېكتىپ رېئاللىق
客观现象	ئوبېكتىپ ھادىسە
客观性	ئوبېكتىپلىق
客观真理	ئوبېكتىپ ھەقىقەت
客观主义	ئوبېكتىپچىلىق
客观主义路线	ئوبېكتىپچىلىق لۇشىيەنى

空谈家	سەپسە تىۋاز؛ سەپسە تىچى
空谈主义	سەپسە تىچىلىك
空头政治家	قۇرۇق سىياسەتۋاز
空想的共产主义体系	خىيالىي كوممۇنىزم سىستېمىسى
空想共产主义	خىيالىي كوممۇنىزم
空想家	خىيالىپەرەسلەر
空想论	خىيالىپەرەسلىك
空想派	خىيالىپەرەسلەر
空想社会主义	خىيالىي سوتسىيالىزم
空想社会主义和科学社会主义	خىيالىي سوتسىيالىزم ۋە ئىلمىي سوتسىيالىزم
空想社会主义者	خىيالىي سوتسىيالىزمچىلار
空想学说	خىيالىي تەلىمات
空想主义	خىيالىپەرەسلىك
空想主义者	خىيالىپەرەس
空虚的存在	قۇرۇق مەۋجۇدىيەت
孔德派	كونتچىلار
孔德思想	كونت ئىدىيىسى
孔德主义	كونتىزم
孔德主义者	كونتىزمچى
孔孟之道	كۇڭزى - مېڭزى يولى
孔学	كۇڭزى تەلىماتى

控制论 تىزگىنلەش نەزەرىيىسى (كىبېرنېتىكا)

KU

苦行主义 سويىلىق، دەرۋىشلەك

苦修苦炼的斯巴达式的共
产主义 دەرۋىشلەرچە سپارتانچە كوممۇنىزم

L

LA

拉马克学说 لامارك تەلىماتى

拉马克主义 لاماركىزم؛ لاماركچىلىق

拉萨尔分子 لاسسالچى

LAI

来世 ئۇ دۇنيا؛ باقىي دۇنيا

LAO

劳动的异化 ئەمگەكنىڭ ياتلىشىشى

劳动对象 ئەمگەك ئوبيېكتى

- 劳动群众的历史 ئەمگە كچىلەر ئاممىسىنىڭ تارىخى
- 《劳动在从猿到人转变 - «مايمۇننىڭ ئادەمگە ئايلىنىش جەريانى -
 过程中的作用》 نىدا ئەمگە كىنىڭ رولى》
- 劳动资料 (劳动手段) ئەمگەك ۋاستىلىرى
- 劳心者治人, 劳力者治于人, ھاكىم ئەمگەك قىلغۇچىلار ھاكىم
 治于人者食人, 治人者 بولۇر, جىسمانىي ئەمگەك
 食于人 قىلغۇچىلار مەھكۇم بولۇر,
 مەھكۇملار باشقىلارنى باقۇر,
 ھاكىملار باشقىلار تەرىپىدىن
 بېقىلۇر
- 《老子》 «لاۋزى»
- 《老子注》 «لاۋزىغا ھاشىيە»

LE

- 乐观主义 ئۈمىدۋارلىق
- 乐观主义者 ئۈمىدۋارلار
- 乐园 جەننەت

LEI

- 类比 سېلىشتۇرۇش
- 类比法 سېلىشتۇرۇش ئۇسۇلى
- 类比推理 سېلىشتۇرما خۇلاسىە

LI

理论分析	نەزەرىيە ئىشلىتىش تەھلىل
理论根据	نەزەرىيە ئاساسى
理论和实践的统一	نەزەرىيە بىلەن ئەمەلىيەتنىڭ بىرلىكى
理论化	نەزەرىيەگە ئايلاندۇرۇش
理论基础	نەزەرىيە ئاساسى
理论家	نەزەرىيەچى
理论模型	نەزەرىيە مودېلى
理论派	نەزەرىيەچىلەر
理论思潮	نەزەرىيە ئىشلىتىش پىكىر ئېقىمى
理论思维	نەزەرىيە ئىشلىتىش تەپەككۈر
理论探讨	نەزەرىيە ئىشلىتىش تەتقىقات
理论唯心主义	نەزەرىيە ئىشلىتىش ئىدىئالىزم
理论武器	نەزەرىيە ئىشلىتىش قورال
理论学派	نەزەرىيە ئېقىمى
理论哲学	نەزەرىيە ئىشلىتىش پەلسەپە
理论知识	نەزەرىيە ئىشلىتىش بىلىم
理念	ئىدراك، ئىدىيە
理念论	ئىدراك نەزەرىيەسى
理想	غايە

理想的力量	غايىۋى كۈچ
《理想国》	«خىيالى دولەت»
理想社会	خىيالى جەمئىيەت (غايىۋى جەمئىيەت)
理想主义	غايىچىلىك
理性	ئەقىل؛ ئەقلى
理性认识阶段	ئەقلى بىلىش باسقۇچى
理性真理	ئەقلى ھەقىقەت
理性知识	ئەقلى بىلىم
理性主义（唯理论）	ئەقلىچىلىق
理智	ئىدراك؛ ئەقىل
立场、观点、方法	مەيدان، نۇقتىئىنەزەر، ئۇسۇل
立足点	مەۋقە
例证	دەلىل - ئىسپات
利己主义	شەخسى مەنپەئەتپەرەسلىك
利己主义者	شەخسى مەنپەئەتپەرەس
《利维坦》	«لېۋىتان»
隶属关系	تەۋەلىك مۇناسىۋەت
隶属形式	تەۋەلىك شەكىل
历史辩证法	تارىخ دىئالېكتىكىسى
历史的东西和逻辑的东西 的一致	تارىخىي نەرسە بىلەن مەنتىقىي نەرسىنىڭ بىردەكلىكى
历史的客观因素和历史的	تارىخىي ئوبيېكتىپ ئامىل بىلەن

主观因素	تارىخىي سۇبېيېكتىپ ئامىل
历史法则	تارىخ قانۇنى
历史观	تارىخ قاراش
历史继承性	تارىخىي ۋارىسلىق
历史唯物主义 (唯物主义史观)	تارىخىي ماتېرىيالىزم
历史唯心主义 (唯心主义史观)	تارىخىي ئىدېئالىزم
历史性	تارىخىيلىق
历史学	تارىخشۇناسلىق
历史循环论	تارىخىي دەۋر قىلىش نەزەرىيىسى
历史一元论	تارىخىي بىر مەنبە چىلىك
历史哲学	تارىخ پەلسەپىسى
《历史哲学讲演录》	«تارىخ پەلسەپىسى ھەققىدە لېكسىيىلەر»
历史主义 (历史观)	تارىخچىلىق

LIAN

联合体	بىرلەشمە (كومىنات)
联结项	باغلىغۇچى
联系	باغلىنىش
联想	تەسەۋۋۇر قىلىش
联项	باغلىغۇچى
连贯性	ئىزچىللىق
连锁反应	زەنجىر سىمان ئەكس ئېتىش

连锁推理	زەنجىر سىمان خۇلاسىە
连续划分	ئۇدا بۆلۈش
连续物质	تۇتاش ماددا
连续系列	ئۈزلۈكسىز قاتار
连续性	ئۈزلۈكسىزلىك

LIANG

两重性 (二重性)	ئىككى ياقلىملىقلىق
两点论	ئىككى نۇقتىچىلىق
两分法	ئىككىگە بۆلۈش ئۇسۇلى
两极对立	ئىككى قۇتۇپ قارىمۇ قارشىلىقى
两极分化	ئىككى قۇتۇپقا بۆلۈنۈش
两类不同性质的矛盾	خاراكتېرى ئوخشاش بولمىغان ئىككى خىل زىددىيەت
两类不同性质的社会矛盾	خاراكتېرى ئوخشاش بولمىغان ئىككى خىل ئىجتىمائىي زىددىيەت
两面派	ئىككى يۈزلىمىچى
两面性	ئىككى يۈزلىمىلىك
两种发展观	ئىككى تەرەققىيات قارىشى
量	سان؛ مىقدار
量变	سان ئۆزگىرىشى
量变质变规律	سان - سۈپەت ئۆزگىرىش قانۇنىيىتى

量到质的转化	ساننىڭ سۈپەتكە ئايلىنىشى
量项	مقدار؛ سان
量转化为质	ساننىڭ سۈپەتكە ئايلىنىشى
量子化学	كۋانت خىمىيىسى
量子力学	كۋانت مېخانىكىسى
量子论	كۋانت نەزەرىيىسى

LIE

列宁主义	لېنىنىزم
列宁主义学说	لېنىنىزم تەلىماتى

LING

灵魂	روھ
灵魂的活动	روھ ھەرىكىتى
灵魂的稳定状态	روھنىڭ تۇراقلىق ھالىتى
灵魂的学说	روھ توغرىسىدىكى تەلىمات

LIU

流动范畴	تۇراقسىز كاتېگورىيە
流派	ئېقىم
《六经》	«ئالتە دەستۇر»

LU

颅相学	فرىنولوگىيە
路德教	ليۇتېر دىنى
《路德维希·费尔巴哈和 德国古典哲学终结》	«ليۇدوۋىگ فېيېرباخ ۋە نېمىس كلاسسىك پەلسەپىسىنىڭ ئاخىرى»
路线	لۇشىيەن؛ لىنىيە؛ سىزىق

LUN

伦理	ئەخلاق؛ ئېتىكا
伦理道德	ئەدەب - ئەخلاق
伦理学	ئېتىكا
《伦理学和唯物史观》	«ئېتىكا ۋە ماتېرىيالىستىك تارىخ قاراش»
伦理原则	ئېتىكا پرىنسىپى
《论辩证唯物主义和 历史唯物主义》	«دىئالېكتىك ماتېرىيالىزم ۋە تارىخىي ماتېرىيالىزم توغرىسىدا»
《论单子、数和形状》	«مۇنادا، سان ۋە ھالەت توغرىسىدا»
论敌	مۇخالپ؛ رەقىب (مۇنازىرىدە)
论断	ھۆكۈم؛ مۇلاھىزە
《论个人在历史上的 作用问题》	«شەخسنىڭ تارىختىكى رولى مەسىلىسى توغرىسىدا»

«جه گنگوار ماتېرىيالزىمنىڭ ئەھمىد - 《论战斗唯物主义的意义》»

يېتى توغرىسىدا»

论证

ئىسپاتلاش؛ دەلىللەش

论证法

ئىسپاتلاش ئۇسۇلى

论证方式

ئىسپاتلاش يولى

LUO

逻各斯学说

لوگوس تەلىماتى

逻辑

لوگىكا؛ مەنتىق

逻辑变项

لوگىكىلىق ئۆزگىرىشچان ئالامەت

逻辑常项

لوگىكىلىق مۇقىم ئالامەت

逻辑错误

لوگىكىلىق خاتالىق

逻辑的推论

لوگىكىلىق خۇلاسىە

逻辑的形式主义

لوگىكىلىق شەكىلچىلىك

逻辑范畴

لوگىكىلىق كاتېگورىيە

逻辑方法

لوگىكىلىق ئۇسۇل

逻辑方阵

لوگىكىلىق كۋادرات

逻辑规律

لوگىكا قانۇنىيىتى

逻辑阶段

لوگىكىلىق باسقۇچ

逻辑结构

لوگىكىلىق تۈزۈلمە

逻辑经验论

مەنتىقى تەجرىبىچىلىك

逻辑经验主义

مەنتىقى تەجرىبىچىلىك

逻辑矛盾	لوگىكىلىق زىددىيەت
逻辑模式	لوگىكىلىق ئەندىزىلەر
逻辑实证论	مەنتىقى دەلىلچىلىك
逻辑思维	مەنتىقى (لوگىكىلىق) تەپەككۇر
逻辑思维规律	لوگىكىلىق تەپەككۇر قانۇنىيىتى
逻辑体系	لوگىكىلىق سىستېما
逻辑推理	لوگىكىلىق خۇلاسىە
逻辑推演	خۇلاسىە چىقىرىش
逻辑形式	لوگىكىلىق شەكىل
逻辑学	لوگىكا (ئىلمى)
逻辑学家	لوگىكا شۇناس
逻辑演算	لوگىكىلىق ھېسابلاش
逻辑主义	لوگىكىچىلىق

M

MA

马尔学说	مارتەلىماتى
马哈依斯基主义	ماخايېۋسكىچىلىق
马赫主义	ماخىزىم

马赫主义潮流	ماخيزم ئېقىمى
马赫主义科学	ماخيزم پېنى
马赫主义新物理学	ماخيزملىق يېڭى فىزىكا
马赫主义者	ماخيزمچىلار، ماخىستلار
《马克思的经济唯物论》	«ماركسنىڭ ئىقتىسادىي ماتېرىيالىزمى»
《马克思的唯物主义和 康德的唯心主义》	«ماركسنىڭ ماتېرىيالىزمى ۋە كانتنىڭ ئىدىئىيالىزمى»
马克思和恩格斯学派	ماركس بىلەن ئېنگېلس ئېقىمى
马克思列宁主义	ماركسىزم - لېنىنىزم
马克思列宁主义的基本原理	ماركسىزم - لېنىنىزمنىڭ ئاساسىي قائىدىلىرى
马克思列宁主义哲学	ماركسىزم - لېنىنىزم پەلسەپىسى
《马克思派社会主义》	«ماركسچىلار سوتسىيالىزمى»
马克思学	ماركسشۇناسلىق
马克思主义	ماركسىزم
马克思主义辩证法	ماركسىزم دىئالېكتىكىسى
马克思主义的辩证方法	ماركسىزملىق دىئالېكتىك ئۇسۇل
马克思主义的不断革命 论和革命发展阶段论	ماركسىزمنىڭ ئۈزلۈكسىز ئىنقىلاب نەزەرىيىسى ۋە ئىنقىلابنىڭ باسقۇچلۇق تەرەققىياتى نەزەرىيىسى

马克思主义的历史唯物主义	ماركسىزىملىق تارىخىي ماتېرىيالنىزم
马克思主义的普遍真理	ماركسىزم ئومۇمىي ھەقىقىتى
马克思主义的三个来源 和三个组成部分	ماركسىزىمنىڭ ئۈچ مەنبەسى ۋە ئۈچ تەركىبىي قىسمى
马克思主义的哲学	ماركسىزم پەلسەپىسى
《马克思主义和改良主义》	«ماركسىزم ۋە ئىسلاھاتچىلىق»
《马克思主义和修正主义》	«ماركسىزم ۋە شىۋېجېڭجۈيى»
马克思主义认识论	ماركسىزىملىق بىلىش نەزەرىيىسى
马克思主义世界观	ماركسىزىمچە دۇنيا قاراش
马克思主义哲学	ماركسىزىملىق پەلسەپە
马克思主义哲学唯物主义	ماركسىزىملىق پەلسەپىۋى ماتېرىيالنىزم

MANG

盲目性

قارىغۇلۇق

MAO

毛泽东思想

ماۋ زېدۇڭ ئىدىيىسى

矛盾

زىددىيەت

矛盾冲突

زىددىيەت توقۇنۇشى

矛盾的对抗形式

زىددىيەتنىڭ ئانتاگونىيلىك شەكلى

- 矛盾的共性和个性的关系 زىددىيەتنىڭ ئورتاقلىقى بىلەن
خاسلىقى ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت
- 矛盾的焦点 زىددىيەتنىڭ تۈگۈنى
- 矛盾的普遍性和特殊性 زىددىيەتنىڭ ئومۇمىيلىقى ۋە ئالاھىدىلىكى
- 矛盾的双方 بىر - بىرىگە زىت ئىككى تەرەپ
- 矛盾的特殊性和相对性 زىددىيەتنىڭ ئالاھىدىلىكى ۋە
نسپىيلىكى
- 矛盾的统一 زىددىيەت تەرەپلىرىنىڭ بىرلىكى
- 矛盾的同性和斗争性 زىددىيەت تەرەپلىرىنىڭ ئوخشاشلىقى
ۋە كۈرۈشى
- 矛盾的主要方面和非主
要方面 زىددىيەتنىڭ ئاساسىي تەرىپى ۋە
ئاساسىي بولمىغان تەرىپى
- 矛盾的主要方面与矛盾
的次要方面 زىددىيەتنىڭ ئاساسىي تەرىپى بىلەن
زىددىيەتنىڭ ئىككىنچى ئورۇندىكى
تەرىپى
- 矛盾斗争的对抗形式 زىددىيەت كۈرىشىنىڭ ئانتاگونىيلىك
شەكلى
- 矛盾斗争的非对抗形式 زىددىيەت كۈرىشىنىڭ ئانتاگونىيە-
لىك بولمىغان شەكلى
- 矛盾发展的不平衡性 زىددىيەتلەر تەرەققىياتىنىڭ تەكشىسىزلىكى
- 矛盾法则 زىددىيەت قانۇنى
- 矛盾分析方法 زىددىيەتنى تەھلىل قىلىش ئۇسۇلى

矛盾概念	زىت ئۇقۇم
矛盾关系	زىت مۇناسىۋەت
矛盾规律	زىددىيەت قانۇنىيىتى
矛盾律	زىددىيەت قانۇنى
《矛盾论》	«زىددىيەت توغرىسىدا»
矛盾思想	زىت پىكىر
矛盾统一规律	زىددىيەتنىڭ بىرلىكى قانۇنىيىتى
矛盾统一体	زىددىيەتنىڭ بىر پۈتۈنلىكى
矛盾性	زىددىيەتلىك؛ زىتلىق
矛盾学说	زىددىيەت تەلىماتى
矛盾运动	زىددىيەت ھەرىكىتى
矛盾着的对立面	بىر - بىرىگە زىت بولغان قارىمۇقارشى تەرەپلەر
矛盾着的事物	بىر - بىرىگە زىت شەيئىلەر
矛盾诸方面	زىددىيەت تەرەپلىرى؛ زىت تەرەپلەر
冒牌的社会主义	ساختا سوتسىيالىزم
冒牌实在	ساختا چىنلىق
冒险家	تەۋەككۈلچى
冒险主义	تەۋەككۈلچىلىك

MEI

媒介

ۋاستىچى؛ ۋاستە

媒介体	ۋاستىچى جىسىم
媒介物	ۋاستىچى
媒介作用	ۋاستىچىلىك رولى
没有实在性的抽象物	چىنلىققا ئىگە بولمىغان ئابىستراكت نەرسە

MENG

蒙昧时代	نادانلىق دەۋرى
蒙昧主义	جاھالەتچىلىك؛ جاھالەتپەرەسلىك
蒙昧主义者	جاھالەتچى؛ جاھالەتپەرەس
孟德尔主义	مېندېلىزم
孟什维克	مېنشېۋىك
孟什维克式的唯心主义	مېنشېۋىكچە ئىدېئالىزم

MI

米利都学派	مىلىتو ئېقىمى
-------	---------------

MIN

民主	دېموكراتىيە؛ خەلقچىلىق
民主派	دېموكراتلار
民主社会主义者	دېموكراتىك سوتسىيالىزىمچىلار

民主主义

دېموكراتىزم

民族利己主义

مىللى مەنپەئەتپەرەسلىك

MING

名词

ئاتالغۇ

命定论

تەقدىرچىلىك نەزەرىيىسى

命运

قىسمەت؛ تەقدىر

MIU

谬论

سەپسەتە

MO

摩尔根学说

مورگان تەلىماتى

模糊逻辑

مۇجىمەل لوگىكا

模拟学

تەقلىد ئىلمى

模式

ئەندىزە

模式化

ئەندىزىگە سېلىش؛ قېلىپقا سېلىش

模式论

ئەندىزىچىلىك

模态逻辑

مودال لوگىكا

模写

ئىز؛ سۈرەت؛ تەسۋىر

模写论

تەسۋىرچىلىك

模型论

مودېل نەزەرىيىسى

墨家

موزىچىلار

MU

母权制（母系制）

ئانىلىق تۈزۈم

目的论

مەقسەتپەرەسلىك

牧师

پوپ؛ دىن تارقاتقۇچى

N

NAO

脑力劳动和体力劳动
间的对立ئەقلىي ئەمگەك بىلەن جىسمانىي
ئەمگەك ئوتتۇرىسىدىكى قارشى-
قارشىلىق

NEI

内部联系

ئىچكى باغلىنىش

内部矛盾性

ئىچكى زىتلىق

内容和形式

مەزمۇن بىلەن شەكىل

内心世界

ئىچكى دۇنيا

内因	ئىچكى سەۋەب؛ ئىچكى ئامىل
内因和外在	ئىچكى سەۋەب ۋە تاشقى سەۋەب
内在必然性	ئىچكى خاس مۇقەررەلىك
内在的点	ئىچكى خاس نۇقتا
内在规律	ئىچكى خاس قانۇنىيەت
内在联系	ئىچكى خاس باغلىنىش
内在论	ئىممانېنتلىق
内在论学派	ئىممانېنتلىق ئېقىمى
内在因素	ئىچكى خاس ئامىل
内在哲学	ئىممانېنتلىق پەلسەپىسى

NENG

能动	پائالىيەت
能动的本源	پائالىيەتچانلىقنىڭ مەنبەسى
能动的革命的反映论	پائالىيەتچان ئىنقىلابىي ئىنكاس
能动性	نەزەرىيىسى
能动作用	پائالىيەتچانلىق
能量不灭原理	ئېنېرگىيىنىڭ يوقالماسلىق قانۇنى
能量守恒	ئېنېرگىيىنىڭ ساقلىنىشى
能量守恒定律	ئېنېرگىيىنىڭ ساقلىنىش قانۇنى
能量守恒和转化定律	ئېنېرگىيىنىڭ ساقلىنىش ۋە ئايلىنىش قانۇنى

NI

- 拟人观 ئادەمگە ئوخشىتىش قارشى (ئانترو-
پومورفىزم)
逆定理 تەتۈر تېئورېما

NIU

- 牛顿原理 نيۇتون قانۇنى
牛顿运动三定律 نيۇتوننىڭ ھەرىكەت ھەققىدىكى ئۈچ قانۇنى
牛顿中心力阶段 نيۇتوننىڭ مەركەز كۈچى باسقۇچى
《牛顿自然哲学著作选》 «نيۇتوننىڭ تەبىئەت پەلسەپىسى
ئەسەرلىرىدىن تاللانما»

NU

- 奴才精神 ئالاھىلىق روھ
奴隶社会 قۇللۇق جەمئىيەت
奴隶占有制 قۇلدارلىق تۈزۈم
奴隶主阶级 قۇلدارلار سنىپى
奴隶主义 قۇلچىلىق

O

OU

偶然联系	تاسادىپىي باغلىنىش
偶然论	تاسادىپىيچىلىق
偶然现象	تاسادىپىي ھادىسە
偶然性	تاسادىپىيلىق
偶然性和必然性	تاسادىپىيلىق بىلەن زۆرۈرىيەت
偶像	بۇت؛ مەبۇت
偶像崇拜	بۇتپەرەسلىك
偶像化	ئىلاھىيلاشتۇرۇش
偶性	تاسادىپ
偶有属性	تاسادىپىي بەلگە

P

PAI

排他性

چەتكە قېقىش

排外主义	يەكلىمىچىلىك
排中律	ئۈچىنچىسى يوق قانۇنىيەت
派别斗争	مەزھەپ كۈرۈشى
派生物	ھاسىلى نەرسە

PAN

判断	ھۆكۈم؛ ھۆكۈم قىلىش
判断的量	ھۆكۈمنىڭ مىقدارى
判断的真假	ھۆكۈمنىڭ ھەقىقىي ياكى ساقىتلىقى
判断的质	ھۆكۈمنىڭ سۈپىتى

PI

批判的空想的社会主义 和共产主义	تەنقىدى خىيالىي سوتسىيالىزم ۋە كوممۇنىزم
批判的哲学	تەنقىدى پەلسەپە
批判和继承	تەنقىد قىلىش ۋە ۋارىسلىق قىلىش
批判理性主义	تەنقىدى ئەقىلچىلىك
批判实在论	تەنقىدى چىنلىق نەزەرىيىسى
批判唯心主义	تەنقىدى ئىدىئالىزم
批判现实主义	تەنقىدى رېئالىزم
批判者	تەنقىدچى
批判主义	تەنقىدچىلىق

PIAN

偏见	بىر تەرەپلىمە قاراش؛ چولتا قاراش
偏颇性	بىر تەرەپكە ئېغىش
片面性	بىر تەرەپلىمىلىك

PING

平等	باراۋەرلىك؛ تەڭلىك
平等的王国	باراۋەرلىك دۇنياسى
平等观念	باراۋەرلىك ئىدىيىسى
平等化	باراۋەرلەشتۈرۈش
平等论	باراۋەرچىلىك
平等派	باراۋەرچىلەر
平等说	باراۋەرلىك تەلىماتى
平衡论 (均衡论)	تەڭپۇڭلۇق نەزەرىيىسى؛ مۇۋازىنەتچىلىك
平均共产主义	تەڭ تەقسىماتچىلىق كوممۇنىزمى
平均主义	تەڭ تەقسىماتچىلىق
平行主义	پاراللېلىزم
平行公理	پاراللېلىق ئاكسىئومىسى

PU

蒲鲁东派	پرۇدونچىلار
------	-------------

蒲鲁东主义	پرۇدونچىلىق
普遍存在理论	ئومۇمىي مەۋجۇددىيەت نەزەرىيىسى
普遍道德	ئومۇمىي ئەخلاق
普遍概念	تۈردەش ئۇقۇم
普遍观念	ئومۇمىي كۆز قاراش
普遍规律	ئومۇمىي قانۇنىيەت
普遍理性	ئومۇمىي ئەقىل
普遍联系	ئومۇمىي باغلىنىش
普遍物	ئومۇملۇق
普遍物质	ئاددىي ماددا
普遍相对论	ئومۇمىي نىسپىي نەزەرىيە
普遍性与特殊性	ئومۇمىيلىق ۋە ئالاھىدىلىك
普遍意志	ئومۇمىي ئىرادە
普遍真理	ئومۇمىي ھەقىقەت
朴素辩证法	ساددا دىئالېتىكا
朴素的自发的世界观	ساددا، ستىخىيلىك دۇنيا قاراش
朴素实在论	ساددا چىنىلىق نەزەرىيىسى
朴素唯物主义(论)	ساددا ماتېرىيالىزم
朴素唯物主义哲学	ساددا ماتېرىيالىزىملىق پەلسەپە
普通逻辑	ئومۇمىي لوگىكا
普通马克思主义者	ئاددىي ماركسىزمچى
普通物质	ئاددىي ماددا

Q

QI

启蒙	ئاقارتىش
启蒙方式	ئاقارتىش ئۇسۇلى
启蒙思想	ئاقارتىش ئىدىيىسى
启蒙思想家	مەرىپەت مۇتەپەككۇرلىرى، مەرىپەتچى مۇتەپەككۇر
启蒙学说	مەرىپەتچىلىك تەلىماتى
启蒙学者	مەرىپەتچىلەر
启蒙运动	مەرىپەتچىلىك ھەرىكىتى، ئاقارتىش ھەرىكىتى
启蒙主义	مەرىپەتچىلىك
启示	ۋەھى؛ بېشارە؛ ئىلھام
契机	موھىت
契约论	پۈتۈم (توختام) نەزەرىيىسى

QIAN

前后矛盾
前后一贯

باش - ئايىغى زىت
باش - ئايىغى بىردەك

前件	شەرت بۆلەك
前提和结论	ئاساس ۋە يەكۈن
潜在力	يوشۇرۇن كۈچ
潜在中心项	يوشۇرۇن مەركىزىي ئەزا

QIANG

强制性	زورلۇق
强制手段	مەجبۇرلاش ۋاستىسى

QING

青年黑格尔派	ياش گېگېلچىلار
清真教	ئىسلام دىنى

QUAN

全称否定判断	ئومۇمىي ئىنكار ھۆكۈم
全称肯定判断	ئومۇمىي تەستىقىي ھۆكۈم
全称判断	ئومۇمىي ھۆكۈم
全局	ئومۇمىيلىق؛ ئومۇمىي ۋە زىيەت، پۈتۈنلۈك
全局和局部	ئومۇمىيلىق ۋە قىسمەنلىك
全局性	ئومۇمىيلىق

QUE

确实性

ئېنىقلىق

QUN

群众观点

ئاممىۋى نۇقتىئىنەزەر

群众路线

ئاممىۋى لۇشىيەن

R

RAN

燃素说

يېنىلغۇ تەلىماتى؛ كۆيگۈچى ئېلېمېنت تەلىماتى

RE

热素

ئىسسىقلىق ئېلېمېنتى

热素说

ئىسسىقلىق ئېلېمېنتى تەلىماتى

热质唯动说

ئىسسىقلىقنىڭ ھەرىكەت تەلىماتى

热质说

ئىسسىقلىق ماددىسى تەلىماتى

REN

人本学唯物主义	ئانتروپولوگىزىملىق ماتېرىيالىزم
人本主义 (人本学)	ئانتروپولوگىزم؛ ئىنسانشۇناسلىق
人本主义原理	ئانتروپولوگىزم پرىنسىپلىرى
人道学派	ئىنسانپەرۋەرلىك ئېقىمى
人道主义	ئىنسانپەرۋەرلىك
人道主义的历史唯心主义	ئىنسانپەرۋەرلىك ئاساسىدىكى تارىخىي ئىدىئالىزم
人道主义思潮	ئىنسانپەرۋەرلىك پىكىر ئېقىمى
人道主义者	ئىنسانپەرۋەرلەر
人的本性	ئادەمنىڭ تەبىئىتى
人的本质	ئادەمنىڭ ماھىيىتى
人的感性活动	ئادەمنىڭ ھېسسىي پائالىيىتى
人的价值	ئادەمنىڭ قىممىتى
人的社会实践	ئادەمنىڭ ئىجتىمائىي ئەمەلىيىتى
人的社会性	ئادەمنىڭ ئىجتىمائىيلىقى
人的世界	ئادەمىزات دۇنياسى
人的需要	ئادەمنىڭ ئېھتىياجى
人的异化	ئادەمنىڭ ياتلىشىشى
《人的正确思想是从那里来的?》	«ئادەمنىڭ توغرا ئىدىيىسى قەيەردىن كېلىدۇ؟»

- 人的自然欲望 ئادەمنىڭ تەبىئىي ئىستىكى
- 人的自由 ئادەمنىڭ ئەركىنلىكى
- 人的尊严 ئادەمنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتى
- 人定胜天 ئادەم تەبىئەتنى يېڭىدۇ
- 人格 ئىنسانىي ئىززەتتى (شەنى): كىشىلىك ھۆرمىتى (ئىززەتتى)
- 人格化 شەخسلەشتۈرۈش
- 人格主义 پېرسۇنالېزم
- 人工选择 سۈنئىي تاللاش
- 人工智能 سۈنئىي ئەقلى ئىقتىدار
- 人口规律 نوپۇس قانۇنىيىتى
- 人口过剩 ئاھالە ئۈشۈۋەچىلىقى
- 人口过剩律 ئاھالە ئۈشۈۋەچىلىقى قانۇنىيىتى
- 人口论 نوپۇس نەزەرىيىسى
- 人口学 نوپۇسشۇناسلىق
- 人类从必然王国到自由王国 ئىنسانىيەتنىڭ زۆرۈرىيەت ئالىمىدىن ئەركىنلىك ئالىمىگە سەكرىشى
- 人类的宗教 ئىنسانىيەت دىنى
- 人类社会 كىشىلىك جەمئىيىتى
- 人类社会的史前时期 ئاۋۋالقى تارىختىن كىشىلىك جەمئىيىتىنىڭ مەزگىلى
- 人类思维 ئىنسان تەپەككۈرى

- 人类天性 ئىنسان تەبىئىتى؛ كىشىلىك خۇسۇسىيىتى
- 人类现象 ئىنسانىي ھادىسىلەر
- 人类学 ئىنسانشۇناسلىق
- 人类学家 ئىنسانشۇناس
- 人类中心说 ئىنسان مەركەز تەلىماتى
- 人民内部矛盾 خەلق ئىچىدىكى زىددىيەت
- 人民群众是历史的创造者 خەلق ئاممىسى — تارىخنىڭ ياراتقۇچىسى
- 人民群众在历史上的作用 خەلق ئاممىسىنىڭ تارىختىكى رولى
- 《人脑活动的本质》 «ئادەم مېڭىسى پائالىيىتىنىڭ ماھىيىتى»
- 人生观 كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى
- 人生哲学 كىشىلىك تۇرمۇش پەلسەپىسى
- 人性 ئىنسان تەبىئىتى
- 人性的异化 ئىنسان تەبىئىتىنىڭ ياتلىشىشى
- 人性论 ئىنسان تەبىئىتى نەزەرىيىسى
- 人种学 ئىرقشۇناسلىق
- 仁学 رەھىمدىللىك تەلىماتى
- 仁义道德 رەھىمدىللىك؛ ئىنساپلىق
- 仁政学说 رەھىملىك سىياسەت تەلىماتى
- 认识 بىلىش
- 认识的辩证过程 بىلىشنىڭ دىئالېكتىك جەريانى
- 认识的能动作用 بىلىشنىڭ پائالىيەتچانلىق رولى

- 认识的全过程 بىلىشنىڭ پۈتۈن جەريانى
- 认识的深化 بىلىشنىڭ چوڭقۇرلىشىشى
- 认识发展的辩证法 بىلىش تەرەققىياتىنىڭ دىئالېكتىكىسى
- 认识规律的可能性 قانۇنىيەتلەرنى بىلىش مۇمكىنلىكى
- 认识过程的第二次飞跃 بىلىش جەريانىنىڭ ئىككىنچى قېتىملىق سەكرىشى
- 认识过程的第一次飞跃 بىلىش جەريانىنىڭ بىرىنچى قېتىملىق سەكرىشى
- 认识过程的能动飞跃 بىلىش جەريانىدىكى پائالىيەتچان سەكرەش
- 认识和实践的统一 بىلىش بىلەن ئەمەلىيەتنىڭ بىرلىكى
- 认识活动 بىلىش پائالىيىتى
- 认识论 بىلىش نەزەرىيىسى
- 认识论的辩证法 بىلىش نەزەرىيىسىنىڭ دىئالېكتىكىسى
- 认识论的分析 بىلىش نەزەرىيىسىچە تەھلىل
- 认识论的唯物论 بىلىش نەزەرىيىسىنىڭ ماتېرىيالىزمى
- 认识论结论 بىلىش نەزەرىيىسىگە دائىر خۇلاسە
- 认识能力 بىلىش ئىقتىدارى
- 认识世界的可能性 دۇنيانى بىلىش مۇمكىنلىكى
- 认识运动的总规律 بىلىش ھەرىكىتىنىڭ ئومۇمىي قانۇنىيىتى

RI

目心说

قۇياش مەزكەز تەلىماتى

ROU

肉体

تەن؛ جىسمانىي

肉体存在

جىسمانىي مەۋجۇدىيەت

肉体活动

بەدەننىڭ پائالىيىتى؛ جىسمانىي پائالىيەت

肉体均衡

جىسمانىي مۇۋازىنەت

RU

儒法斗争

كۇڭزىچىلار بىلەن قانۇنچىلار

ئوتتۇرىسىدىكى كۈرەش

儒家

كۇڭزىچىلار

儒家学派

كۇڭزىچىلار ئېقىمى

儒经

كۇڭزىچىلارنىڭ كىتابلىرى

儒学

كۇڭزى تەلىماتى

弱肉强食的哲学

كۈچلۈكلەرنىڭ ئاجىزلارنى يەم قىلىش

پەلسەپىسى

S

SAN

三大发现	ئۈچ چوڭ كەشپىيات
三大实践	ئۈچ چوڭ ئەمەلىيەت
三大宗教(佛教、基督教、
伊斯兰教)	ئۈچ چوڭ دىن (بۇددا دىنى، خرىستىيانلىق، ئىسلام دىنى)
三度	ئۈچ ئۆلچەم
3°K微波辐射	3°K مىكرو دولقۇننىڭ تارقىلىشى
三度空间	ئۈچ ئۆلچەملىك ماكان
三段律	ئۈچ ھۆكۈملۈك قانۇنىيەت
三段论	ئۈچ ھۆكۈملۈك
三段论的复杂式	ئۈچ ھۆكۈملۈكنىڭ مۇرەككەپ شەكلى
三段论的格	ئۈچ ھۆكۈملۈك ئەندىزىسى
三段论的公理	ئۈچ ھۆكۈملۈك ئاكسىئومىسى
三段论的规则	ئۈچ ھۆكۈملۈك قائىدىلىرى
三段论的省略式	ئۈچ ھۆكۈملۈكنىڭ قىسقارتىلغان شەكلى
三段论的式	ئۈچ ھۆكۈملۈك شەكىللىرى
三分法	ئۈچكە بۆلۈش ئۇسۇلى

三纲五常	ئۈچ ئەركان، بەش ئەھكام
三纲五伦	ئۈچ ئەركان، بەش ئەھلاق
三教九流	ئۈچ دىن، توققۇز مەزھەپ
三维空间	ئۈچ ئۆلچەملىك ماكان
三位一体	ئۈچنىڭ بىر گەۋدە بولۇشى
三位一体说	ئۈچنىڭ بىر گەۋدە بولۇشى تەلىماتى

SENG

僧侣的社会主义	راھىبلار سوتسىيالىزمى
僧侣思想	راھىبلىق ئىدىيىسى
僧侣主义	راھىبلىق يولى

SHA

沙文主义	شوۋىنىزم
------	----------

SHAN

善和恶	ياخشىلىق بىلەن يامانلىق
-----	-------------------------

SHANG

商品拜物教	تاۋارغا سەجدە قىلىش ئېتىقادى
上层建筑对经济基础的	ئۈستۈرۈلمىنىڭ ئىقتىسادىي بازىسىغا

反作用	ئەكس تەسىرى
上层建筑决定论	ئۈستۈرۈلما ھەممىنى ھەل قىلىدۇ دېگەن
	نەزەرىيە
上位概念	جىنسىي ئۇقۇم

SHAO

少数派	ئاز سانلىقلار
-----	---------------

SHE

设想	پەرەز؛ قىياس
社会变迁	ئىجتىمائىي ئۆزگىرىش
社会存在	ئىجتىمائىي مەۋجۇدىيەت
社会存在和社会意识	ئىجتىمائىي مەۋجۇدىيەت ۋە ئىجتىمائىي ئاڭ
社会存在和社会意识 的辩证关系	ئىجتىمائىي مەۋجۇدىيەت بىلەن ئىجتىمائىي ئاڭنىڭ دىئالېكتىكىلىق مۇناسىۋىتى
社会达尔文主义	سوتسىيال دارۋىنىزم
社会的存在决定社会 的意识	ئىجتىمائىي مەۋجۇدىيەت ئىجتىمائىي ئاڭنى بەلگىلەيدۇ
社会的客体	ئىجتىمائىي ئوبيېكت
社会的人	ئىجتىمائىي ئادەم
社会的原始形态	جەمئىيەتنىڭ ئىپتىدائىي فورمانسىيىسى

- 社会的自然体系 جەمئىيەتنىڭ تەبىئىي سىستېمىسى
- 社会第一次大分工 تۇنجى ئىجتىمائىي چوڭ ئىش تەقسىماتى
- 社会帝国主义 سوتسىيال جاھانگىرلىك
- 社会发展的动力 جەمئىيەت تەرەققىياتىنىڭ ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچى
- 社会发展的特殊性 جەمئىيەت تەرەققىياتىنىڭ ئالاھىدىلىكى
- 社会发展规律 ئىجتىمائىي تەرەققىيات قانۇنىيىتى؛
جەمئىيەت تەرەققىياتىنىڭ قانۇنىيىتى
- 社会范畴 ئىجتىمائىي كاتېگورىيە
- 社会分工 ئىجتىمائىي ئىش تەقسىماتى
- 社会改革 ئىجتىمائىي ئىسلاھات
- 社会改良主义 سوتسىيال ئىسلاھاتچىلىق
- 社会革命 ئىجتىمائىي ئىنقىلاب
- 社会革命党人 سوتسىيال ئىنقىلابچىلار
- 社会革命论 ئىجتىمائىي ئىنقىلاب نەزەرىيەسى
- 社会公德 جەمئىيەت ئەخلاقى؛ ئىجتىمائىي ئەخلاق
- 社会关系 ئىجتىمائىي مۇناسىۋەت
- 社会规律 ئىجتىمائىي قانۇنىيەت
- 社会化 ئىجتىمائىيلاشتۇرۇش؛ ئىجتىمائىيلىشىش
- 社会化生产力 ئىجتىمائىيلاشقان ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى
- 社会化的思想 ئىجتىمائىيلاشتۇرۇش ئىدىيىسى
- 社会基本矛盾 ئىجتىمائىي نېگىزلىك زىددىيەت

社会阶层	ئىجتىمائىي قاتلاملار
社会阶级的消灭	ئىجتىمائىي سىنىپلارنىڭ يوقىتىلىشى
社会结构	جەمئىيەت قۇرۇلمىسى
社会进步	ئىجتىمائىي تەرەققىيات
社会理论	ئىجتىمائىي نەزەرىيە
社会历史观	ئىجتىمائىي تارىخ قاراش
社会历史运动	ئىجتىمائىي تارىخى ھەرىكەت
社会模式	ئىجتىمائىي ئەندىزىلەر
社会平等	ئىجتىمائىي باراۋەرلىك
社会契约论	ئىجتىمائىي پۈتۈم (توختام) نەزەرىيىسى
社会认识	ئىجتىمائىي بىلىش
社会沙文主义	سوتسىيال شوۋىنىزم
社会沙文主义者	سوتسىيال شوۋىنىزمچى
社会生产力	ئىجتىمائىي ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى
社会生活	ئىجتىمائىي تۇرمۇش
社会实践	ئىجتىمائىي ئەمەلىيەت
社会属性	ئىجتىمائىي خۇسۇسىيەت
社会束缚	ئىجتىمائىي ئاسارەت
社会物质生活条件	ئىجتىمائىي ماددىي تۇرمۇش شارائىتى
社会现象	ئىجتىمائىي ھادىسە
社会形态	ئىجتىمائىي فورماتسىيە
社会性	ئىجتىمائىيلىق

社会主义的现实主义	سوتسىيالىستىك رېئاللىزم
社会主义改造	سوتسىيالىستىك ئۆزگەرتىش
社会主义革命	سوتسىيالىستىك ئىنقىلاب
社会主义理论	سوتسىيالىزم نەزەرىيىسى
社会主义社会	سوتسىيالىستىك جەمئىيەت
社会主义社会的发展规律	سوتسىيالىستىك جەمئىيەتنىڭ تەرەققىيات قانۇنىيىتى
社会主义社会的基本矛盾	سوتسىيالىستىك جەمئىيەتنىكى نېگىزلىك زىددىيەت
社会主义社会制度	سوتسىيالىستىك جەمئىيەت تۈزۈمى
《社会主义史》	«سوتسىيالىزم تارىخى»
社会主义文化	سوتسىيالىستىك مەدەنىيەت
社会主义文献	سوتسىيالىستىك ئەسەرلەر
社会主义形式的多样性	سوتسىيالىستىك شەكىلنىڭ خىلمۇ-خىللىقى
社会主义学派	سوتسىيالىزم ئېقىمى
社会主义意识形态	سوتسىيالىستىك ئىدىئولوگىيە
社会主义因素	سوتسىيالىستىك ئامىل
社会主义制度	سوتسىيالىستىك تۈزۈم

SHEN

神

خۇدا؛ ئەرۋاھ؛ ئىلاھ

神不灭论	روھ يوقالمايدۇ دېگەن نەزەرىيە
神的观念	خۇدا توغرىسىدىكى ئىدىيە
神父	پوپ
神化个人	شەخسلەرنىڭ ئىلاھىلاشتۇرۇلۇشى
神化了的绝对	ئىلاھىلاشتۇرۇلغان مۇتلەقلىق
神秘形式	سىرلىق شەكىل
神秘主义	تېلىسماتچىلىق
神秘主义认识论	تېلىسماتچىلىق بىلىش نەزەرىيىسى
神秘主义者	تېلىسماتچىلار
神权	ئىلاھىي ھاكىمىيەت
神圣的东西	مۇقەددەس نەرسە
神圣化	ئىلاھلاشتۇرۇش؛ مۇقەددەسلەشتۈرۈش
《神圣家族》	«مۇقەددەس ئائىلە»
神圣教义	مۇقەددەس ئەقىدە
神圣形象	مۇقەددەس ئوبراز
神学	ئىلاھىيەت؛ ئاقائىد
《神学大全》	«ئىلاھىيەت قامۇسى»
神学观念	ئىلاھىيەت قارىشى
神学家	ئىلاھىيەتچى، ئىلاھىيەت شۇناس
神学教条	ئىلاھىيەت ئەقىدىلىرى
神学教义	ئىلاھىيەت ئەقىدىلىرى
神学逻辑	ئىلاھىيەت لۇگىكىسى

神学派	ئىلاھىيە تەجىملەر
神学世界观	ئىلاھىيە تەجىملىك دۇنيا قاراش
神学唯心论体系	ئىلاھىيە تەجىم ئىدىئالىزم سىستېمىسى
神学唯心主义	ئىلاھىيە تەجىم ئىدىئالىزم

SHENG

生产斗争	ئىشلەپچىقىرىش كۈرۈشى
生产方式	ئىشلەپچىقىرىش ئۇسۇلى
生产工具	ئىشلەپچىقىرىش قوراللىرى
生产关系	ئىشلەپچىقىرىش مۇناسىۋەتلىرى
生产关系的类型	ئىشلەپچىقىرىش مۇناسىۋەتلىرىنىڭ تۈرى
生产关系一定要适合 生产力性质的规律	ئىشلەپچىقىرىش مۇناسىۋەتلىرى چوقۇم ئۇيغۇن بولۇش قانۇنىيىتى
生产活动	ئىشلەپچىقىرىش پائالىيىتى
生产经验	ئىشلەپچىقىرىش تەجرىبىسى
生产力和生产关系的辩证关系	ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى بىلەن ئىشلەپچىقىرىش مۇناسىۋەتلىرى- نىڭ دىئالېكتىكىلىق مۇناسىۋىتى
生产力和生产关系的矛盾运动	ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى بىلەن ئىشلەپچىقىرىش مۇناسىۋەتلىرى- نىڭ زىددىيەت ھەرىكىتى
生产力决定生产关系	ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى ئىشلەپچىقىرىش- مۇناسىۋەتلىرىنى بەلگىلەيدۇ.

- رىش مۇناسىۋەتلىرىنى بەلگىلەيدۇ
 生产力论 ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى نەزەرىيىسى
 生产社会化 ئىشلەپچىقىرىشنىڭ ئىجتىمائىيلىشىشى
 生产资料 ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى
 生产资料所有制形式 ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرىگە بولغان
 مۈلۈكچىلىك شەكلى
 生存斗争 ياشاش ئۈچۈن كۈرەش
 生存斗争理论 ياشاش ئۈچۈن كۈرەش نەزەرىيىسى
 生存竞争 ھايات رىقابىتى
 生存空间 ھايات ماكانى
 生存条件 ياشاش شەرتى
 生存意志 ياشاش ئىرادىسى
 生存资料 ھايات ۋاستىلىرى
 生动的直观 جانلىق بىۋاسىتە كۆزىتىش
 生动直观的反映 جانلىق، توغرىدىن توغرا ئەكس
 ئەتتۈرۈش
 生活资料 تۇرمۇش ۋاستىلىرى
 生机论 ھاياتىي كۈچ نەزەرىيىسى
 生理学唯心主义 فىزىئولوگىيە ئىدېئالىزمى
 生命观 (生死观) ھايات قارىشى
 生命力 ھاياتىي كۈچ
 生命力学说 ھاياتىي كۈچ تەلىماتى

生命起源	ھاياتنىڭ مەنبەسى
生命系列	ھايات قاتارى
生命哲学	ھاياتلىق پەلسەپىسى
生态系统	ئېكولوگىيەلىك سىستېما
剩余法	قوشۇمچە ئۇسۇل
圣贤	ئەۋلىيا - ئەنبىيا

SHI

实际	ئەمەلىيەت
实践	ئەمەلىيەت
实践的观点	ئەمەلىيەت نۇقتىسىنىڭ زىمىنى
实践的特点	ئەمەلىيەتنىڭ ئالاھىدىلىكى
实践计划	ئەمەلىي پىلان
实践理性	ئەمەلىي ئەقىل
《实践论》	«ئەمەلىيەت توغرىسىدا»
实践论	ئەمەلىيەت نەزەرىيىسى
实践派	ئەمەلىيەتچىلەر
实践、认识、再实践、 再认识	ئەمەلىيەت - بىلىش - يەنە ئەمەلىيەت - يەنە بىلىش
实践是检验真理的唯一 标准	ئەمەلىيەت - ھەقىقەتنى سىنايدىغان بىردىنبىر ئۆلچەم
实践性	ئەمەلىيەتچىلىك

实践原则	ئەمەلىيەت پرىنسىپى
实践在认识过程中的决定作用	ئەمەلىيەتنىڭ بىلىش جەريانىدىكى ھەل قىلغۇچ رولى
实然判断	رېئال ھۆكۈم
实事求是	ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەش؛ ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇنلۇق
实体	سۇبىستانسىيە ئەمەلىي نەرسە؛ ئەسلى زات
实体概念	شەيئى ئۇقۇمى مەۋجۇدىيەتلىك
实物	ئەمەلىي نەرسە؛ ماددىي نەرسە
实验	تەجرىبە قىلىش
实验家	تەجرىبىچى؛ تەجرىبە قىلغۇچى
实验科学	تەجرىبە قىلىش ئىلمى
实验主义	تەجرىبىۋازلىق
实用的真理	ئەمەلىي ھەقىقەت
实用主义	پرىگماتىزم؛ سۇيىستېمالچىلىق
实用主义哲学	سۇيىستېمالچىلىق پەلسەپىسى
实用主义者	سۇيىستېمالچىلار
实在的东西	چىن نەرسە؛ رېئال نەرسە
实在的概念	چىن ئۇقۇم
实在的运动	چىن ھەرىكەت
实在和虚假	چىنلىق ۋە ساختىلىق
实在论	چىنلىق نەزەرىيىسى؛ رېئالچىلىق

- 实在论者 رېئالچىلار، چىنلىق نەزەرىيىسى تەرەپدارى
- 实在判断 چىن ھۆكۈم
- 实在性 چىنلىق
- 实在性问题 چىنلىق مەسىلىسى
- 实质定义 ماھىيەتلىك ئېنىقلىما
- 十八世纪法国唯物论哲学 - 18- ئەسىردىكى فرانسىيە ماتېرىيال -
زىملىق پەلسەپىسى
- 十八世纪法国唯物主义 18- ئەسىردىكى فرانسىيە ماتېرىيالزىمى
- 十八—十九世纪空想社 18- 19- ئەسىردىكى خىيالىي سوتسى-
يالىزم
- 十九世纪俄国哲学 19- ئەسىردىكى روسىيە پەلسەپىسى
- 十九世纪自然科学的三大发现 19- ئەسىردە تەبىئىي پەندە كۆرۈلگەن
ئۈچ چوڭ كەشپىيات
- 十九世纪英国唯物论哲学 - 17- ئەسىردىكى ئەنگىلىيە ماتېرىيال -
لىزملىق پەلسەپىسى
- 十足的唯物主义者 مۇكەممەل ماتېرىياللىزم
- 时间 زامان
- 时间和空间的认识论 زامان ۋە ماكان توغرىسىدىكى بىلىش
نەزەرىيىسى
- 时空观 زامان ۋە ماكان قارىشى
- 时空论 زامان - ماكان نەزەرىيىسى
- 时髦理论 مودا نەزەرىيە

时髦哲学	مۇدا پەلسەپە
时髦哲学流派	مۇدا پەلسەپەۋى ئېقىم
时态逻辑	زامان لوگىكىسى
视觉	كۆرۈپ سېزىش
事物	شەيئە
事物的本质	شەيئەلەرنىڭ ماھىيىتى
事物的辩证法	شەيئەلەر دىئالېكتىكىسى
事物的矛盾法则	شەيئەلەرنىڭ زىددىيەت قانۇنى
事物的内部规律	شەيئەلەرنىڭ ئىچكى قانۇنىيىتى
事物的真实性	شەيئەلەرنىڭ چىنلىقى
事物的质的变化	شەيئەلەرنىڭ ماھىيەتلىك ئۆزگىرىشى
事物发展的辩证规律	شەيئەلەر تەرەققىياتىنىڭ دىئالېكتىكىلىق قانۇنىيىتى
事物内部的矛盾性	شەيئەلەرنىڭ ئىچكى زىددىيەتلىرى
世界的均等化	دۇنيانىڭ تەڭپۇڭلىشىشى
世界的可知性	دۇنيانى بىلىش مۇمكىنلىكى
世界的统一性和多样性	دۇنيانىڭ بىرلىكى ۋە خىلمۇخىللىقى
世界的物质统一性	دۇنيانىڭ ماددىي بىرلىكى
世界的物质性	دۇنيا ماددىيلىقى
世界观 (宇宙观)	دۇنيا قاراش
世界模式论	دۇنيا ئەندىزىچىلىكى
世界现象	دۇنياۋى ھادىسە

世界要素	دۇنيا ئامىللىرى
世界整体	دۇنياۋى بىر پۈتۈنلۈك
世界主义	جاھانپەرەسلىك
世界主义者	جاھانپەرەس
世界宗教	دۇنياۋى دىن
世俗生活	دەھرىي تۇرمۇش
氏族社会	ئۇرۇقداشلىق جەمئىيىتى

SHOU

首要条件	بىرىنچى شەرت؛ ئەڭ مۇھىم شەرت
------	------------------------------

SHU

书斋哲学	كۈتۈپخانا پەلسەپىسى
属差	تۈر بەلگە
属概念	تۈر ئۇقۇم
属性概念	بەلگە ئۇقۇمى
数理逻辑(符号逻辑)	ماتېماتىكىلىق لوگىكا (بەلگە لوگىكىسى)
数量和质量统一	سان بىلەن سۈپەتنىڭ بىرلىكى
数学唯心主义	ماتېماتىكا ئىدېئالىزمى

SHUANG

双重关系	قوش مۇناسىۋەت
------	---------------

双重真理
双重质量
双关意义

قوش ھەقىقەت
ئىككى خىل ماسسا
قوش مەنە

SHUO

说教
说教者

ۋەز - نەسھەت
ۋائىز

SI

斯宾诺莎主义
斯宾塞主义
斯宾塞主义者
斯多葛派
斯多葛派哲学
斯多葛主义
思辨
思辨的法哲学
思辨体系
思辨唯心主义
思辨原则
思辨哲学
思潮

سپىنوزىچىلىق
سپىنسىپرېزىم
سپىنسىپرېزىمچى
ستوئىكلار
ستوئىكلار پەلسەپىسى
ستوئىچىلىق (ستوئىتسىزىم)
خىيالىكويىلۇق؛ خىيالىكەشلىك؛ ئەقىل يۈگۈرتىمەك
خىيالىكويىلۇق قانۇن پەلسەپىسى
خىيالىكويىلۇق سىستېمىسى
خىيالىكويىلۇق ئىدېئالزىمى
خىيالىكويىلارچە پرىنسىپ
خىيالىكويىلۇق پەلسەپىسى
پىكىر ئېقىمى

思虑	پىكىر قىلىش، ئويلىنىش
思索	پىكىر يۈرگۈزۈش
思维	تەپەككۈر؛ پىكىر
思维的辩证法	تەپەككۈر دىئالېكتىكىسى
思维的东西	تەپەككۈرغا ياتىدىغان نەرسە
思维的发展规律	تەپەككۈر تەرەققىياتىنىڭ قانۇنىيىتى
思维的活动	تەپەككۈر پائالىيىتى
思维的习惯	تەپەككۈر قىلىش ئادىتى
思维规律	تەپەككۈر قانۇنىيىتى
思维过程	تەپەككۈر جەريانى
思维和存在的关系问题	تەپەككۈر بىلەن مەۋجۇدىيەتنىڭ مۇناسىۋىتى - سەۋىتى مەسىلىسى
思维和存在的同一性	تەپەككۈر بىلەن مەۋجۇدىيەتنىڭ ئوخشاشلىقى
思维和语言	تەپەككۈر ۋە تىل
思维模式	تەپەككۈر ئەندىزىسى
思维能力	پىكىر قىلىش ئىقتىدارى
思维形式	تەپەككۈر شەكلى
思维者	تەپەككۈر قىلغۇچى
思想	ئىدىيە؛ ئوي؛ پىكىر
思想材料	پىكىر قىلىش ماتېرىياللىرى
思想产物	پىكىرنىڭ مەھسۇلى

- 思想的要素 ئىدىيىۋى ئامىللار
- 思想方法 پىكىر فىلىش ئۇسۇلى
- 思想革命 ئىدىيىۋى ئىنقىلاب
- 思想和思想体系 ئىدىيە ۋە ئىدىيە سىستېمىسى
(ئىدىئولوگىيە)
- 思想家 مۇتەپەككۇر
- 思想客体 پىكىرى ئوبىيېكت
- 思想路线 ئىدىيىۋى لۇشىيەن
- 思想体系 ئىدىئولوگىيە (ئىدىيە سىستېمىسى)
- 思想现象 ئىدىيىۋى ھادىسىلەر
- 思想性 ئىدىيىۋىلىك
- 思想意识 ئاڭ، ئىدىئولوگىيە
- 私有制 خۇسۇسىي مۈلۈكچىلىك
- 私人资本主义 خۇسۇسىي كاپىتالىزم
- 司徒卢威主义 ستروۋۋىزم
- “死生有命，富贵在天”
的天命论 “ئۆلۈش-تۇغۇلۇش تەقدىرگە باغلىق،
دۆلەتمەن بولۇش تەڭرىگە باغلىق”
دەيدىغان تەقدىرچىلىك نەزەرىيىسى
- 死硬派 جاھىللار
- 四维空间 تۆت ئۆلچەملىك ماكان

SONG

颂古非今派 قەدىمكىنى مەدھىيلەپ، ھازىرقىنى
ئەيىبلەنگۈچىلەر

SU

苏非派思想 سوپىلىق ئىدىيىسى
《苏联社会主义经济问题》 «سوۋېت ئىتتىپاقىدا سوتسىيالىزمنىڭ
ئىقتىسادىي مەسىلىلىرى»

宿命论 تەقدىرچىلىك

宿命论学派 تەقدىرچىلىك ئېقىمى

宿命论者 تەقدىرچىلىك تەرەپدارلىرى؛ تەقدىرچىلەر

缩影 ئىخچام كۆرۈنۈش؛ كېچىكىلىتىپ ئەكس
ئەتتۈرۈش

素朴的信念 ساددا ئېتىقاد

SUN

《孙文学说》 «سۇن ۋېن تەلىماتى»

《孙子兵法》 «سۇننىڭ ئۇرۇش سەنئىتى»

T

TAI

太阳系学说
太阳中心说

قۇياش سىستېمىسى تەلىماتى
قۇياش مەركەز تەلىماتى

TE

特称否定判断
特称肯定判断
特称判断
特定
特定的场合
特殊到一般
特殊的权利
特殊规律
特殊世界
特殊相对论
特殊性
特性

جۈزۈى ئىنكار ھۆكۈم
جۈزۈى تەستىقى ھۆكۈم
جۈزۈى ھۆكۈم
مۇئەييەن؛ ئالاھىدە
مۇئەييەن سورۇن
ئالاھىدەلىكتىن ئومۇمىيلىققا ئۆتۈش
ئالاھىدە ھوقۇق؛ ئىمتىياز
ئالاھىدە قانۇنىيەت
ئالاھىدە دۇنيا
ئالاھىدە نىسپىيلىك نەزەرىيىسى
ئالاھىدەلىك
ئالاھىدەلىك؛ خۇسۇسىيەت

特有属性

خاس خۇسۇسىيەت؛ ئۆزىگە خاس بەلگە

TI

提示

كۆرسەتمە

TIAN

天

ئىلاھ؛ تەڭرى؛ ئاسمان

天才

تالانت

天才论

تالانت نەزەرىيىسى

天才人物

تالانتلىق شەخس

天才预想

داھىيانە بېشارەت

天赋观念

تۇغما ئىدىيە

天赋人权

تۇغما كىشىلىك ھوقۇقى

天赋人权论

تۇغما كىشىلىك ھوقۇقچىلىقى

天国

جەننەت؛ ئىلاھىي دۇنيا

天命

تەقدىر؛ تەقدىر ئىلاھى؛ تەلەي؛ پېشانە

天命论

تەقدىر ئىلاھچىلىق؛ تەقدىرچىلىك

天生

تۇغما

天生的唯心主义

تۇغما ئىدىئالېزم

天书

ساماۋى كىتاب؛ ئىلاھىي كىتاب

天性

تۇغما تەبىئەت

天意

تەڭرى ئىرادىسى

天主教	كاتولىك دىنى
天主教神学家	كاتولىك ئىلاھىيەتشۇناسلىرى
天主教哲学流派	كاتولىك پەلسەپىۋى ئېقىمى

TIAO

条件	شەرت - شارائىت
条件关系	شەرتلىك باغلىنىش
条件判断	شەرتلىك ھۆكۈم
调和	مۇرەسسەلىشىش؛ كېلىشتۈرۈش
调和主义	مۇرەسسەچىلىك
调和者	مۇرەسسەچى

TING

听觉	ئاڭلاپ سېزىش
听天由命	تەقدىرگە تەن بېرىش

TONG

通俗的逻辑	ئاممىباب لوگىكا
同化	قوشۇلۇپ كېتىش؛ ئاسسىمىلياتسىيە
同化主义者	ئاسسىمىلياتسىيەچى
同化作用和异化作用	ئاسسىمىلياتسىيە رولى ۋە دىسسىمىلياتسىيە رولى

同类性	تۇرداشلىق
同素体	ئوخشاش ئېلېمېنتلىق جىسىم
同系列	ئوخشاشلىق قاتار
同一比例	ئوخشاش نىسبەت
同一概念	تولۇق ماس ئۇقۇم
同一关系	تولۇق ماس ئۇقۇم
同一律	ئەينىيەت قانۇنىيىتى
同一条件	ئەينى بىر شەرت
同一性	ئوخشاشلىق
同义反复	مەنىداش سۆزلەرنى تەكرارلاش
同异联合法	ئورتاقلىق بىلەن پەرقنى بىرلەشتۈرۈش ئۇسۇلى
统一体	بىر پۈتۈنلۈك
统一物	بىر پۈتۈن نەرسە
统一性	بىرلىك؛ بىردەكلىك
统一性和多样性	بىردەكلىك بىلەن كۆپ خىللىق

TOU

偷换概念	ئۇقۇمنى ئالماشتۇرۇۋېتىشى
偷换论题	مۇھاكىمە (سىپات) ئالماشتۇرۇۋېتىش
头足倒置的哲学	ئايىغى ئاسمانغا قاراپ قالغان پەلسەپە

TU

突变 كەسكىن ئۆزگىرىش؛ ئۇشتۇمتۇت ئۆزگىرىش

TUI

推断 ھۆكۈم قىلىش؛ ھۆكۈم چىقىرىش
 推理 خۇلاسىە؛ ئەقىل يۈرگۈرۈتۈش
 推理的根据 خۇلاسىنىڭ ئاساسى
 推理的种类 خۇلاسىنىڭ تۈرى
 推理的组成 خۇلاسىنىڭ تۈزۈلۈشى
 推论 مۇلاھىزە قىلىش؛ پىكىر يۈرگۈزۈش
 推想 تەھمىن قىلىش
 颓废主义 چۈشكۈنلۈك

TUO

托勒密地心说 پىتولېمېنىڭ يەر مەركەز تەلىماتى
 托马斯主义 توماسىزم

W

WAI

外表 تاشقى كۆرۈنۈش

外部必然性	تاشقى زۆرۈرىيەت
外部经验	تاشقى تەجرىبە
外部世界	تاشقى دۇنيا
外观	سۈرۈش كۆزۈتىش
外化	چەتلىشىش؛ ياتلىشىش
外界作用	تاشقى رول
外因	تاشقى سەۋەب
外因论	تاشقى سەۋەب نەزەرىيىسى
外在联系	تاشقى باغلىنىش
外在论	تاشقى ھالەت نەزەرىيىسى
外在物	سۈرۈش نەرسىلەر
外在因素	تاشقى ئامىل

WAN

完备性	مۇكەممەللىك
完美性	مۇكەممەللىك؛ بېجىرىملىق
完全的经验	تولۇق تەجرىبە
完全归纳法	تولۇق يىغما خۇلاسە
完整性	مۇكەممەللىك
顽固不化的偏见	قېتىپ قالغان بىر تەرەپلىمە قاراش
顽固党	چاھىللار

顽固派

جاهلدار

万物

كائنات؛ ھەممە شەيئى

万物之宗

ھەممە نەرسىنىڭ تۈپ مەنبەسى

WEI

微观

مىكرو؛ كىچىك؛ ئۇششاق؛ قىسمەن

微观客体

مىكرو ئوبيېكت؛ قىسمەن ئوبيېكت

微观粒子

ئۇششاق زەررىچە

微观粒子运动规律

ئۇششاق زەررىچىلەرنىڭ ھەرىكەت

قانۇنى

微观世界

كىچىك دۇنيا

微观物体

ئۇششاق جىسىملار

微观现象

كىچىك ھادىسىلەر؛ قىسمەن ھادىسىلەر

唯理论 (理性主义)

ئەقىلچىلىك

唯理论和经验论

ئەقىلچىلىك ۋە تەجرىبىچىلىك

唯利是图

پايدىنخور؛ پايدىغا ئۆزىنى ئاتماق

唯灵论

روھپەرەسلىك (سىپىرىتوئالنىزم)

唯灵论的一元论者

روھپەرەس بىر مەنبەچىلەر

唯灵论者

روھپەرەسلەر

唯名论

نامپەرەسلىك (نومىنالىزم)

唯名论者

نامپەرەسلەر

唯能论

ئېنېرگىيىچىلىك

- 唯能论物理学 ئېنېرگىيىچىلىك فىزىكىسى
- 唯条件论 شەرتبازلىق
- 唯我论（唯我主义） ئۆزەم بىرچىلىك
- 唯我论者 ئۆزەم بىرچىلەر؛ ئۆزەم بىرچىلىك
تەرەپدارلىرى
- 唯物辩证法 ماتېرىيالىزىملىق دىئالېكتىكا
- 唯物论的唯物主义反映论 ماتېرىيالىزىملىق ئىنكاس نەزەرىيىسى
- 唯物论的经验论 ماتېرىيالىزىملىق تەجرىبىچىلىك
- 唯物史观（唯物主义历史观） ماتېرىيالىزىملىق تارىخ قاراش
- 《唯物史观在现代史上的 «ماتېرىيالىزىملىق تارىخ قاراشنىڭ
价值》 ھازىرقى زامان تارىخ ئىلمى-
دىكى قىممىتى»
- 唯物主义（唯物论） ماتېرىيالىزىم
- 唯物主义辩证法 ماتېرىيالىستىك دىئالېكتىكا
- 唯物主义的历史理论 ماتېرىيالىزىملىق تارىخ نەزەرىيىسى
- 唯物主义的认识论 ماتېرىيالىزىملىق بىلىش نەزەرىيىسى
- 《唯物主义和经验批判主义》 «ماتېرىيالىزىم ۋە تەجرىبە تەنقىد-
چىلىكى»
- 唯物主义无神论路线 ماتېرىيالىزىملىق خۇداسىزلىق لۇشىەنى
- 唯物主义学说 ماتېرىيالىزىملىق تەلىمات
- 唯物主义一元论 ماتېرىيالىزىملىق بىر مەنبەچىلىك

- 唯物主义一元论世界观 ماتېرىيالزىملىق بىر مەنبە چىلىك
 دۇنيا قاراش
- 唯物主义原理 ماتېرىيالزىم قائىدىسى
- 唯物主义哲学 ماتېرىيالزىملىق پەلسەپە
- 唯物主义阵营 ماتېرىيالزىم لاگېرى
- 唯心的辩证法 ئىدىئالزىملىق دىئالېكتىكا
- 唯心的经验论 ئىدىئالزىملىق تەجرىبىچىلىك
- 唯心的唯理论 ئىدىئالزىملىق ئەقىلچىلىك
- 唯心论（唯心主义） ئىدىئالزىم
- 唯心论者 ئىدىئالزىمچى
- 唯心史观（唯心主义历史观） ئىدىئالزىملىق تارىخ قاراش
- 《唯心史观与唯物史观》 «ئىدىئالىستىك تارىخ قاراش ۋە ماتېرىيالستىك تارىخ قاراش»
- 唯心主义 ئىدىئالزىم
- 唯心主义辩证法 ئىدىئالزىملىق دىئالېكتىكا
- 唯心主义的批判主义 ئىدىئالزىملىق تەنقىدچىلىك
- 唯心主义的认识论 ئىدىئالزىملىق بىلىش نەزەرىيىسى
- 唯心主义的宿命论 ئىدىئالزىملىق تەقدىرچىلىك
- 唯心主义观点 ئىدىئالزىملىق نوقتىئىنەزەر
- 唯心主义人性论 ئىدىئالزىملىق ئىنسان تەبىئىتى
- نەزەرىيىسى
- 唯心主义认识论 ئىدىئالزىملىق بىلىش نەزەرىيىسى

唯心主义思潮	ئىدىئىئالزىملىق پىكىر ئېقىمى
唯心主义物理学家	ئىدىئىئالزىمچى فىزىكا مۇتەخەسسسى
唯心主义一元论	ئىدىئىئالزىملىق بىر مەنبەچىلىك
唯心主义哲学	ئىدىئىئالزىملىق پەلسەپە
唯心主义哲学家	ئىدىئىئالزىمچى پەيلاسوپ
唯心主义阵营	ئىدىئىئالزىم لاگېرى
唯心主义宗教哲学	ئىدىئىئالزىملىق دىنىي پەلسەپە
唯一性	بىردىنبىرلىك
唯一者	بىردىنبىرچى
《唯一者及其所有物》	«بىردىنبىرچى ۋە ئۇنىڭ مۈلكى»
唯意志论	ئىرادەپەرەسلىك
唯意志论的唯心主义	ئىرادەپەرەسلىك ئىدىئىئالزىمى
伪善的预言家	ساختا ھۆكۈمە
伪学说	ساختا تەلىمات
伪学者	ساختا ئالىم
味勒的发现	ۋېلېرنىڭ كەشپىياتى
畏天命	تەقدىرگە تەن بېرىش
魏斯曼——摩尔根主义	ۋېيسمانزىم — مورگانزىم

WO

我为人人，人人为我 مەن باشقىلار ئۈچۈن، باشقىلار مەن ئۈچۈن

WU

- 乌托邦 ئۇتوپىيە
 乌托邦幻想国 ئۇتوپىيە - خىيالىي دۆلەت
 乌托邦主义 ئۇتوپىيىچىلىك
 乌托邦主义者 ئۇتوپىيىچىلەر
 无产阶级的历史使命 پرولېتارىياتنىڭ تارىخىي ۋەزىپىسى
 《无产阶级革命和叛徒考茨基》 «پرولېتارىيات ئىنقىلابى ۋە خائىن كائوتسكى»
 无产阶级国际主义 پرولېتارىيات ئىنتېرناتسىئونالىزمى
 无产阶级立场、观点、方法的统一 پرولېتارىياتچە مەيدان، نۇقتىئە - نەزەر ۋە ئۇسۇلنىڭ بىرلىكى
 无产阶级领袖的伟大作用 پرولېتارىيات داھىيلىرىنىڭ ئۇلۇغ رولى
 无产阶级领袖和群众的关系 پرولېتارىيات داھىيلىرى بىلەن ئامما ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت
 无产阶级人生观 پرولېتارىياتچە كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى
 无产阶级世界观 پرولېتارىياتچە دۇنيا قاراش
 无产阶级专政 پرولېتارىيات دىكتاتورىسى
 无产阶级专政的历史任务 پرولېتارىيات دىكتاتورىسىنىڭ تارىخىي ۋەزىپىسى

无冲突论	توقۇنۇشسىزلىق نەزەرىيىسى
无机物	ئىئورگانىك ماددا
无神论	خۇداسىزلىق؛ ئىلاھسىزلىق
无神论者	خۇداسىزلار؛ ئىلاھسىزلار
无条件反射	شەرتسىز رىفلېكس
无谓的斗争	ئورۇنسىز كۈرەش
无细胞的有机体	ھۈجەيرىسىز ئورگانىك جىسىم
无限的实体	چەكسىز سوبىستانسىيە
无限和有限	چەكسىز ۋە چەكلىك
无限普遍概念	چەكسىز تۈردەش ئۇقۇم
无限深化	چەكسىز چوڭقۇرلىشىش
无限性	چەكسىزلىك
无限序列	چەكسىز تىزما (قاتار)
无政府个人主义	ھۆكۈمەتسىزلىك ئاساسىدىكى شەخسىيەت-چىلىك
无政府共产主义	ھۆكۈمەتسىز كوممۇنىزم
无政府派	ھۆكۈمەتسىزلار
无政府主义	ھۆكۈمەتسىزلىك، باشباشتاقلق
无政府主义者	ھۆكۈمەتسىزلار
无政府状态	ھۆكۈمەتسىزلىك
五蠹	بەش مېتە
五行	بەش ئېلېمېنت؛ بەش ئاناسىر

五行说	بەش ئېلېمېنت (ئاناسر) تەلېماتى
物	نەرسە؛ ماددا؛ بۇيۇم
物的异化	ماددىنىڭ ياتلىشىشى
物化	ماددىيلىشىش؛ بۇيۇملىشىش
物活论	ماددا ھايات نەزەرىيىسى
物体	جىسىم
物体的第一性的质	جىسىمنىڭ بىرلەمچى سۈپىتى
物体的第一性的质和 第二性的质	جىسىمنىڭ بىرلەمچى سۈپىتى ۋە ئىككىلەمچى سۈپىتى
物质变动与道德变动	ماددىنىڭ ئۆزگىرىشى ۋە ئەخلاقنىڭ ئۆزگىرىشى
物质变精神，精神变物质	ماددىنىڭ روھقا، روھنىڭ ماددىغا ئايلىنىشى
物质波	ماددىي دولقۇن
物质不灭律	ماددىنىڭ يوقالماسلىقى قانۇنىيىتى
物质的抽象	ماددىدىكى ئابستراكتلىق؛ ماددا ئابستراكتسىيىسى
物质的存在方式	ماددىنىڭ مەۋجۇدىيەت شەكلى
物质的附属物	ماددىي قوشۇمچىلار
物质的基本运动形态	ماددىنىڭ ئاساسىي ھەرىكەت شەكلى
物质的可分性	ماددىنىڭ بۆلۈنۈشچانلىقى
物质的全体	ماددىنىڭ ئومۇمىيىتى

物质的生产活动	ماددىي ئىشلەپچىقىرىش پائالىيىتى
物质的运动	ماددىي ھەرىكەت
物质第一性	ماددا بىرلەمچى
物质概念	ماددا ئۇقۇمى
物质关系	ماددىي مۇناسىۋەت
物质观	ماددا قارىشى
物质交往	ماددىي ئالاقە
物质结构的层次理论	ماددىنىڭ تۈزۈلۈش قاتلاملىرى توغرىدا - سىدىكى نەزەرىيە
物质客体	
物质理论	ماددا نەزەرىيىسى
物质力量	ماددىي كۈچ
物质生存条件	ماددىي ياشاش شارائىتى
物质生活	ماددىي تۇرمۇش
物质世界	ماددا دۇنياسى
物质特性的不变性	ماددا خۇسۇسىيەتلىرىنىڭ ئۆزگەرمەسلىكى
物质文明	ماددىي مەدەنىيەت
物质武器	ماددىي قورال
物质现象	ماددىي ھادىسە
物质形态	ماددا شەكلى
物质性	ماددىيلىق
物质因素	ماددىي ئامىل

物质主义	ماددىيچىلىق
物质资料的生产方式	ماددىي ۋاستىلەرنى ئىشلەپچىقىرىش ئۇسۇلى
物质资料生产者	ماددىي ۋاستىلەرنى ئىشلەپچىقارغۇچىلار
《物种起源》	«تۈرلەرنىڭ پەيدا بولۇشى»

X

XI

希波夫主义	شىپوپچىلىق
希腊古典哲学史	يۇنان كلاسسىك پەلسەپە تارىخى
希腊神话	يۇنان ئەپسانىسى
希腊哲学	يۇنان پەلسەپىسى
系统	سىستېما
系统方法	سىستېما ئۇسۇلى
系统工程	سىستېما قۇرۇلۇشى
系统化	سىستېمىلاشتۇرۇش
系统论	سىستېما نەزەرىيىسى

XIA

狭隘的唯物主义者	تار ماتېرىيالزىمچىلار
狭隘经验论	تار تەجرىبىچىلىك
下位概念	تۇر ئۇقۇم

XIAN

纤维质	تالالىق ماددا
先觉	ئالدىن سېزىش
先决条件	ئالدىنقى شەرت
先驱者	پېشىۋا
先天	تۇغما؛ تەجرىبىدىن خالىي؛ تەجرىبىدىن ئىلگىرىكى
先验的认识	ئەزىلىلىك بىلىش
先验的思唯规律	ئەزىلىي تەپەككۇر قانۇنىيىتى
先验的直观形式	ئەزىلىي بىۋاسىتە كۆزىتىش شەكلى
先验唯心主义	ئەزىلىلىك ئىدىئالىزمى
《先验唯心主义的体系》	«ئەزىلىي ئىدىئالىستىك سىستېما»
先验性	ئەزىلىلىك
先验性学说	ئەزىلىلىك تەلىماتى
先验哲学（即精神哲学）	ئەزىلىي پەلسەپە (يەنى روھ پەلسەپىسى)

先验真理	ئەزىلىي ھەقىقەت
先验主义 (先验论)	ئەزىلىيچىلىك
先哲	دانىشمەن
先知	ئەۋلىيا؛ ئالدىن بىلگۈچى
先知先觉者	ئالدىن بىلىپ، ئالدىن سەزگۈچىلەر
现存的东西	مەۋجۇت نەرسە
现存社会	رېئال جەمئىيەت
现存事物	رېئال شەيئى
现存世界制度	مەۋجۇت دۇنياۋى تۈزۈم
现代派	ھازىرقى زامانچىلار
现代认识论者	ھازىرقى زامان بىلىش نەزەرىيىسى تەرەپدارلىرى
现代唯物主义者	ھازىرقى زامان ماتېرىيالىزمچىسى
《现代物理学的危机》	«زامانىۋى فىزىكا كرىزىسى»
现代物理学唯心主义	زامانىۋى فىزىكا ئىدىئېئالىزمى
现代信仰主义	ھازىرقى زامان ئېتىقادچىلىقى
现代主观唯心主义哲学	ھازىرقى زامان سۇبېيېكتىپ ئىدىئېئالىزىملىق پەلسەپىسى
现代主义	ھازىرقى زامانچىلىق
现代资本主义的基本 经济规律	ھازىرقى زامان كاپىتالىزىمنىڭ ئاساسىي ئىقتىسادىي قانۇنىيىتى
现代资产阶级哲学	ھازىرقى زامان بۇرژۇئا پەلسەپىسى

«هازىرقى زامان تەبئىي پەن پەلسە - 《现代自然科学的哲学》»

پىسى»

现实	رېئاللىق
现实世界	رېئال دۇنيا
现实性	رېئاللىق
现实意识	رېئال ئاڭ
现实主义 (论)	رېئاللىزم
现象	ھادىسە، ئەھۋال
现象的普遍联系， 相互作用	ھادىسىلەرنىڭ ئومۇمىي باغلىنىشى، بىر - بىرىگە تەسىر كۆرسىتىش
现象论	ھادىسىچىلىق
现象论者	ھادىسىچىلىق تەرەپدارى؛ ھادىسىچىلەر
现象群	ھادىسە گۇرۇپپىلىرى
现象世界	ھادىسىلەر دۇنياسى
现象学	ھادىسە شۇناسلىق

XIANG

相等	تەڭ؛ باراۋەر
相对	نسپىيى
相对的谬误	نسپىيى سەپسە تىلەر
相对的真理性	نسپىيى ھەقىقەتلىك

- 相对和绝对的辩证关系 - نىسپىيلىك بىلەن مۇتلەقلىقنىڭ دىئالېكتىكىلىق مۇناسىۋىتى
 لېكتىكىلىق مۇناسىۋىتى
- 相对稳定的要素复合 - نىسپىي تۇراقلىق ئامىللار قوشۇلمىسى
 نىسپىيلىك
- 相对性 - نىسپىيلىك قاندىسى؛ نىسپىيلىك
 پرىنسىپى
- 相对真理 - نىسپىي ھەقىقەت
- 相对真理和绝对真理的辩证关系 - نىسپىي ھەقىقەت بىلەن مۇتلەق ھەقىقەتنىڭ دىئالېكتىكىلىق مۇناسىۋىتى
 辩证关系
- 相对主义 (论) - نىسپىيچىلىك
- 相对主义者 - نىسپىيچىلىك تەرەپدارى، نىسپىيچىلەر
- 相反相成 - قارشى تەرەپلەرنىڭ بىر - بىرىگە باغلىق بولۇشى
- 相辅相成 - بىر - بىرىنى تولۇقلاش، بىر - بىرىگە ماسلىشىپ بېرىش
- 相关物 - ئالاقىدار نەرسە
- 相互依存 - بىر - بىرىنى تەقەززا قىلىش
- 相互作用 - بىر - بىرىگە تەسىر كۆرسىتىش
- 相容关系 - ماس كېلىش مۇناسىۋىتى
- 相容的选言判断 - سىغىشىدىغان تالانما ھۆكۈم
- 相同性 - ئوخشاشلىق
- 相异性 - ئۆزگىچىلىك

相应	مۇناسىپ
想象	تەسەۋۋۇر
想象力	تەسەۋۋۇر قابىلىيىتى
象形文字论	تەسۋىرىي يېزىق نەزەرىيىسى
象形文字说	تەسۋىرىي يېزىق تەلىماتى

XIAO

小词	كىچىك ئاتالغۇ
小乘教	ھىنايانادىنى
《小逻辑》	«كىچىك لوگىكا»
小前提	كىچىك ئاساس
小宇宙	كىچىك ئالەم؛ كىچىك دۇنيا
效果	نەتىجە؛ ئۈنۈم
效果说	ئۈنۈم تەلىماتى

XIE

《谢林——基督教的哲学家》	«شېللىڭ — خرىستىئان پەيلاسوفى»
《谢林论黑格尔》	«شېللىڭ گېگېل توغرىسىدا»

XIN

新柏拉图主义	يېڭى ئەپلاتونچىلىق؛ يېڭى ئەپلاتونىزم
--------	--------------------------------------

- 新陈代谢 كونىنىڭ ئورنىنى يېڭىنىڭ ئېلىشى
 ماددا ئالمىشىشى
 新黑格尔主义 يېڭى گېگېلچىلىق
 新活力论 يېڭى ھايات كۈچى نەزەرىيىسى
 《新基督教》 «يېڭى خرىستىئان دىنى»
 新机械论 يېڭى مېخانىزم
 新机械论学派 يېڭى مېخانىزمچىلار ئېقىمى
 新教 پروتېستانت دىنى
 新教教派 پروتېستانت مەزھىپى؛ پروتېستانت
 دىنىدىكىلەر
 新教神学家 پروتېستانت ئىلاھىيەتشۇناسى
 新经院哲学 يېڭى مەدرىس پەلسەپىسى
 新康德主义 يېڭى كانتىزم
 新康德主义的不可知论者 يېڭى كانتىزمچە بىلگىلى بولماسلىق
 نەزەرىيىسى تەرەپدارلىرى
 新康德主义者 يېڭى كانتىزمچى
 新民主主义 يېڭى دېموكراتىزم
 《新民主主义论》 «يېڭى دېموكراتىزم ھەققىدە»
 新批判主义者 يېڭى تەنقىدچىلەر
 新认识论教条 يېڭى بىلىش نەزەرىيىسى دوگمىلىرى
 新生机论 يېڭى ھاياتلىق نەزەرىيىسى
 新生事物 يېڭى شەيئە

新实在主义 (论)	يېڭى رېئالېزم
新事物和旧事物	يېڭى شەيئى ۋە كونا شەيئى
新斯多葛主义	يېڭى ستويچىلىق
新托马斯主义	يېڭى توماسچىلىق
新唯心主义	يېڭى ئىدىئالېزم
心灵学	روھ تەلىماتى
心外客体	دېلدىن تاشقىرى ئوبيېكت
信念	ئىشەنچ
信条	ئەقىدە
信徒	مۇرىت، مۇخلىس
信息	ئۇچۇر، خەۋەر، ئاخبارات
信息方法	ئۇچۇر ئۇسۇلى
信息论	ئۇچۇر نەزەرىيىسى
信仰至上	ئېتىقاد ئەلا
信仰主义	ئېتىقادچىلىق (فېدېئىزم)
信仰主义哲学家	ئېتىقادچى پەيلاسوپ

XING

形而上学	مېتافىزىكا
《形而上学沉思》	«مېتافىزىكىلىق پىكىر قىلىش»
形而上学的否定观	مېتافىزىكىلىق ئىنكار قىلىش قارىشى
形而上学的见解	مېتافىزىكىچە قاراش

形而上学的经验论	مېتافىزىكىچە تەجرىبىچىلىك
形而上学的外因论	مېتافىزىكىلىق تاشقى سەۋەب ئاساس
	نەزەرىيىسى
形而上学机械论	مېتافىزىكىچە مېخانىزم؛ مېتافىزىكىلىق
	مېخانىزم
形而上学唯物主义	مېتافىزىكىلىق ماتېرىيالىزم
形而上学性	مېتافىزىكىلىق
形式	شەكىل، فورمال
形式和内容	شەكىل ۋە مەزمۇن
形式逻辑	فورمال لوگىكا
形式逻辑的规律	فورمال لوگىكا قانۇنىيىتى
形式逻辑基本规律	فورمال لوگىكىسىنىڭ ئاساسىي قانۇنىيىتى
形式认识论	شەكىلەن بىلىش نەزەرىيىسى
形式主义	شەكىلۋازلىق
形态	ھالەت؛ شەكىل؛ فورماتسىيە
形态学	مورفولوگىيە
形象	ئوبراز
形象的元素	ئوبرازلىق ئېلېمېنت
形象化	ئوبرازلاشتۇرۇش
形象思维	ئوبرازلىق تەپەككۈر
形状	شەكىل
《行动中的巴枯宁主义》	«ھەرىكەتتىكى باكونىچىلىق»

行动的哲学	ھەرىكەت پەلسەپىسى
行动准则	ھەرىكەت مىزانى
幸福观	بەخت - سائادەت قارىشى
幸福论	بەخت نەزەرىيىسى
性质判断	خاراكتېرلىگۈچى ھۆكۈم

XIU

休谟主义	يۇمىزم
休谟主义者	يۇمىزمچى
修道院	راھىبخانا (مۇناستېر)
修善	ساۋابلىق ئىش قىلىش
嗅觉	پۇراپ سېزىش

XU

虚构的对象	ساختا ئوبىيەكت
虚几何学	مەۋھۇم گېئومېترىيە
虚假概念	ساختا ئۇقۇم
虚伪论据	ساختا دەلىل (ئىسپات)
虚伪判断	ساختا ھۆكۈم
虚数	مەۋھۇم سان
虚伪性	ساختىلىق
虚无	ھېچنېمە

虚无主义

ئىنكارچىلىق

XUAN

玄秘主义

قىلىماتچىلىق

选言判断

تاللانما ھۆكۈم

选言式间接论证

تاللانما ۋاستىلىك ئىسپاتلاش

选言推理

تاللانما خۇلاسى

选言肢

تاللانما

选择

تاللاش

选择公理

تاللاش ئاكسىئومىسى

选择学说

تاللاش تەلىماتى

XUE

学而知之

ئوقۇپ بىلىملىك بولۇش

学究

قىرائەتخان

学究气的

قىرائەتخانچە

学理主义

ئەقىدىچىلىك

学派

ئىلمىي

学说

ئېقىم؛ مەزھەپ تەلىمات

XUN

循环

دەۋر قىلىش

循环定义	ئايلانما (دەۋرىي) ئېنىقلىما
循环论	دەۋر قىلىش نەزەرىيىسى
循环论证	ئايلانما ئىسپات
寻神说	ئىلاھ ئىزدەش تەلىماتى؛ خۇدا ئىزدىگۈچىلىك
寻神说和造神说	خۇدا ئىزدىگۈچىلىك ۋە خۇدا ياراتقۇچىلىق

Y

雅各宾派	ياكوبىنچىلار
亚里士多德哲学	ئارىستوتېل پەلسەپىسى

YAN

延伸性	سوزۇلۇشچانلىق
延展性	سوزۇلۇشچانلىق
演绎	يەشمە؛ يېشىلىش؛ بۆلەكلەش
演绎法	يەشمە خۇلاسى
演绎论证	بۆلەكلەپ ئىسپاتلاش
演绎推理	يەشمە خۇلاسى
厌世	تەركىمدۇنيالىق؛ دۇنيانى تەرك ئېتىش
厌世哲学	تەركىمدۇنيالىق پەلسەپىسى
厌世主义	تەركىمدۇنياچىلىق

YANG

扬弃

شاللاش؛ ئېلىغۇپلىش

样态

تۈس

YAO

要素

ئامىل

要素的复合

ئامىللارنىڭ قوشۇلمىسى

要素的互相依存的关系

ئامىللارنىڭ بىر - بىرىنى تەقەززا

قىلىش مۇناسىۋىتى

要素的类集和组合

ئامىللارنىڭ گۇرۇپپىلىنىشى ۋە

بىرىكىشى

YE

液态物质

سۇيۇق ھالەتتىكى ماددا

液体状态

سۇيۇق ھالەت

YI

依存性

تايىنىشلىق

依附关系

بېقىندىلىق مۇناسىۋەت

依附性

بېقىندىلىق

依赖性

تايىنىۋېلىش

- 一般 ئومۇمىي، ئومۇمەن
 一般辩证法 ئومۇمىي دىئالېكتىكا
 一般存在 ئومۇمىي مەۋجۇدىيەت
 一般到特殊 ئومۇمىيلىقتىن ئالاھىدىلىككە ئۆتۈش
 一般的意识 ئومۇمىي ئاك
 一般革命学说 ئومۇمىي ئىنقىلابىي تەلىمات
 一般规律 ئومۇمىي قانۇنىيەت
 一般和个别 ئومۇمىيلىق ۋە ئايرىملىق
 一般思维 ئومۇمىي تەپەككۈر
 一般性 ئومۇمىيلىق
 一般真理 ئومۇمىي ھەقىقەت
 一次划分 بىر قېتىم بۆلۈش
 一党主义 بىر پارتىيىچىلىك
 一点论 بىر نۇقتىچىلىق
 一分为二 بىرنىڭ ئىككىگە بۆلۈنۈشى
 “一切都是思维，思维 ۋە تەپەككۈر دېمەكتۇر، تەپەككۈر ۋە تەپەككۈر
 就是一切” ھەممە دېمەكتۇر
 一神教 بىر خۇدالىق دىن؛ بىر ئىلاھلىق دىن
 一义地规定 بىر مەنىدە تەرىپلەش
 一义性 بىر مەنىلىك
 一义性规律 بىر مەنىلىك قانۇنىيەت
 一元论 بىر مەنبەچىلىك

一元论的世界观

بىر مەنبەچىلىك دۇنيا قارىشى

一元论观点

بىر مەنبەچىلىك نۇقتىئىنەزىرى

一元论唯心主义

بىر مەنبەچىلىك ئىدېئالزىمى

一致性

بىردەكلىك؛ بىرلىك

伊奥尼亚唯物主义者

ئىئونىيە ماتېرىيالزىمچىلىرى

伊奥尼亚学派

ئىئونىيە ئېقىمى

《伊壁鸠鲁体系》

«ئىپىكۇر سىستېمىسى»

“伊加利亚”共产主义

“ئىكارىيە” كوممۇنىزمى

《伊利亚特》

«ئىلياددا»

伊斯兰教

ئىسلام دىنى

已知物

مەلۇم بولغان نەرسە

意识

ئاڭ

意识的产生

ئاڭنىڭ ھاسىل بولۇشى

意识的要素

ئاڭ ئامىللىرى

意识第二性

ئاڭ ئىككىلەمچى

意识和物质

ئاڭ بىلەن ماددا

意识论

ئاڭ نەزەرىيىسى؛ ئاڭ توغرىسىدا

意识现象

ئاڭ ھادىسىسى

意识形式

ئاڭ شەكىللىرى

意识形态

ئىدېئولوگىيە

意识学

ئاڭ ئىلمى

意识状态

ئاڭ ھالىتى

意旨	مەقسەت
意志论	ئىرادە نەزەرىيەسى؛ ئىرادە توغرىسىدا
意志说	ئىرادە تەلىماتى
意志哲学	ئىرادە پەلسەپىسى
意志主义	ئىرادىچىلىك
意志自由	ئىرادە ئەركىنلىكى
易变	ئۆزگىرىشچان
艺术	سەنئەت
艺术哲学	سەنئەت پەلسەپىسى
臆说	توقۇلما
臆想	ئويدۇرما
臆造	ياسالما؛ ئويدۇرما
异端	بىدئەت
异化	دېسسىمىلاتسىيە؛ ياتلىشىش
异化劳动	ياتلاشقان ئەمگەك
异化理论	ياتلىشىش نەزەرىيەسى
异化论	ياتلىشىش نەزەرىيەسى
异化思想	ياتلىشىش ئىدىيەسى
异化现象	ياتلىشىش ھادىسىسى
异己	يات
异教徒	كۆپچىلەر؛ غەيرىي دىندىكىلەر؛ بىدئەتلەر

YIN

因果概念	سەۋەب - نەتىجە ئۇقۇمى
因果关系	سەۋەب - نەتىجىلىك باغلىنىش
因果观	سەۋەب - نەتىجە قارىشى
因果律	سەۋەب - نەتىجە قانۇنىيىتى
因果性	سەۋەبىيەت
因果性理论	سەۋەبىيەت نەزەرىيىسى
因果依存	سەۋەب - نەتىجە تايىنىشلىقى
因素论	ئامىل نەزەرىيىسى
因素说	ئامىل تەلىماتى
因循守旧	كونىلىققا يېپىشىۋېلىش
阴阳	مەنپىي؛ مۇسپىي؛ مۇھەننەس؛ مۇزەككەر
阴阳家	مۇنەججىملەر
印象	تەسىرات

YONG

庸俗辩证法	چاكنى دىئالېكتىكا
庸俗的革命主义	چاكنى ئىنقىلابچىلىق
庸俗的事务主义	چاكنى لاۋازىماتچىلىق
庸俗化	چاكنىلاشتۇرۇش
庸俗进化论	چاكنى تەدرىجىي تەرەققىيات
	نەزەرىيىسى

庸俗进化主义	چاكننا تەدرىجىي تەرەققىياتچىلىق
庸俗民主主义者	چاكننا دېموكرات
庸俗实在论	چاكننا چىنلىق نەزەرىيىسى
庸俗唯物主义 (论)	چاكننا ماتېرىيالىزم
庸俗主义	چاكنىلىق
永恒道德	مەڭگۈلۈك ئەخلاق
永恒的共同要素	مەڭگۈلۈك ئورتاق ئامىللار
永恒的核心	مەڭگۈلۈك يادرو
永恒的绝对观念	مەڭگۈلۈك مۇتلەق ئىدىيە
永恒的运动	مەڭگۈلۈك ھەرىكەت
永恒观念	مەڭگۈلۈك ئىدىيە
永恒化	ئەبىدىيەلەشتۈرۈش
永恒性	ئەبىدىيىلىك
永恒原理	مەڭگۈلۈك قائىدە
永恒原则	مەڭگۈلۈك پرىنسىپ
永恒真理	مەڭگۈلۈك ھەقىقەت
永恒真理论	مەڭگۈلۈك ھەقىقەت نەزەرىيىسى
永恒正义	مەڭگۈلۈك ئادالەت؛ ھەققانىيەت
永恒的魅力	مەڭگۈلۈك سېھرىي كۈچ
永久性	مەڭگۈلۈك

YOU

幽灵	ئەرۋاھ؛ روھ
犹太教	يەھۇدى دىنى
犹太神学	يەھۇدى ئىلاھىيىتى
由量变为质和由质变为 量的规律	ساندىن سۈپەتكە ۋە سۈپەتتىن سانغا ئۆزگىرىش قانۇنىيىتى
有机体	ئورگانىك جىسىم
有机物	ئورگانىك ماددا
有机形态学	ئورگانىك مورفولوگىيە
有神论	خۇداكويىلۇق
有神论者	خۇداكويىلار
有生有灭	تۇغۇلۇپ ۋە يوقىلىپ تۇرۇش
有限	چەكلىك
有限与无限	چەكلىك ۋە چەكسىزلىك
有限性	چەكلىكلىك

YU

愚蠢的理论	ئەخمىقانه نەزەرىيە
愚昧政策	نادانلىقتا تۇتۇش سىياسىتى
愚民政策	خەلقنى جاھالەتتە قالدۇرۇش سىياسىتى؛ خەلقنى نادانلىقتا قالدۇرۇش سىياسىتى

宇宙	ئالەم
宇宙的太阳中心说和宇宙的地球中心说	ئالەمگە قوياش مەركەز دېگەن تەلىمات
	ۋە ئالەمگە يەر شارى مەركەز دېگەن تەلىمات
宇宙空间	ئالەم بوشلۇقى
宇宙论	ئالەم نەزەرىيىسى
宇宙万物	ئالەمدىكى مەۋجۇداتلار
宇宙学	ئالەم تەلىماتى
《宇宙之谜》	«ئالەمنىڭ سىرى»
语词定义	ئىبارە ئېنىقلىمىسى
语言	تىل
语言逻辑	تىل لوگىكىسى
《预言》	«بېشارەت»
预言者	ھۆكۈمە

YUAN

元素	ئېلېمېنت
元素周期律	ئېلېمېنتلار دەۋرىي قانۇنى
原初本质	دەسلەپكى ماھىيەت
原初介质	دەسلەپكى ۋاستىچى ماددا
原初物质	بىرلەمچى ماددا
原初形态	دەسلەپكى ھالەت

原理	قائىدە، پرىنسىپ
原生生物	بىر ھۆججە يەرلىك جانلىقلار، باشلانغۇچ جانلىقلار
原生生物界	باشلانغۇچ جانلىقلار دۇنياسى
原生质	پروتوپلازما
原始公社制度	ئىپتىدائىي جامائە تۈزۈمى
原始群	ئىپتىدائىي توپ (گۇرۇپپا)
原始人	ئىپتىدائىي ئادەملەر
原始社会	ئىپتىدائىي جەمئىيەت
原始生物界	ئىپتىدائىي جانلىقلار دۇنياسى
原因和结果	سەۋەب ۋە نەتىجە
原则同类性	پرىنسىپال تۇرداشلىق
原则性和灵活性的统一	پرىنسىپاللىق بىلەن جانلىقلىقنىڭ بىرلىكى
原子	ئاتوم
原子存在的理论	ئاتومنىڭ مەۋجۇتلۇقى توغرىسىدىكى نەزەرىيە
原子核	ئاتوم يادروسى
原子和虚空的学说	ئاتوم ۋە بوشلۇق تەلىماتى
原子结构	ئاتوم تۈزۈلۈشى
原子论	ئاتوم نەزەرىيىسى
原子论学说	ئاتوم نەزەرىيىسى تەلىماتى
原子唯物主义学派	ئاتوم ماتېرىيالىزمى ئېقىمى

原子物理学

ئاتوم فىزىكىسى

原子序数

ئاتوم رەت نومۇرى

YUN

匀速运动

تەكشى سۈرئەتلىك ھەرىكەت

运动的本性

ھەرىكەتنىڭ تەبىئىتى

运动的基本形式

ھەرىكەتنىڭ تۈپ شەكلى

运动的绝对性

ھەرىكەتنىڭ مۇتلەقلىقى

运动和静止

ھەرىكەت ۋە تۇرغۇنلۇق

运动论

ھەرىكەت نەزەرىيىسى

运动是物质的存在方式

ھەرىكەت ماددىنىڭ مەۋجۇدىيەت

شەكلى

Z

ZAI

灾变论

پالاكەت نەزەرىيىسى

ZAN

暂时性

ۋاقىتلىق

ZAO

早期空想社会主义

دەسلەپكى خىيالىي سوتسىيالىزم

造神派

خۇدا ياراتقۇچىلار

造神主义

خۇدا ياراتقۇچىلىق

造物主

ياراتقۇچى؛ پەرۋەردىگار

ZHAI

斋戒

روزا تۇتۇش؛ پەرھىز قىلىش

ZHAN

占星术

مۇنەججىلىك

战斗的唯物主义

جەڭگىۋار ماتېرىيالىزم

战斗无神论

جەڭگىۋار خۇداسىزلىق

战略和策略

ئىستراتېگىيە ۋە تاكتىكا

ZHAO

召回派

چاقىرىۋالغۇچىلار

ZHE

折衷主义

كېلەشتۈرۈمچىلىك

- 哲理 ۋەلسەپىۋى قانۇندە، ئاساسىي قانۇندە
- 哲人之石 دانىشمەن تېشى
- 哲学 ۋەلسەپە
- 《哲学笔记》 «ۋەلسەپە خاتىرىلىرى»
- 哲学材料 ۋەلسەپىۋى ماتېرىياللار
- 哲学词藻 ۋەلسەپىۋى ئىبارىلەر
- 《哲学的成就》 «ۋەلسەپە مۇۋەپپەقىيەتلىرى»
- 哲学的党性 ۋەلسەپىنىڭ پارتىيىۋىلىكى
- 哲学的基本问题 ۋەلسەپىدىكى تۈپ مەسىلە
- 《哲学的贫困》 «ۋەلسەپە نامراتلىقى»
- 哲学的最高问题 ۋەلسەپىدىكى ئەڭ يۇقىرى مەسىلە
- 哲学定义 ۋەلسەپىۋى تەبىر
- 哲学概念 ۋەلسەپىۋى ئۇقۇم
- 哲学观点 ۋەلسەپىۋى نۇقتىئىنەزەر
- 哲学基本路线 ۋەلسەپىدىكى ئاساسىي لۇشىيەن
- 哲学基本派别 ۋەلسەپىدىكى ئاساسىي مەزھەپلەر
- 哲学基本原理 ۋەلسەپىنىڭ تۈپ قانۇنلىرى
- 哲学基础 ۋەلسەپىۋى ئاساس؛ ۋەلسەپە ئاساسلىرى
- 哲学家 ۋەيلاسوپ
- 哲学教程 ۋەلسەپە كۇرسى
- 哲学结论 ۋەلسەپىۋى يەكۈن
- 哲学科学 ۋەلسەپە ئىلمى

哲学阵营	پەلسەپە لاگېرى
《哲学中的人本主义原理》	«پەلسەپىدىكى ئانثروپولوگىزم قائىدىلىرى»
哲学专家	پەلسەپە مۇتەخەسسسلرى
哲学宗派	پەلسەپە مەزھىپى

ZHEN

真谛	ھەقىقىي مەنە؛ چىن مەنە
真理	ھەقىقەت
真理标准	ھەقىقەتنىڭ ئۆلچىمى
真理标准的相对性和绝对性	ھەقىقەت ئۆلچىمىنىڭ نىسبىيلىكى ۋە مۇتلەقلىكى
真理观	ھەقىقەت قارىشى
真理和谬误	ھەقىقەت ۋە سەپسەتە
真理和谬误的关系	ھەقىقەت بىلەن سەپسەتنىڭ مۇناسىۋىتى
真理论	ھەقىقەت نەزەرىيىسى
真理性	ھەقىقەتلىك
真理学说	ھەقىقەت توغرىسىدىكى تەلىمات
真理之宫殿	ھەقىقەت ئوردىسى
真实	چىن، ھەقىقىي
真实定义	ھەقىقىي تەبىر (ئېنىقلىما)

真实概念	هەققىي ئۇقۇم
真实感	چىنلىق تۇيغۇسى
真实判断	هەققىي ھۆكۈم
真实性	چىنلىق
真正的真理	چىن ھەقىقەت
真正平等派	هەققىي باراۋەرچىلەر
真正社会主义	هەققىي سوتسىيالىزم

ZHENG

整数	پۈتۈن سان
整数和分数	پۈتۈن سان بىلەن كەسىر سان
整体论	پۈتۈنلۈك نەزەرىيىسى
“正”、“反”、“合”三段 式	“تېزىس”، “قارشى تېزىس” بىرىكمە تېزىس “تىن ئىبارەت ئۈچلىك فورمۇلا
正数	مۇسبەت سان
正数和负数	مۇسبەت سان ۋە مەنپىي سان
正题、反题、合题	تېزىس، قارشى تېزىس، بىرىكمە تېزىس
正统的马克思主义	ئىزچىل (ئەنئەنىۋى) ماركسىزم
正统派	ئەنئەنىچىلەر؛ ئىخلاسمەنلەر
证明	ئىسپات
证明的证明	ئىسپاتقا ئىسپات

- 证明的组成 ئىسپاتنىڭ تۈزۈلۈشى
- 证明论 ئىسپات نەزەرىيىسى
- 政府派社会主义者 ھۆكۈمەت تەپەرەس سوتسىيالىزمچىلار
- 政论家 سىياسى ئوبزورچى (مۇلاھىزىچى)
- 政体 ھاكىمىيەت تۈزۈلمىسى
- 政治 سىياسەت
- 政治道德 سىياسىي ئەخلاق
- 政治斗争 سىياسىي كۈرەش
- 政治家 سىياسەتچى، سىياسىي ئەرباب
- 政治经济学的形而上学 سىياسى ئىقتىساد مېتافىزىكىسى
- 《政治经济学批判大纲》 «سىياسى ئىقتىساد تەنقىدىگە دائىر تېزىس»
- 《政治经济学手稿》 «سىياسى ئىقتىسادقا دائىر قول يازمىلار»
- 政治思想和法律思想 سىياسى ئىدىيە ۋە قانۇن ئىدىيىسى
- 知和行统一 بىلىمەك بىلەن قىلماقنىڭ بىرلىكى
- 知觉 ئىدراك
- 知觉的集合 سەزگۈلەر يىغىندىسى (توپلىمى)
- 知觉系列 سەزگۈلەر قاتارى
- 知难行易 بىلىمەك تەس، قىلماق ئاسان
- 知识的世界 بىلىم دۇنياسى
- 知识分子 زىيالىي
- 知形统一观 بىلىمەك بىلەن قىلماقنىڭ بىرلىكى قارىشى

直观	بىۋاستە كۆزىتىش
直观阶段	بىۋاستە كۆزىتىش باسقۇچى
直观形式	بىۋاستە كۆزىتىش شەكلى
直接反驳	بىۋاستە رەددىيە بېرىش
直接经验和间接经验	بىۋاستە تەجرىبە ۋە ۋاستىلىق تەجرىبە
直接联系	بىۋاستە باغلىنىش
直接论证	بىۋاستە ئىسپاتلاش (دەللىلەش)
直接推理	بىۋاستە خۇلاسىە
直接性	بىۋاستىلىك
直觉	بىۋاستە سېزىم
直觉主义	بىۋاستە سېزىمچىلىق
直线性	تۈز سىزىقلىق
直线运动	تۈز سىزىقلىق ھەرىكەت
直言判断	كەسىمە ھۆكۈم
直言三段论	كېسىم ئۈچ ھۆكۈملۈك
职业道德	كەسىپ ئەخلاقى
职业说谎家	كەسىپى يالغانچى
职业哲学家	كەسىپى پەيلاسوپ
至上论	ئەلاچىلىق
至上性	ئەلالىق
制约	تەقەززا قىلىش؛ تىزگىنلەش
智力劳动	ئەقلىي ئەمگەك

质	سۈپەت
质变	سۈپەت ئۆزگىرىشى
质变过程中量的扩张	ساننىڭ سۈپەت ئۆزگىرىش جەريانىدىكى كېڭىيىشى
质的规定性	سۈپەت مۇئەييەنلىكى
质量不灭原理	ماسسىنىڭ يوقالماسلىق قانۇنى
质量互变规律	سۈپەت بىلەن ساننىڭ بىر - بىرىگە ئۆزگىرىش قانۇنىيىتى
质量守恒定律	ماسسىنىڭ ساقلىنىش قانۇنى
质量运动	ماسسا ھەرىكىتى
质能关系式	ماسسا بىلەن ئېنېرگىيىنىڭ مۇناسىۋەت ئىپادىسى
质能联系定律	ماسسا بىلەن ئېنېرگىيىنىڭ باغلىنىش قانۇنى
质转化为量的规律	سۈپەتنىڭ سانغا ئايلىنىش قانۇنى

ZHONG

中词	ئوتتۇرا ئاتالغۇ
中国哲学	جۇڭگو پەلسەپىسى
中间党派	ئارىلىقتىكى پارتىيە - گۇرۇھلار
中间的哲学派别	ئارىلىقتىكى پەلسەپىۋى مەزھەپ
中间路线	ئوتتۇرا لۇشىيەن
中间派别	ئارىلىقتىكى مەزھەپ

中间形式	ئارىلىقتىكى شەكىل
中间形态	ئارىلىقتىكى فورماتىسىيە
中介	ۋاستىچى، ۋاستە
中介概念	ۋاستىچى ئۇقۇملار
中介人	ۋاستىچى
中介作用	ۋاستىلىك رول
中立性	بىتەرەپلىك
中立一元论	بىتەرەپ بىر مەنبەچىلىك
中脑	ئوتتۇرا مېڭە
中派	بىتەرەپ
中世纪的“实在论”	ئوتتۇرا ئەسىردىكى رېئاللىزم
中世纪神秘主义	ئوتتۇرا ئەسىر تىلىسماتچىلىقى
中世纪哲学	ئوتتۇرا ئەسىر پەلسەپىسى
中心体	مەركىزىي جىسىم
中心项	مەركىزىي ئەزا
中庸	مۇرەسسە - مادارا
中庸之道	مۇرەسسە - مادارا يولى
中恕之道	ساداقەت - مەغپىرەت يولى
忠孝节义	ساداقەت، ۋاپادارلىق، ۋىجدان، ئىنساپ
终极的符号体系	ئاخىرقى بەلگە سىستېمىسى
终极的概念	ئاخىرقى ئۇقۇم

终极原因	ئاخىرقى سەۋەب
终极真理	ئاخىرقى ھەقىقەت
种变说	جىنسىنىڭ ئۆزگىرىشى تەلىماتى
种概念	جىنىس ئۇقۇم
种加属差定义	جىنىسقا تۈر بەلگە قوشۇلغان ئېنىقلىما
种源说	تۈرلەر مەنبەسى تەلىماتى
种族	ئىرق
种族主义	ئىرقچىلىق
重点论	مۇھىم نۇقتا نەزەرىيىسى

ZHOU

周密性	ئەتراپلىق؛ مۇكەممەللىك
周期性	دەۋرىيلىك
周期性的循环	دەۋرىيلىك ئايلىنىم
周期运动	دەۋرىي ھەرىكەت
周延	پۈتۈن ھەجىملىك

ZHU

主词	ھۆكۈملەنگۈچى
主从关系	ئىگىلىك ۋە بېقىندىلىق مۇناسىۋەت
主观	سۇبېيېكتىپ
主观辩证法	سۇبېيېكتىپ دىئالېكتىكا

主观的感觉	سۇبېيكتىپ تۇيغۇ
主观的世界图景	سۇبېيكتىپ دۇنيا مەنزىرىسى
主观的因果性理论	سۇبېيكتىپ سەۋەبىيەت نەزەرىيىسى
主观和客观的统一	سۇبېيكتىپ بىلەن ئوبېيكتىپنىڭ بىرلىكى
主观逻辑	سۇبېيكتىپ لوگىكا
主观盲目性	سۇبېيكتىپ قارىغۇلۇق
主观能动性	سۇبېيكتىپ پائالىيەتچانلىق
主观能动性和客观能动性	سۇبېيكتىپ پائالىيەتچانلىق بىلەن ئوبېيكتىپ پائالىيەتچانلىق
主观片面	سۇبېيكتىپ بىر تەرەپلىملىك
主观社会学	سۇبېيكتىپ ئىجتىمائىيەت
主观世界	سۇبېيكتىپ دۇنيا
主观随意性	سۇبېيكتىپ ئۆز بەشەپچىلىق
主观唯心主义	سۇبېيكتىپ ئىدېئالىزم
主观形式	سۇبېيكتىپ شەكىل
主观性	سۇبېيكتىپلىق
主观直觉	سۇبېيكتىپ بىۋاسىتە تۇيغۇ
主观主义	سۇبېيكتىپچىلىق
主观主义路线	سۇبېيكتىپچىلىق لۇشىيەنى
主体和客体	سۇبېيكت ۋە ئوبېيكت
主要的矛盾	ئاساسىي زىددىيەت
主要的矛盾方面	زىددىيەتنىڭ ئاساسىي تەرىپى

主要的质	ئاساسىي ئورۇندا تۇرىدىغان سۈپەت؛ ئاساسىي سۈپەت
主要联系	ئاساسىي باغلىنىش
主要矛盾	ئاساسىي زىددىيەت
主要矛盾与次要矛盾	ئاساسىي زىددىيەت بىلەن ئىككىنچى ئورۇندىكى زىددىيەت

ZHUAN

专政观	دىكتاتۇرا قارشى
转化	ئۆزگىرىش؛ ئايلىنىش
转化定律	ئايلىنىش قانۇنى؛ ئۆزگىرىش قانۇنى
转化形式	ئۆزگەرمە شەكىل؛ ئۆزگىرىش شەكلى

ZHUN

准确性	توغرىلىق
准物质的实体	مادداسىمان سۈبىستانسىيە

ZI

资本主义	كاپىتالىزم
资本主义社会	كاپىتالىستىك جەمئىيەت
资产阶级的客观主义	بۇرژۇئا ئوبىيكتىپچىلىقى

- 资产阶级的批判主义者 بۇرژۇئا تەنقىدچىسى
- 资产阶级的主观主义 بۇرژۇئاچە سۇبېيېكتىپچىلىق
- 资产阶级革命 بۇرژۇئا ئىنقىلابى
- 资产阶级民主 بۇرژۇئا دېموكراتىيىسى، بۇرژۇئاچە
دېموكراتىيە
- 资产阶级人道主义 بۇرژۇئا ئىنسانپەرۋەرلىكى
- 资产阶级人生观 بۇرژۇئاچە كىشىلىك تۇرمۇش قارشى
- 资产阶级世界观 بۇرژۇئا دۇنيا قارشى
- 资产阶级专政 بۇرژۇئا دىكتاتورىسى
- 自发的唯物主义 ستىخىيىلىك ماتېرىيالىزم
- 自发的唯物主义世界观 ستىخىيىلىك ماتېرىيالىستىك دۇنيا
قاراش
- 自发的自然科学的唯物主义 ستىخىيىلىك تەبىئىي پەن ماتېرىيالىستىك
يالىزمى
- 自发唯物主义的认识论 ستىخىيىلىك ماتېرىيالىزمچە بىلىش
نەزەرىيىسى
- 自发论 ستىخىيىچىلىك
- 自发倾向 ستىخىيىلىك خاھىشى
- 自发性 ستىخىيىلىك خاراكتېر (خۇسۇسىيەت)
- 自发性和自觉性 ستىخىيىلىك ۋە ئاڭلىقلىق
- 自觉的君主主义 ئاڭلىق پادىشاھپەرەسلىك
- 自觉的能动性 ئاڭلىق پائالىيەتچانلىق

自然本质	تەبئىي ماھىيەت
自然必然性	تەبئىي زۆرۈرىيەت
《自然辩证法》	«تەبئەت دىئالېكتىكىسى»
自然对象	تەبئىي ئوبېيەكت
自然法则	تەبئەت قانۇنى
自然符号论	تەبئىي بەلگە نەزەرىيىسى
自然观	تەبئەت قارىشى
自然规律	تەبئىي قانۇنىيەتلەر
自然规律的抽象	تەبئەت قانۇنىيىتىدىكى ئابسترا- كتلىق؛ تەبئەت قانۇنىيەتلىرى ئابستراكتسىيىسى
自然界	تەبئەت؛ تەبئەت دۇنياسى
自然界的必然性	تەبئەت دۇنياسىدىكى زۆرۈرىيەت
自然界的必然性是第 一性的	تەبئەت دۇنياسىدىكى زۆرۈرىيەت بىرلەمچى
自然科学的唯物主义	تەبئىي پەن ماتېرىيالىزمى
自然科学的唯物主义者	تەبئىي پەن ماتېرىيالىستى
自然科学的形而上学	تەبئىي پەن مېتافىزىكىسى
自然科学家	تەبئىي پەن ئالىملىرى
自然科学家学派	تەبئىي پەن ئالىملىرى ئېقىمى
自然科学认识论	تەبئىي پەن بىلىش نەزەرىيىسى
自然属性	تەبئىي خۇسۇسىيەت

自然体系	تەبىئەت سىستېمىسى
自然物	تەبىئىي نەرسىلەر
自然物体	تەبىئەت جىسىملىرى
自然现象	تەبىئەت ھادىسىلىرى
自然选择	تەبىئىي تاللىنىش
自然学	تەبىئەتشۇناسلىق
自然一元论	تەبىئەت بىر مەنبەچىلىكى
自然一元论者	تەبىئەت بىر مەنبەچىلىرى
自然哲学	تەبىئەت پەلسەپىسى
《自然哲学的数学原理》	«تەبىئەت پەلسەپىسىنىڭ ماتېماتىكى - لىق قائىدىلىرى»
自然主义	ئاتۇرالزىم
自然主义的历史观	ئاتۇرالزىملىق تارىخ قارىشى
自身异化	ئۆز - ئۆزىدىن ياتلىشىش
自为的阶级 (自为阶级)	ئۆزى ئۈچۈن سىنىپ
自我	مەن، ئۆز
自我表现	ئۆز - ئۆزىنى ئىپادىلەش، ئۆز - ئۆزىنى كۆرسىتىش
自我发展	ئۆز - ئۆزىدىن راۋاجلىنىش
自我否定	ئۆزىنى ئۆزى ئىنكار قىلىش
自我更新	ئۆز - ئۆزىدىن يېڭىلىنىش
自我满足	ئۆز - ئۆزىدىن قانائەتلىنىش

自我矛盾	ئۆزىدىكى زىددىيەت
自相矛盾	ئۆز - ئۆزىگە زىت
自行消亡论	ئۆز - ئۆزىدىن ھالاك بولۇش توغرىسى - دىكى نەزەرىيە
自由共产主义	ئەركىن كوممۇنىزم
自由国家	ئەركىن دۆلەت
自由和必然性	ئەركىنلىك ۋە زۆرۈرىيەت
自由和纪律	ئەركىنلىك ۋە ئىنتىزام
自由化	ئەركىنلەشتۈرۈش
自由派	لىبېراللار
自由思想者	ئەركىن پىكىرلىكلەر
自由王国	ئەركىنلىك ئالىمى
自在阶级	ئۆزىدىكى سىنىپ
“自在”和“自为” 阶级	“ئۆزىدىكى” سىنىپ ۋە “ئۆزى ئۈچۈن” سىنىپ
“自在之物”和“为我之物”	“ئۆزىدىكى نەرسە” ۋە “بىز ئۈچۈن” نەرسە

ZONG

宗教裁判所	مەھكىمە شەرتى. شەرىئەت مەھكىمىسى
《宗教的本质》	(ئىسلام دىنىدا) «دىننىڭ ماھىيىتى»

宗教神学	دېنى ئىلاھىيەت
宗教世界观	دېنى دۇنيا قاراش
宗教唯心主义	دېنى ئىدېئاللىزم
宗教信仰	دېنى ئېتىقاد
宗教象征	دېنى سىمۋول
宗教哲学	دىن پەلسەپىسى
宗教职能	دېنى فۇنكسىيە
宗教的批判	دىنغا قارىتىلغان تەنقىد
宗教的人	دېنى ئادەم
宗教的僧侣主义	دېنى راھىبلىق يولى
宗教的思想体系	دېنى ئىدېئولوگىيە
宗教反映	دېنى ئىنكاس
宗教改革	دېنى ئىسلاھات
宗教改革运动	دېنى ئىسلاھات ھەرىكىتى
宗教感情	دېنى ھېسسىيات
宗教观念	دېنى چۈشەنچىلەر، دېنى كۆز قاراشلار
宗教教义	دېنى ئەقىدە
宗教科学	دىن ئىلمى
宗教理论	دىن ئەزەربىيىسى
宗教色彩	دېنى تۈس
宗教神秘主义	دېنى تىلىسماتچىلىق
宗教神秘主义者	دېنى تىلىسماتچىلار

宗派运动	مەزھەپچىلىك ھەرىكىتى
宗派主义	مەزھەپچىلىك
宗派主义者	مەزھەپچى
综合	ئومۇملاشتۇرۇش؛ ئۇنىۋېرسال
综合概念	يىغىندا ئۇقۇم
综合经济基础论	ئۇنىۋېرسال ئىقتىسادىي بازىسى
	نەزەرىيىسى
综合哲学	ئۇنىۋېرسال پەلسەپە

ZUI

最邻近的种概念	ئەڭ يېقىن جىنس ئۇقۇم
最新哲学	ئەڭ يېڭى پەلسەپە
最终的东西	ئاخىرقى نەرسە
最终的目的算不了什么，	ئاخىرقى مەقسەت ھېچنېمىگە ئەرزىدە -
运动就是一切	مەيدۇ، ھەرىكەت ھەممە دېمەكتۇر
最终实在的本性	ئاخىرقى چىلىقنىڭ تەبىئىتى
最终原因	ئاخىرقى سەۋەب

ZUN

尊孔反法	كۆڭزىغا سېغىنىپ، قانۇنچىلارغا قارشى تۇرۇش
------	--

ZUO

左倾学理主义

“左”翼空谈主义

作用和反作用

سولچىل نۇقدىچىلىك
“سول” قانات سەپسە تىچىلەر
تەسىر ۋە ئەكس تەسىر

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئەخمەت پاسار
مەسئۇل كوررېكتورى: ھەمرا ھاسىل

خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە سۆزلۈك

(پەلسەپە قىسمى)

مىللەتلەر نەشرىياتى ئۇيغۇر

تەھرىر بۆلۈمى تۈزگەن

نەشىر قىلغۇچى: مىللەتلەر نەشرىياتى
ۋە تارقاقچى

ساتقۇچى: جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى

باشقۇچى: مىللەتلەر باسما زاۋۇتى

1990-يىل 9-ئايدا 1-قېتىم نەشىر قىلىندى

1990-يىل 9-ئايدا بېيجىڭدا 1-قېتىم بېسىلدى

باھاسى: 1.35 يۈەن

汉维对照词语

(哲学部分)

(维吾尔文)

民族出版社维吾尔文编辑室编

民族出版社出版发行 各地新华书店经销

民族印刷厂印刷

开本：787×1092毫米 1/32 印张：6

1990年9月第1版

1990年9月北京第1次印刷

印数：0001—3,000册

ISBN 7-105-00714-1/Z·37

民文 (维 1) 定价：1.35元

ISBN 7-105-00714-1/Z·37

民文 (维 1) 定价: 1.35元